

Schola Europaea / Office of the Secretary-General

Pedagogical Development Unit

Ref.: 2012-01-D-51-lt-9¹

Orig.: LT

Syllabus for Lithuanian LI – Nursery, Primary and Secondary cycles

LIETUVIŲ KALBOS IKIMOKYKLINIO, PRADINIO IR VIDURINIO UGDYMO PROGRAMA

Approved by the Joint Teaching Committee at its meeting of 13 and 14 February 2020 in Brussels

Immediate entry into force for S6
Entry into force on **1 September 2020 for S7**

1st Baccalaureate session in June 2021

Attainment descriptors: on 1 September 2018 for S1-S5
on 1 September 2019 for S6
on 1 September 2020 for S7

1st Baccalaureate session in June 2021

¹ Further to the decision of the BIS taken by Written Procedure 2021/11 on 22 March 2021, the different materials for the written examination papers to be used in the context of adoption of the new marking system in the European Baccalaureate for Lithuanian Language I were inserted in the syllabus

TABLE OF CONTENT / TURINYS

ĮVADAS.....	3
INTRODUCTION.....	4
INTRODUCTION.....	5
EINFÜHRUNG.....	6
1. BENDRIEJI TIKSLAI.....	7
2. DIDAKTINIAI PRINCIPAI.....	7
3. UGDYMO UŽDAVINIAI.....	7
4. UGDYMO TURINYS.....	9
4.1. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA.....	9
4.1.1. Ugdymo turinys 4–6 m. vaikams.....	9
4.2. PRADINĖS MOKYKLOS LIETUVIŲ KALBOS PROGRAMA.....	17
4.2.1. Ugdymo turinys 1- 2 klasei.....	17
4.2.2. Ugdymo turinys 3- 4 klasei.....	22
4.2.3. Ugdymo turinys 5 klasei.....	28
5. PASIEKIMŲ VERTINIMAS.....	37
5.1. LIETUVIŲ KALBOS PASIEKIMŲ APRAŠAI. 5 KLASĖ (PRADINĖ MOKYKLA).....	39
6. LIETUVIŲ KALBOS L1 VIDURINIO UGDYMO PROGRAMA.....	44
6.1. BENDRIEJI TIKSLAI.....	44
6.2. DIDAKTINIAI PRINCIPAI.....	45
6.3. UGDYMO TIKSLAI.....	46
6.3.1. Pirmasis mokymosi ciklas (S1–S3).....	47
6.3.2. Antrasis mokymosi ciklas (S4–S5).....	47
6.3.3. Trečiasis mokymosi ciklas (S6–S7).....	48
6.4. UGDYMO TURINYS.....	48
6.4.1. Pirmasis mokymosi ciklas (S1–S3).....	49
6.4.2. Antrasis mokymosi ciklas (S4–S5).....	50
6.4.3. Trečiasis mokymosi ciklas (S6–S7).....	51
6.5. VERTINIMAS.....	53
Pasiekimų aprašai S1–S7 klasėms.....	55
1 priedas. Privaloma ir rekomenduojama literatūra.....	75
2 priedas. Mokinių darbų žodžiu ir raštu vertinimo aprašai.....	78
3 priedas. Bakalaureato lietuvių kalbos (L1) egzamino žodžiu aprašas.....	87
4 priedas. Egzamino žodžiu užduoties ir vertinimo instrukcijos pavyzdžiai Error!	
Bookmark not defined.	
5 priedas. Bakalaureato lietuvių kalbos (L1) egzamino raštu aprašas.....	83
6 priedas. L1 bakalaureato egzamino raštu matrica (L1 LT NMS).....	89
7 priedas. Egzamino užduoties raštu ir vertinimo instrukcijos pavyzdžiai.....	93

IVADAS

Lietuvių kalbos, kaip pirmosios kalbos, programa parengta specialiai Europos mokyklose besimokantiems mokiniams, kurių gimtoji kalba – lietuvių. Rengiant programą siekta suderinti Lietuvos bendrųjų programų (2008, 2011, 2016) lietuvių kalbos ugdymo tikslus, uždavinius, nuostatas, turinį ir ugdytinus gebėjimus su esminėmis Europos mokyklos nuostatomis, tikslais ir specifika.

Lietuvių kalbos programa pritaikyta Europos mokyklos struktūrinėms pakopoms, kurios skiriasi nuo Lietuvos švietimo struktūros: ikimokyklinis ugdymas skirtas 4–6 m. amžiaus vaikams, pradinė mokykla vadinami 1–5 mokymo metai, o vidurinė mokykla – 6–12 mokymo metai.

Programa parengta atsižvelgiant į Europos mokyklose skiriamą pamokų skaičių gimtajai kalbai, todėl kai kuriais atvejais yra siauresnė nei nacionalinė lietuvių kalbos programa. Programos turiniu siekta aktualizuoti kai kuriuos aspektus, susijusius su Lietuvos istorija, kad mokiniai, besimokantys Europos mokyklose, grįžę į Lietuvą lengviau išsilygintų ugdymo turinio skirtumus.

Rengiant programą atsižvelgta į skirtingą Europos mokyklose besimokančių lietuvių vaikų situaciją. Briuselio II mokyklos pradinėse klasėse bei priaugančiose vidurinės mokyklos klasėse veikia Lietuvių sekcija, mokiniai pagrindinius dalykus mokosi gimtąja kalba, o gimtosios kalbos pamokų skaičius yra didesnis nei mokinių, besimokančių kitose sekcijose. Kitose Europos mokyklose lietuviai mokiniai, be gimtosios kalbos pamokų, kitus mokomuosius dalykus mokosi ne lietuvių kalba, todėl lietuvių kalba ugdoma tik per lietuvių kalbos pamokas. Programos struktūra ir turinys sudaryti taip, kad pedagogas turėtų gana daug erdvės siekti ugdomųjų tikslų pagal kiekvienos mokyklos ir mokinio individualius gebėjimus ir poreikius.

Programa parengta atsižvelgiant į Europos mokyklos rengiamų ugdymo programų struktūrą (2011-09-D-47).

INTRODUCTION

The syllabus for Lithuanian Language L1 is specially designed for the European school students whose native language is Lithuanian. When preparing the syllabus the main attention was to harmonize the goals, objectives, provisions and content of Lithuanian General Curriculum (2008, 2011, 2016) Lithuanian language section/ with the essential provisions, objectives and characteristics of the European schools.

Lithuanian language syllabus is in harmony with the structural cycles of the European school, which are different from the structure of the Lithuanian school thus Nursery 4-6 years old children, Primary school 1-5 years of education and Secondary school 6-12 years of teaching.

The syllabus is tailored according the number of lessons assigned to the mother tongue in European schools that is why in some cases it is narrower than in National Lithuanian language syllabus. The content of the syllabus actualizes some aspects of Lithuanian history in order the students studying in European schools could cover the differences in syllabuses in case they have to continue their studies in Lithuania.

Designing the syllabus different situation of Lithuanian students was taken into account. There is a Language section in Brussels II School. The students learn all the subjects in the Mother tongue and the number of lessons assigned to the Mother tongue is bigger than for the students without a language section. In other European schools the students have lessons in their mother tongue but all the subjects are taught not in the Lithuanian language, so Lithuanian language learning takes place only through the Lithuanian language lessons. The structure and content of the syllabus is designed in such a way that the teacher has enough space to pursue educational objectives of the school and student's individual abilities and needs.

The syllabus is designed in accordance with the structure of the New European School Syllabuses (2011-09-D-47).

INTRODUCTION

Le programme de la langue lituanienne comme la première langue est conçu spécialement pour des écoliers des écoles européennes dont la langue maternelle est le lituanien. Dans ce programme, nous essayons d'accorder les objectifs, les tâches, les dispositions, le contenu et les facultés à éduquer de la partie de la langue lituanienne des programmes généraux de la Lituanie (années 2008, 2011 et 2016) avec des dispositions, objectifs et spécifique essentiels de l'École européenne.

Le programme de la langue lituanienne est adapté pour les étapes structurelles de l'École européenne qui sont différentes de celles de l'École lituanienne : éducation préscolaire est destinée aux enfants de 4–6 ans, éducation primaire ce sont les premiers cinq années, et l'éducation secondaire ce sont les années d'éducation de 6ième année aux 12ième.

Le programme est conçu en considérant le nombre des leçons destiné à la langue maternelle dans des écoles européennes, c'est pourquoi ce programme est plus étroit, dans certains cas, que le programme national de la langue lituanienne. Dans le contenu de ce programme, nous essayons d'actualiser certains aspects liés à l'histoire de la Lituanie pour que les écoliers des écoles européennes rentrés en Lituanie puissent plus facilement égaliser les différences du contenu d'éducation.

Dans ce programme, nous prenons en considération la situation différente des écoliers lituaniens dans des écoles européennes. Dans l'école Bruxelles II, il y a la section lituanienne où les enfants apprennent les matières générales dans la langue maternelle, et le nombre des leçons de la langue maternelle est plus élevé que celui des enfants qui apprennent dans des autres sections. Dans les autres écoles européennes, les écoliers lituaniens apprennent, sans leçons de la langue maternelle, les autres matières générales dans la langue différente, donc la langue lituanienne est enseignée seulement pendant les leçons de la langue lituanienne. La structure et le contenu du programme sont conçus de manière que le professeur puisse avoir assez de liberté pour atteindre les objectifs d'éducation en prenant en considération les possibilités et les besoins individuels de chaque école et chaque écolier.

Ce programme est conçu en considérant la structure des programmes d'éducation des écoles européennes (2011-09-D-47).

EINFÜHRUNG

Der Lehrplan der litauischen Sprache als erster Sprache ist speziell für die in den Europäischen Schulen lernenden Schüler mit der Muttersprache Litauisch ausgearbeitet. Bei der Ausarbeitung des Lehrplans wurde die Abstimmung der Ziele, Aufgaben, Bestimmungen, Inhalte und zu entwickelnden Fähigkeiten des Bereichs der litauischen Sprache aus den litauischen Rahmenlehrplänen (2008, 2011, 2016) mit wesentlichen Bestimmungen, Zielen und Besonderheiten der Europäischen Schule angestrebt.

Der Lehrplan der litauischen Sprache wurde den strukturellen Stufen der Europäischen Schule angepasst, die sich von der litauischen Bildungsstruktur unterscheiden: die Vorschulbildung ist für Kinder im Alter von 4-6 Jahren gedacht, die Ausbildung im Primarbereich für Klassen 1-5 und im Sekundarbereich für Klassen 6-12.

Der Lehrplan wurde unter Berücksichtigung der Anzahl der Unterrichtsstunden der Muttersprache in den Europäischen Schulen entwickelt und daher ist in einigen Fällen begrenzter als der Lehrplan im Programm der nationalen litauischen Sprache. Mit Inhalten des Lehrplans wird die Hervorhebung von bestimmten Aspekten im Zusammenhang mit der Geschichte Litauens angestrebt, damit die Schüler, die in den Europäischen Schulen lernen, nach der Rückkehr nach Litauen gewisse Unterschiede in Inhalten der Ausbildung leichter ausgleichen.

Bei der Ausarbeitung des Lehrplans wurde die unterschiedliche Situation der litauischen Kinder, die in den Europäischen Schulen lernen, berücksichtigt. In der Europäischen Schule *Brüssel II* gibt es eine litauische Sprachensektion, wo die Kinder die Hauptfächer in ihrer Muttersprache lernen, wobei die Anzahl der Unterrichtsstunden in der Muttersprache höher als bei den Kindern in anderen Sektionen ist. In anderen Europäischen Schulen lernen litauische Schüler – mit Ausnahme des Unterrichts der Muttersprache – andere Fächer nicht in litauischer Sprache; daher wird die litauische Sprache nur im Litauisch-Unterricht gelernt. Die Struktur und die Inhalte der Lehrpläne sind so konzipiert, damit die Lehrer viel Spielraum haben, um pädagogische Ziele zu erreichen, und zwar unter Berücksichtigung individueller Bedürfnisse und Fähigkeiten jeder Schule und jedes Schülers.

Der Lehrplan ist unter Berücksichtigung der Struktur der Lehrpläne der Europäischen Schule (2011-09-D-47) ausgearbeitet.

1. BENDRIEJI TIKSLAI

1. Ugdyti mokinių asmenines savybes, kurios leistų jiems veikti platesniame socialiniame ir kultūriniame kontekste.
2. Plėtoti dvasines, intelektines ir fizines asmens galias, ugdyti aktyvų, kūrybingą, atsakingą pilietį, įgijusį kompetencijų, būtinų sėkmingai socialinei integracijai ir mokymuisi visą gyvenimą.
3. Ugdyti mokinių gebėjimus taikyti lietuvių kalbos žinias kasdienėje veikloje, interpretuoti ir vertinti.
4. Stiprinti mokinių Europos kultūrų įvairovės suvokimą; ugdyti pagarbą kiekvienos Europos šalies kultūrai, nusiteikimą ir gebėjimą saugoti ir puoselėti savo kultūrinį ir asmeninį identitetą.

2. DIDAKTINIAI PRINCIPAI

1. **Aktualumo visuomenei ir mokiniui.** Ugdymo turinys turi padėti mokiniui pažinti save ir kitus, perimti kultūros ir žinojimo pagrindus; ugdyti pagarbą savo šalies ir kitų šalių kultūroms.
2. **Vertingumo tolesniam mokymuisi ir darbui.** Ugdymo turinys parenkamas taip, kad būtų susietas su mokinio, jo šeimos, bendruomenės gyvenimu, ugdytų jų gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti daugiakultūroje aplinkoje, spręsti problemas, santykius su žmonėmis grįsti savitarpio supratimu.
3. **Prieinamumo ir diferencijavimo.** Numatytos galimybės ugdymo turinį pritaikyti kiekvienam mokiniui pagal socialinę ir kultūrinę patirtį, lytį, mokymosi stilių, kitus individualius poreikius, užtikrinant kiekvieno individualių galių plėtotę. Ugdymo turinys sudaromas taip, kad mokinys nuosekliai įtvirtintų savo žinias, ugdytųsi gebėjimus ir nuostatas.
4. **Integracijos ir kontekstualumo.** Siekiama ugdymo tikslų, uždavinių, turinio, metodų dermės; taikomi įvairūs integracijos būdai; ieškoma ugdymo turinio sąsajų su socialiniu-kultūriniu gyvenimo kontekstu.

3. UGDYMO UŽDAVINIAI

Ikimokyklinio ugdymo gimtosios kalbos uždaviniai

Siekama, kad mokiniai:

- ugdytūsi lietuvių kalbos gebėjimus bei įgūdžius, gebėjimą taisyklinga lietuvių kalba bendrauti su bendraamžiais ir suaugusiais, reikšti savo mintis ir jausmus;
- domėtūsi rašytine informacija, ugdytūsi skaitymo ir rašymo pradmenis;
- ugdytūsi poreikį kalbėti gimtąja kalba, norą pažinti kitas kalbas ir kultūras;
- turtintų lietuvių kalbos žodyną.

Pradinės mokyklos gimtosios kalbos ugdymo uždaviniai

Siekama, kad mokiniai:

- ugdytūsi sakytinę kalbą: gebėjimą bendrauti su bendraamžiais ir kitais savo aplinkos žmonėmis;
- ugdytūsi rašytinę kalbą: aiškaus, taisyklingo ir estetiško rašymo įgūdžius, mokytūsi reikšti mintis ir jausmus rašytine kalba;
- ugdytūsi sklandaus ir sąmoningo skaitymo įgūdžius, mokytūsi suprasti negrožinių ir grožinių tekstų savitumą, pasirinkti literatūros kūrinius, suvokti skirtingų informacijos šaltinių svarbą, savarankiškai rasti reikiamą informaciją ir tikslingai ja naudotis;
- ugdytūsi poreikį nuolat tobulinti savo kalbą, pažinti savo ir kitų tautų kultūras.

Vidurinės mokyklos gimtosios kalbos ugdymo uždaviniai

Siekama, kad mokiniai:

- sąmoningai ugdytūsi, tobulintūsi savo kalbinius gebėjimus: taikytų tinkamas strategijas, apmąstytų ir planuotų savo mokymosi veiklą, jaustūsi atsakingi už mokymosi rezultatus;
- suvoktų, interpretuotų ir kritiškai vertintų įvairaus pobūdžio tekstus;
- kurtų įvairaus pobūdžio sakytinius ir rašytinius tekstus, siekdami skirtingų tikslų vis kitokiose socialinėse ir kultūrinėse situacijose;
- domėtūsi kultūriniu gyvenimu, jame dalyvautų, kritiškai vertintų kultūrinio gyvenimo formas;
- gerbtų savo šalies ir tautos kultūros tradicijas, dabarties pasaulio vertybes, būtų atviri kultūrų įvairovei.

4. UGDYMO TURINYS

4.1. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

4.1.1. UGDYMO TURINYS 4–6 m. VAIKAMS

Kalbos supratimas ir kalbėjimas. Klausomasi įvairaus žanro kūrybinių, pasakojimų. Kuriamos kalbinės situacijos, vaikai nuolat kalbinami, skatinami bendrauti tarpusavyje ir su suaugusiais: pasakoti, apibūdinti, svarstyti, diskutuoti, informuoti ir aiškintis. Aptariama, kodėl žmonės kalbasi. Komunikuojama skirtingose aplinkose: grupėje, lauke, svečiuose, išvykose ir pan. Per žaidybines situacijas vaikai skatinami kalbėti taisyklingai – tarti garsus, vartoti žodžius ir sakinius. Plėtojamas lietuvių kalbos žodynas: kuriami pasakojimai, vaidinama, žaidžiama žodžiais ir kt. Sudaromos bendravimo situacijos, per kurias vaikai mokosi suprasti kalbėtoją, jo veido išraišką, gestus. Vaikai skatinami, kad būtų dėmesingi ir kantrūs klausydamiesi kito, kalbėtų mandagiai. Daugiakultūroje aplinkoje bendrauja lietuvių kalba ir domisi kitomis kalbomis.

Skaitymo ir rašymo pradmenys. Savo išgyvenimus, patirtį, mintis reiškia žodžiais, piešiniais, ženklais, raidėmis, simboliais, judesiais ir kt. Vaikai mokosi suprasti skaitymo ir rašymo prasmingumą. Tyrinėjamos raidės, kiti ženklai, simboliai, pastebimi garsų panašumai ir skirtumai. Vaikai skaitinėja, mėgina imituoti raštą, kuria knygas. Aptariama, kaip atsiranda knygos, kokią informaciją jos suteikia, komentuojamos knygų iliustracijos ir pan. Skatinama saugoti ir tausoti knygas. Pratinama tikslingai naudotis naujosiomis technologijomis.

PASIEKIMAI	UGDYMO GAIRĖS
<p>ESMINĖS NUOSTATOS <i>Išgirsti ir suprasti kitą; kalbėti mandagiai. Domėtis savo ir kitomis kalbomis; didžiutis savo kalba. Norėti išmokti skaityti ir rašyti. Domėtis knygomis, jas tausoti.</i></p>	
<p>Kalbos suvokimas ir kalbėjimas</p>	
<p>Klausosi ir supranta kito teikiamą informaciją, norus.</p> <p>Klausinėja apie tai, kas išgirsta, matyta, sugalvota, pajaušta.</p> <p>Supranta pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą ir vienu ar keliais sakiniais pasako, ką suprato.</p>	<p>Kuriamos situacijos, per kurias vaikai skatinami klausytis ir kalbėti po vieną, pavyzdžiui, „autoriaus kėdė“ ir kt. Sudaryti vaikams galimybę kiekvieną dieną klausytis įvairios stiliškos ir žanrų tekstų, pavyzdžiui, pasakų, sakmių, padavimų, legendų, informacinių tekstų (gyvai ar įrašų).</p> <p>Skatinti vaikus kalbėtis apie kasdienę veiklą, kūrybos darbelius, patirtį.</p> <p>Kalbinti vaikus, padrąsinti juos, kad įsitrauktų į pokalbį ir išsakytų savo nuomonę; klausytųsi aplinkinių pokalbių, sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinių literatūrine kalba, tarmiškai.</p> <p>Skatinti vaikus klausinėti apie tai, kas jiems įdomu, negirdėta, diskutuoti apie tai su kitais vaikais ir su auklėtoja. Pratinti vaiką reikiamą informaciją perduoti kitiems, pavyzdžiui, priminti draugams, kad palaistytų gėles ar pan.</p> <p>Sudaryti galimybes vaikams aktyviai dalyvauti dialoge, pokalbyje, mandagiai paklausti / perklausti, jei nori pasitikslinti, ar gerai suprato kalbėtoją.</p> <p>Padėti vaikams suvokti pasakojimo turinį, pateikti iliustracijų, paveikslėlių serijų, išskirti ir aptarti pasakojimo eigą, pavyzdžiui, atpasakojant ar suvaidinant situacijas, pradedant nuo pabaigos ir pan. Žaisti žaidimus, susijusius su pasakojimo turiniu, jį iliustruoti, inscenizuoti.</p>

<p>Kalba natūraliai, sudėtiniais sakiniais, atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, vartoja pagrindines kalbos dalis.</p> <p>Pasakoja detaliai, keisdamas balso intonaciją, naudodamas kūno kalbą; kuria pasakas, humoristines istorijas, deklamuoja, bando juokauti.</p>	<p>Sudaryti kuo daugiau ir įvairesnių bendravimo situacijų, kurios skatintų turiningus vaikų pokalbius apie jiems įdomius daiktus, poelgius, reiškinius, jausmus, nutikimus, vartoti jiems mažiau girdimus, sudėtingesnės sandaros žodžius.</p> <p>Pasakoti vaikams apie jiems nepažįstamą patirtį, skatinant juos kurti pasakojimus apie nekasdienius, fantastinius nuotykius, personažus, vartojant išgalvotus žodžius, kalbą.</p> <p>Skaityti vaikams pasakas, padavimus ir aptarti, kokiais žodžiais apibūdinami veikėjai, jų poelgiai, aprašomi daiktai, aplinka, pavyzdžiui, padavimas „Saulė ir mėnulis“ ir pan.</p> <p>Skatinti vaikus išbandyti įvairias kalbinės raiškos priemones kuriant dialogus, inscenizuojant, vaidinant.</p> <p>Padrąsinti komentuoti įspūdžius, kilusius apžiūrint meno kūrinius, savo darbėlį, atpasakoti pasakas, padavimus, apsakymus, matytus ir girdėtus per įvairias skaitmenines laikmenas (TV, DVD, CD).</p> <p>Drąsinti vaikus pasakoti savo įspūdžius, patirtį, jausmus, norus, pavyzdžiui, pasakojant apie matytus animacinius filmus, keisti balso intonaciją, papildyti patirtus įspūdžius kūno kalba, veido mimika.</p> <p>Inscenizuoti / kurti situacijas, kurios padėtų susikalbėti, pasisveikinti, atsisveikinti, palaikyti pokalbį.</p> <p>Žaidžiant skatinti vaikus, kad jie pavadintų žaidime naudojamus prietaisus, techniką, transporto priemones ir kt., pavyzdžiui, „skalavimo mašina“, „automobilis“, „sunkvežimis“ ir t. t.</p> <p>Skatinti vaikus kurti smagias, humoristines istorijas, pasitelkus išmonę žaisti įvairius žaidimus, pavyzdžiui, „Žodžiai-mįslės“, „Pabaik žodį ar sakinį“ ir pan.</p>
--	---

<p>Supranta, kad į jį kreipiamasi ar kalbama ne gimtąja kalba.</p> <p>Kuria naujus žodžius pagal perprastas žodžių darybos taisykles, eksperimentuoja, žaidžia kalba.</p> <p>Supranta juokus, dviprasmybes, perkeltinę žodžių prasmę.</p> <p>Kalbėdamas pasikliauja kalbine nuojauta, taiko gimtosios kalbos dėsnius.</p> <p>Domisi savo ir kitomis kalbomis, tarmėmis, tradicijomis.</p>	<p>Kalbėtis apie tai, kokiomis kalbomis kalba žmonės, kaip galima susikalbėti, jei nemoki kalbos, kuria kalba kiti.</p> <p>Žaisti įvairius garsų keitimo žodžiuose žaidimus (pvz., „kur – mur, mė – bė, zė – žė“ ir kt.), ieškoti panašiai skambančių žodžių (pelė – lėlė; ratas – batas) dainuoti ritmines daineles, ieškoti aplinkoje daiktų, kurių pavadinimai prasideda arba baigiasi nurodytu garsu, sudaryti naujus žodžius, atrasti priešingos reikšmės žodžius (juoda – balta, šilta – šalta), naujus žodžius (uoga – uogautojas) ir pan.</p> <p>Kalboje vartoti smulkiają lietuvių kalbos tautosaką: kurti ir minti mįsles, greitakalbes, skaičiuotes, trumpas pasakas be galo („sėdėjo senelis ant akmenėlio, žiūrėjo į vandenėlį, tik pliumpt ir įkrito, išlipo, išdžiūvo, atsisėdo ant akmenėlio, žiūrėjo į vandenėlį, tik pliumpt ir įkrito...“) ir pan.</p> <p>Sudaryti kalbines, žaidybines situacijas, kuriose vaikai, remdamiesi kontekstu, galėtų perprasti perkeltines žodžių ar posakių prasmes, pavyzdžiui, „kaip akis išdegęs“, „padai svyla“, „akis išpūtęs“ ir pan.</p> <p>Skaityti vaikams ir skatinti juos kurti juokų pasakas, komiksus, juos savitai iliustruoti.</p> <p>Kartu su vaikais inscenizuoti lietuvių liaudies, kitų tautų pasakas, skatinti vaikų žodinę kūrybą, kad jie pajustų lietuvių kalbos grožį; skatinti savitai reikšti save demonstruojant kalbinius / kūrybinius sumanymus gimtąja kalba.</p> <p>Inicijuoti pokalbius, organizuoti kalbų popietes, vakarones, kuriose sudaryti galimybes vaikams gilinti žinias ir supratimą apie gimtąją kalbą, Lietuvą, lietuvių liaudies papročius; juos palyginti su kitų tautų kalbomis, papročiais.</p> <p>Grupės aplinką pildyti Lietuvos, jos regionų žemėlapiais, aptarti, kokiomis tarmėmis, kalbomis šnekama Lietuvoje.</p>
---	--

	<p>Grupės knygų bibliotekėlę nuolat papildyti įvairių žanrų knygomis, žurnalais, pavyzdžiui, receptų knygomis, enciklopedijomis, žemėlapiams, žaislų brėžiniais, garso DVD ir kt.</p> <p>Skatinti vaikus pasakoti apie šeimą, draugus, iš kur kilę, kokia kalba (kalbomis) kalbama šeimoje, jo gyvenamojoje vietovėje, ką mėgsta.</p>
<p>Skaitymo ir rašymo pradžios</p>	
<p>Pradeda skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis.</p> <p>Atpažįsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę. Žino, koks pirmas, paskutinis žodžio garsas.</p> <p>Domisi raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide.</p>	<p>Skatinti vaikus įsiklausyti į juos supančius garsus (muzikos, gamtos, aplinkos), juos aptarti, įvardyti (pavyzdžiui, ša, au, kap...).</p> <p>Skatinti vaikus sugalvoti naujus žodžius, panaudojant įvairius garsus (pavyzdžiui, ša-šaka, kap-kapsi, au-auga...).</p> <p>Dainuoti ritmines daineles, jose atrasti panašiai skambančius žodžius; žaisti su garsais ir skiemenimis, pavyzdžiui, mesti kamuolį sakant dviskiemenio žodžio pradžią, o pagavus kamuolį užbaigti žodį ir pan.</p> <p>Žaisti žodžių žaidimus, ieškoti aplinkoje daiktų, kurių pavadinimai prasideda arba baigiasi tam tikru garsu.</p> <p>Žaisti su žodžiais juos perkuriant, sugalvojant priešingos reikšmės žodžių, tuo pačiu garsu prasidedančių žodžių ir pan.</p> <p>Sudaryti asmenines vaikų raidžių abėcėles (vaikai savo abėcėles pildo naujai pažintomis raidėmis, didžiosiomis, mažosiomis raidėmis, apibraukia raides, kurios yra jo artimųjų ar draugų vardų raidės ir kt.).</p> <p>Siūlyti vaikams žaisti raidžių, žodžių stalo žaidimus, pratybų (užduočių) sąsiuvinuose atlikti užduotis, skirtas rašymo ir skaitymo gebėjimams lavinti.</p>

<p>Atpažįsta ir rašinėja, kopijuoja raides, žodžius bei kitokius simbolius. Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą. Pastebi raidžių panašumus ir skirtumus.</p>	<p>Skatinti vaikus kopijuoti reikiamus žodžius, raides, simbolius, ženklus iš knygų, stendų, iškabų, bukletų, reklaminių skrajučių, žurnalų, laikraščių, animacinių filmukų ir pan.</p> <p>Skatinti vaikus įvairiais simboliais perteikti informaciją apie save, kitus, aplinką; pasiūlyti veiklą, kad vaikams kiltų poreikis užrašyti įvairių objektų pavadinimus, simbolius, pavyzdžiui, žaisti „parduotuvę“, „oro uostą“ ir pan.</p> <p>Nuolat papildyti grupės bibliotekėlę įvairaus žanro knygomis ir skatinti vaikus jomis domėtis, pavyzdžiui, surengti naujų knygų pristatymą, knygų parodas.</p> <p>Skatinti įvairiuose tekstuose ieškoti panašių raidžių, žodžių ir juos lyginti, pažymėti.</p> <p>Pasiūlyti vaikams raides, žodžius, simbolius, įdomią informaciją perrašyti (ar savarankiškai perrašyti ar užrašyti kompiuteriu).</p> <p>Skatinti vaikus užrašyti savo vardą spausdintomis didžiosiomis raidėmis; savo vardo raidžių ieškoti knygose, žodžiuose; drąsinti planšetiniame kompiuteryje užrašyti savo vardą, trumpus žodžius.</p> <p>Skatinti vaikus rašyti laišką, palinkėjimą nukopijuojant reikiamus žodžius ar užrašant žinomus, taip pat tekstą kurti naudojantis simboliais, ženklais ar kitais vaizdiniais.</p> <p>Drąsinti užrašyti ar pažymėti simboliais, ženklais, žodžiais įvairių objektų pavadinimus piešiniuose ar kituose kūrybiniuose sumanymuose.</p> <p>Pasiūlyti veiklą, kad vaikams kiltų poreikis užrašyti įvairių objektų pavadinimus, simbolius.</p>
---	---

<p>Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus) aplinkoje, pradeda jais manipuluoti įvairioje veikloje.</p> <p>Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, galimybe perskaityti, supranta nesudėtingą jų siužetą, klausinėja.</p>	<p>Siūlyti dekoruoti raides, jas gamintis iš įvairių medžiagų ir panaudoti per žaidimus, pavyzdžiui, iš vaikų dekoruotų raidžių sudėti žodžius ir juos perskaityti, pasidžiaugti savo pastangomis.</p> <p>Skatinti iškirpti, lankstyti raides iš popieriaus, jas lipdyti, piešti, kurti mozaikas; gamintis savo knygeles, raidynus.</p> <p>Skatinti vaikus kurti įvairius tekstus pasinaudojant raidžių ženklais, simboliais ar paveikslėliais, pavyzdžiui, kurti knygeles, atvirukus ir pan.; pasinaudoti kompiuteriu (išsispausdinti reikiamas raides ar žodžius).</p> <p>Drąsinti vaikus rašyti raides, žodžius kompiuteriu, juos išsispausdinti, dekoruoti, išsikirpti ir panaudoti kituose žaidimuose, pavyzdžiui, žaidžiant „parduotuvę“ prekių pavadinimams ir pan.</p> <p>Skatinti vaikus kūrybos darbelius pasižymėti savo sukurtu simboliu, vardo raide ar užrašyti savo vardą.</p> <p>Skatinti vaikus atpažinti artimiausioje aplinkoje esančius įvairius simbolinius ženklus, pavyzdžiui, ženklai, reiškiantys išėjimą, kelio perėją, paštą ir pan.</p> <p>Atlikti kalbos įgūdžius lavinančias užduotis išmaniojoje lentoje, vaikų žurnaluose, pratybų sąsiuvinuose ar padalomuose lapuose.</p> <p>Skatinti vaikus apžiūrėti ir nagrinėti knygų iliustracijas, jas aptarti plėtojant vaikų kuriamą pasakojimą, užduodant klausimus, pavyzdžiui: koks čia veikėjas? Kaip jis atrodo? Kaip jaučiasi? Kodėl? ir pan.</p> <p>Kartu su vaikais skaityti knygas. Skaitant atkreipti vaikų dėmesį, nuo kur pradama skaityti, kur pasakojimo pradžia, vesti pirštu skaitomus žodžius, atkreipti dėmesį į teksto pradžia, pabaigą, jog skaitoma iš kairės.</p> <p>Skatinti kurti savo iliustracijas tekstams ir knygoms.</p>
--	---

<p>Aptaria knygų iliustracijas, fotoalbumų nuotraukas, skelbimus, simbolius gatvėse, parduotuvėse ir kt., apibūdina, aiškina.</p> <p>Skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių.</p>	<p>Atkreipti vaikų dėmesį į knygos viršelį, puslapį, autorių, pavadinimą, iliustracijas.</p> <p>Skatinti vaikus argumentuotai paaiškinti, kodėl knygos veikėjas patiko ar nepatiko, diskutuoti su vaikais apie tai, kaip knygoje / tekste / pasakoje galėjo viskas pasikeisti, jei veikėjo elgesys būtų buvęs kitoks, ir pan.</p> <p>Dražinti vaikus ieškoti reikiamos informacijos įvairiuose šaltiniuose, pavyzdžiui, popierinėse ir elektroninėse knygose, brėžiniuose, žemėlapiuose, kompiuteryje, klausti draugų, bendraamžių, suaugusių ar išbandant praktiškai, pavyzdžiui, išardyti ir sudėti ir kt.</p> <p>Sudaryti sąlygas palyginti žodžius, nesudėtingus tekstus, knygas, parašytas gimtąja ir kita kalba. Kalbėtis, kokias kalbas vaikai moka, su kuo gali susikalbėti gimtąja ar kita kalba.</p>
--	--

4.2. PRADINĖS MOKYKLOS LIETUVIŲ KALBOS PROGRAMA

4.2.1. UGDYMO TURINYS 1- 2 KLASEI

Klausymas ir kalbėjimas (sakinio teksto suvokimas ir kūrimas)

Kalbėjimo ir klausymo tikslai. Aptariama, kodėl žmonės kalbasi, kodėl stengiasi atidžiai išklaudyti vienas kitą: 1) norima *sudominti* koku nors įvykiu, asmeniu, daiktu; 2) *informuoti*, pateikti žinių apie save ir kitus.

Pokalbiai su bendraamžiais ir mokytoju. Mokiniai, aptardami jiems aktualias temas, mokosi reikšti savo mintis ir jausmus. Bendraudami įvairiose kalbinėse situacijose pratinasi tinkamai vartoti žodžius ir jų junginius, kuriais kreipiamasi į pašnekovą, pasisveikinama, atsisveikinama, dėkojama bendraamžiams ir suaugusiesiems. Mokosi suprasti kalbantįjį, jį ne tik girdėti, bet ir matyti veido išraišką; atsakyti į pašnekovo klausimus. Ko nors nesupratę, patys klausia kitų.

Pasakojimas iš patirties, pagal paveikslėlius. Mokiniai mokosi pasakoti apie gerai žinomus dalykus (tai, ką yra matę, patyrę). Žiūrėdami į paveikslėlius, mokiniai mokosi pasakoti, kas juose pavaizduota, ypač atkreipdami dėmesį į pavaizduotus veikėjus ir veiksmus, kuriuos jie atlieka.

Tikslios informacijos perdavimas. Išgirdę svarbią žinią (*kas ir kada vyko*), išmoksta tiksliai ją perduoti nurodytam asmeniui.

Skaitymas (skaitymo technika, teksto suvokimas) ir literatūros bei kultūros pažinimo pradmenys

Sutartiniai ženklai. Raidė. Garso ir raidės santykis. Stebėdami aplinkoje, vadovėlyje ar kituose šaltiniuose pateiktus sutartinius ženklus susipažįsta su *ženkle* sąvoka. Lygindami įvairius ženklus su raidėmis supranta, kad raidės – taip pat žmonių sukurti ženklai, kuriuos reikia pažinti, kad galėtum perskaityti, kas parašyta. Susipažįsta su lietuvių kalbos garsais ir jų ženklais – raidėmis, supranta garso ir raidės ryšį.

Skaitymo procesas ir teksto suvokimas. Pradinio skaitymo būdai. Skaitydamas elementarius tekstus kiekvienas mokinys pagal savo galimybes išmoksta skaityti ir suvokti tekstą.

Grožinio ir negrožinio teksto skaitymas. Skaito įvairius tautosakos, grožinės literatūros kūrinius, negrožinius tekstus. Mokosi skirti pasaką, dainą, mįslę, skaičiuotę, pamėgdžiojimą, eiliuotą ir neeiliuotą kūrinį.

Perskaitę literatūros tekstą, atsako į klausimus remdamiesi literatūrine medžiaga.

Perskaitę, išgirdę pasaką, sakmę mokosi ją pasekti, su draugais suvaidinti.

Mokosi aptarti eilėraščio vaizdus, nuotaiką, garsų sąskambius.

Perskaitę prozos kūrinį ar jo ištrauką, pasako veikėjus ir įvykius.

Pratinasi rasti reikiamą informaciją negrožiniame tekste: šio amžiaus vaikams skirtuose žodynuose, enciklopedijose, internete ir kitur.

Pažintis su knyga. Susipažįsta su knygos autoriumi, pavadinimu, dailininku, knygų įvairove, sužino, kad knyga gali būti parašyta autoriaus arba autorių, gali būti sudaryta iš liaudies kūrybos.

Mokosi pasirinkti patinkamą knygą, pasakyti apie ją savo nuomonę. Žino vieną kitą rašytoją, rašantį jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikams.

Rašymas (rašymo technika, teksto kūrimas)

Rašymo technika. Mokosi taisyklingai rašyti visas rašytines lietuvių kalbos abėcėlės raides ir jas jungti žodžiuose, orientuotis rašymo sąsiuvinyje.

Garsinė analizė ir žodžių rašyba. Analizuodami be priebalsių asimiliacijos žodžius garsais, mokosi juos rašyti. Lygindami žodžius su *i – y, u – ū, e – é, ie – é, uo – o*, mokosi juos taisyklingai tarti ir rašyti.

Vardų, pavadinimų rašyba. Mokomasi parašyti savo vardą, pavardę, mokyklos, miesto, kaimo, gatvės pavadinimą.

Įsidėmėtinus rašybos žodžiai. Mokosi rašyti įsidėmėtinus rašybos žodžius: *ąsotis, ąžuolas, mįslė, žąsis, mane, tave, manęs, tavęs, mūsų, jūsų, ačiū, šiandien, rytoj, Kęstutis.*

Elementarus sakinio skyrybos atvejai. Susipažįsta su elementariausiais sakinio skyrybos atvejais, teksto rašymo reikalavimais ir mokosi parašyti sakinį bei neilgą tekstą: pradėti sakinį didžiąja raide, gale dėti tašką, klaustuką, šauktuką, rašyti teksto pavadinimą, pirmą teksto sakinį pradėti toliau nuo krašto.

Teksto kūrimas. Sudaromos tokios kalbinės situacijos, kad mokiniai galėtų rašyti prasmingus sakinius, iš pradžių žodžius derindami su paveikslėliais, o išmokę rašyti visas raides – ir be jų. Mokomasi rašyti neilgą tekstą, kad būtų nuolat ugdomas mokinių gebėjimas reikšti mintis raštu.

Atsižvelgiant į situaciją, mokomasi parašyti trumpą raštelį draugui, namiškiams, trumpai užsirašyti informaciją, pvz., kur ir kada įvyks koncertas; kvietimą, sveikinimą.

Mokomasi rašyti pasakojimą: atpasakoti neilgą pasakojamojo tipo tekstą, kuriame aiški pradžia, įvykis ir pabaiga, parašyti pasakojimą pagal paveikslėlių seriją, kurti patirto, matyto ar išgalvoto įvykio pasakojimus pagal kartu su mokytoju sudarytą planą ar be jo.

Kalbos sandaros pažinimas

Tekstas: tekstas ir pavieniai sakiniai, pasakojimo sandara. Skaitydami ir analizuodami įvairius tekstus, supranta teksto, sakinio ir žodžio santykį: tekstas sudarytas iš sakinių, sakinys iš žodžių. Susipažįsta su teksto pavadinimu, mokosi jį sugalvoti. Mokosi pasakyti, apie ką tekste kalbama. Susipažįsta su paprasčiausia pasakojimo sandara: kaip įvykis prasidėjo (įvykio pradžia), kas atsitiko, kaip įvykis baigėsi (įvykio pabaiga).

Sakinys: *sakinių įvairovė; žodžių ryšiai sakinyje.* Klausydamiesi sakininės kalbos, skaitydami tekstus, praktiškai susipažįsta su sakinių įvairove, mokosi suprasti, kuriuo sakiniu teigiama, kuriuo klausiama, kuriuo skatinama. Analizuodami neilgus teksto sakinius, mokosi kelti sakinio žodžiams klausimus ir suprasti, kad sakinio žodžiai vieni su kitais susiję ir yra derinami tarpusavyje.

Žodis: *žodžiai, reiškiantys veiksmus, daiktų, jų požymių pavadinimus.* Mokosi skirti žodžius, reiškiančius veiksmą, daiktų, požymių pavadinimus, kaupia šių žodžių atsargas, kad galėtų tiksliau, vaizdingiau reikšti savo mintis. Susipažįsta su asmenvardžiais (žmonių vardai, pavardės), gyvūnų vardais, vietovardžiais (miesto, kaimo, kuriame gyvena, pavadinimas, artimiausio ežero, upės, kalno ar kt. žymios vietovės pavadinimas). Praktiškai susipažįsta su žodžių kaitymu ir dažniausiais žodžių darybos būdais: supranta, kad žodis gali keisti pabaigą, kad iš vieno žodžio galima padaryti kitą žodį (pvz., *gėlė – gélelė, bitė – bitininkas, eiti – išeiti, gražus – negražus* ir pan.). Natūraliai skiemenuodami žodžius praktiškai susipažįsta su žodžio skiemeniu.

Garsas: *lietuvių kalbos garsinė sandara: balsiai, priebalsiai, dvibalsiai.* Mokosi išgirsti kalbos garsus (lietuvių - užsienio) kalbos sraute, iš pradžių praktiškai susipažįsta su visais lietuvių kalbos garsais, supranta, kad vieni yra ilgi, kiti trumpi, vieni skambūs, kiti – ne. Mokosi atlikti garsinę žodžio analizę (pasakyti visus žodžio garsus iš eilės, pasakyti pirmą, paskutinį garsą, kuris yra nurodytas garsas). Klausydamiesi ir patys raiškiai skaitydami ir analizuodami tikslingai parinktus tekstus, elementariai susipažįsta su lietuvių kalbos garsine sandara: balsiais, priebalsiais, dvibalsiais. Susipažįsta su sąvokomis: *kalbos garsas, raidė, balsis, balsė, priebalsis, priebalsė, dvibalsis, ilgasis balsis, trumpasis balsis.*

Mokantis kalbos garsų siekiama, kad visi mokiniai kalbėdami taisyklingai tartų bendrinės kalbos garsus, ypač ilguosius ir trumpuosius balsius, panašiai skambančius priebalsius *k – g, t – d, p – b, s – z, š – ž*, dvibalsius *ie, uo*, taisyklingai kirčiuotų.

MOKINIŲ PASIEKIMAI	
GEBĖJIMAI	ŽINIOS IR SUPRATIMAS
NUOSTATOS	
Bendraujant vengti netinkamų žodžių, neįžeisti, neįskaudinti kitų. Noriai klausytis ir skaityti lietuvių ir užsienio rašytojų kūrinius, skirtus vaikams. Domėtis knyga ir saugoti ją. Susidomėjus ieškoti informacijos žodynuose ir enciklopedijose.	
Klausymas ir kalbėjimas (sakinio teksto suvokimas ir kūrimas)	
Bendraujant su kitais stengtis juos išgirsti, išklaudyti, suprasti ir atitinkamai reaguoti (atsakyti, atlikti kokius nors veiksmus ir kt.).	Suvokti elementariausias kalbos etiketo ir pokalbio taisykles: suprasti, kaip pasisveikinti, atsisveikinti, atsiprašyti, kaip

<p>Klaudytis sekamos pasakos, sakmės, paaiškinti juose vaizduojamus įvykius.</p> <p>Išklausyti neilgą skaitomą tekstą, atsakyti į teksto suvokimo klausimus.</p> <p>Klaudytis deklamuojamo eilėraščio. Pagal individualias galimybes raiškiai deklamuoti.</p> <p>Atsižvelgiant į adresatą, situaciją pasekti neilgą pasaką, sakmę, užminti vieną kitą mįslę, pasakyti skaičiuotę, gamtos garsų pamėgdžiojimą ir kt.</p> <p>Mokyti kalbėti taisyklingai. Išgirsti ir pasakyti žodžio garsus iš eilės. Kalbant stengtis taisyklingai tarti bendrinės kalbos garsus.</p> <p>Kalbant ir rašant taisyklingai vartoti žodžius, reiškiančius veiksmų, daiktų ir požymių pavadinimus.</p>	<p>kreiptis į bendraamžius ir artimuosius, mokytoją; išklaudyti kitą, jo nepertraukti.</p> <p>Suprasti, kaip ir kodėl (koku tikslu) reikia klaudytis sekamos pasakos, sakmės.</p> <p>Suprasti, kaip reikia klaudytis skaitomo teksto.</p> <p>Suprasti, kaip reikia klaudytis deklamuojamo eilėraščio.</p> <p>Suprasti, kaip reikia sekti pasaką, užminti mįslę, pasakyti skaičiuotę.</p> <p>Suprasti, kuo skiriasi raidė nuo garso.</p> <p>Mokėti kelti klausimus žodžiams. Skirti žodžius, reiškiančius veiksmų, daiktų ir požymių pavadinimus.</p>
<p>Skaitymas (skaitymo technika, teksto suvokimas) ir literatūros bei kultūros pažinimo pradmenys</p>	
<p>Skaityti trumpus tekstus ir suprasti tai, ką perskaitė.</p> <p>Pagal savo galimybes gebėti skaityti ir suprasti spausdintinį bei rašytinį tekstą.</p> <p>Mokytojui padedant nueiti į mokyklos biblioteką, joje, bibliotekininkui patarus, pasirinkti įdomią knygą ir gebėti ją tausoti.</p>	<p>Skirti trumpą tekstą nuo pavienių sakinių.</p> <p>Paaiškinti, kuo skiriasi spausdintinis tekstas nuo rašytinio.</p> <p>Gali pasakyti, kodėl ir kokios knygos jam įdomios. Žinoti elementarias bibliotekos taisykles.</p>

<p>Skaityti neilgus įvairaus pobūdžio tekstus ir glaustai nusakyti, apie ką juose rašoma. Mokytojui padedant pratintis kelti klausimus skaitomam tekstui.</p> <p>Mokytojui padedant suprasti negrožinio teksto informaciją, pradėti naudotis žodynais, vaikams skirtomis enciklopedijomis.</p> <p>Skirti eiliuotą tekstą nuo neeiliuoto. Padeklamuoti labiausiai patikusius eilėraščius.</p> <p>Mokytojui padedant arba savarankiškai pasirinkti rašytojų kūrinius. Dalytis įspūdžiais apie juos su mokytoju, klasės draugais, tėvais, kitais namiškiais.</p>	<p>Suprasti, kad norint sužinoti teksto turinį, reikia atidžiai ir nuosekliai perskaityti tekstą.</p> <p>Žinoti, kada ir koku tikslu reikia naudotis žodynais, enciklopedijomis.</p> <p>Žinoti, kaip reikia mokytis eilėraščių atmintinai.</p> <p>Mokytojui paklausus, pasakyti, kas yra skaitytos (mėgstamos) knygos autorius (autoriai), dailininkas (dailininkai), koks pavadinimas.</p>
Rašymas (rašymo technika, teksto kūrimas)	
<p>Taisyklingai rašyti standartines raides, jas jungti žodžiuose.</p> <p>Su mokytoju aptarus, kolektyviai, grupėje ar individualiai sukurti pasakojimą iš kelių sakinių.</p> <p>Reiškiant mintis raštu gebėti: rašyti žodžius, kurių rašyba nesiskiria nuo taisyklingo tarimo; parašyti savo vardą, pavardę, miesto, gatvės pavadinimą.</p> <p>Tekstą pradėti rašyti toliau nuo krašto.</p> <p>Sakinį pradėti rašyti didžiąja raide, sakinio gale dėti tašką ar klaustuką, šauktuką.</p>	<p>Skirti rašytines ir spausdintines raides, paaiškinti, kaip taisyklingai parašyti raidę.</p> <p>Mokytojui paklausus, atsakyti, kad vardai, pavardės, miestų, gatvių pavadinimai rašomi didžiąja raide. Paaiškinti, kaip pradėdame rašyti sakinį, kokius ženklus dedame jo gale.</p> <p>Mokinys supranta, kaip turi rašyti, t. y. įskaitomai, tvarkingai.</p>

4.2.2. UGDYMO TURINYS 3 - 4 KLASEI

Klausymas ir kalbėjimas (sakinio teksto suvokimas ir kūrimas)

Dialogas. Mokiniai, remdamiesi kalbinės veiklos pavyzdžiais, supranta, ką reiškia dialogas, kada ir kodėl klausama, klausinėjama; supranta, kad labai svarbu mokėti pradėti ir tęsti (palaikyti) pokalbį; sukuria savo klasės pokalbio taisykles.

Pasakojimas. Mokosi atpasakoti neilgą pasakojamąjį tekstą pagal planą. Išklause mokytojo ar draugų pasakojimą, pasako, apie ką buvo kalbama. Moka pratęsti pasakojimą. Kuria pasakojimus – tiek tikroviškus, tiek pramanytus.

Dalykinė informacija. Sudaromos įvairios kalbinės situacijos, kada reikia kalbėti itin aiškiai, konkrečiai, mokėti tiksliai perduoti informaciją (*kas, kada, kur* įvyko ar įvyks) kitam asmeniui. Geba atsakyti į mokytojo, klasės draugų klausimus bei patys pratinasi kelti klausimus kitiems.

Vaidinimai. Dalyvaudami vaidinimuose, vaikai mokosi persikūnyti į kitą veikėją, kalbėti jo balsu, tinkamai intonuoti tariamus sakinius.

Skaitymas (skaitymo technika, teksto suvokimas) ir literatūros bei kultūros pažinimo pradžios pradmenys

Skaitymo įgūdžiai. Skaitydami grožinius ir negrožinius tekstus nuolat tobulina skaitymo gebėjimus: teksto suvokimą. Pagal skaitymo tikslą ir situaciją pasirenka skaitymo būdą.

Skaitymo funkcijos. Skaitydami ir analizuodami mokomąją medžiagą, pradeda perprasti skaitymo funkcijas: pažintinę reguliuojamąją (mokomąją), vertybinę – orientacinę.

Grožinio ir negrožinio teksto suvokimas. Skaitydami grožinius kūrinius ar jų ištraukas mokosi vertinti, rasti vaizdingus žodžius, pasakymus. Skaitydami negrožinius tekstus, mokosi pasakyti, kas juose svarbu, ką naujo sužinojo, rasti reikiamą informaciją.

Perskaitę pasaką, sakmę, padavimą, moka šiuos kūrinius pasekti tinkama intonacija, pasaką geba suvaidinti. Mokosi įminti mįsles, žaisti tautosakinius vaikų žaidimus, padainuoti vaikų dainą.

Perskaitę prozos kūrinių, mokosi nusakyti jo temą, pagrindines idėjas, veikėjus, veiksmo vietą ir laiką; pasakyti, kas ir kodėl kūrinyje patiko; rasti grožiniame tekste vaizdingų veiksmažodžių, sinonimų, palyginimų ir kt.

Mokytojo padedami aptaria eilėraščio vaizdus ir nuotaiką, mokosi raiškiai deklamuoti eilėraščių.

Mokosi suprasti dramos kūrinių savitumą, pasirengia ir vaidina dramos kūrinių ištrauką.

Tikslingai skaito negrožinį tekstą, jame randa reikiamą informaciją, atskiria svarbiausius ir antraeilinius dalykus.

Gero skaitytojo bruožai. Ugdosi gero skaitytojo bruožus. Lankydami biblioteką tampa aktyviais skaitytojais, ugdosi estetinę nuovoką, išmoka pasirinkti vertingą ir reikalingą knygą, naudotis informaciniais leidiniais. Jeigu yra galimybės ir nuo pirmos klasės mokėsi naudotis internetu, geba savarankiškai rasti reikiamą informaciją internete.

Skiria tautosakos kūrinius nuo autorių. Susipažįsta su knygos sandara ir gali pasakyti jos duomenis.

Rašymas (rašymo technika, teksto kūrimas)

Rašymo technika. Atlikdami įvairias rašto užduotis, mokiniai susidaro įgūdį rašyti tvarkingai, įskaitomai.

Pasakojamojo teksto kūrimas. Išmoksta parašyti perskaityto, išgirsto teksto atpasakojimą pagal susidarytą planą.

Kuria asmenine patirtimi pagrįstą bei pramanytą pasakojimą: 1) pagal paveikslėlių seriją; 2) pagal pateiktą pradžią ir pabaigą; 3) savarankiškai keisdami, perdarydami mokytojo pateiktą planą; 4) kolektyviai numačius tik pasakojimo gaires.

Sukurti pasakojimą, kuriame būtų įvykio pradžia, dėstymas, pabaiga.

Atlikdami įvairias kūrybines užduotis, mokosi užrašyti savo mintis, jausmus.

Mokosi rašyti rišliais sakiniais (susieti vieną sakinį su kitu prasmės atžvilgiu, pasirinkti tinkamus siejamuosius žodžius); pasakoti vaizdžiai: be reikalo nekartoti tų pačių žodžių, išskyrus kartojimą kaip stilistinę priemonę, su kuria vaikai susipažįsta skaitydami pasakas (tai žodžių junginiai: *ėjoėjo ir priėjo; lipo lipo ir įlipo į dangų; graži graži kaip saulės dukra*) ir kt.

Sukūrę tekstą, mokosi jį taisyti, tobulinti: parenka tikslesnį, vaizdingesnį žodį; išbraukia pasikartojantį, pasirinktai temai netinkamą sakinį, o prireikus įrašo žodžių, papildoma parašytą tekstą.

Aprašymo kūrimas. Mokiniai tikslingai aprašo gyvūną, daiktą, remdamiesi regos, girdėjimo, lytėjimo, uoslės, skonio pojūčiais bei aprašymo pavyzdžiais. Mokosi aprašymą ar jo detales įterpti į pasakojimą.

Kuriamų tekstų žodžių rašyba ir sakinių skyryba. Kurdami tekstus, mokosi rašyti be klaidų:

daiktavardžių ir būdvardžių vienaskaitos galininką;

daiktavardžių ir būdvardžių daugiskaitos kilmininką;

daiktavardžių vietininką;

daiktavardžių ir būdvardžių vardininką pagal pavyzdžius (*brolis – broliai, žuvis – žuvys, brangus – brangūs*);

asmenvardžius ir vietovardžius;

esamojo laiko veiksmažodžius;

būtojo kartinio laiko veiksmažodžius;

paprastuosius priebalsių asimiliacijos atvejus (*dirbti – dirba, nešdavo – nešė, verkavo – verkė* ir kt.);

Įsidėmėtinų rašybos žodžiai. Mokosi įsidėmėtinų rašybos žodžius: *keletas, stebuklas, mąstyti, mįslingas, kąsnis, tęsinys, aukštyn, atidžiai, drąsa, grįžo* ir įtvirtina II klasėje išmokus.

Sakinių skyryba. Išmoksta savo kuriamuose tekstuose vartoti ne tik tiesioginius, bet ir klausiamuosius, skatinamuosius sakinius ir jų gale padėti reikiamus skyrybos ženklus. Mokosi pagal pavyzdį užrašyti veikėjų pokalbius, išskirti kreipinį. Pratinasi vartoti ir sudėtinius sakinius, parašyti kablelį prieš jungtukus *kad, o, bet, tačiau...*

Kalbos sandaros pažinimas

Garsas. Lietuvių kalbos garsų rūšys: balsiai, priebalsiai, dvigarsiai (dvibalsiai, mišrieji dvigarsiai). Praplečia supratimą apie lietuvių kalbos garsinę sandarą: pakartoja balsius, priebalsius, ilguosius, trumpuosius balsius, dvibalsius, susipažįsta su mišriaisiais dvigarsiais ir sąvoka *mišrusis dvigarsis*, minkštai tariamų priebalsių žymėjimu – *priebalsių minkštumo ženklai*.

Žodis. Reikšminės žodžio dalys. Susipažįsta su sąvokomis: *giminiški žodžiai, šaknis, galūnė, priesaga, priešdėlis*. Skirsto žodžius reikšminėmis žodžio dalimis, žymi sutartiniais ženklais.

Kalbos dalys: veiksmažodis, daiktavardis, būdvardis,rieveiksmis. Sinonimai, antonimai, perkeltinės reikšmės žodžiai. Asmenvardžiai ir vietovardžiai. Mokosi sudaryti naujus priešdėlinius, priesaginius žodžius ir juos tinkamai vartoti tekste. Aptardami skaitomų tekstų turinį, mokiniai išmoksta rasti veiksmažodžius, daiktavardžius, būdvardžius, būdorieveiksmius, supranta, kada jie vartojami kalboje. Išsiaiškina, kaip kaitomi veiksmažodžiai, daiktavardžiai, būdvardžiai, ir patys išmoksta tinkamai vartoti įvairias jų formas. Susipažįsta su dažniau vartojamais sinonimais, antonimais, perkeltinės reikšmės žodžiais ir kt.

Sakinys. Išmoksta kelti klausimus sakinio žodžiams, tai yra rasti ryšius tarp sakinio žodžių.

Pagal sakymo tikslą sudaryti tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius sakinius. Išmoksta sakinyje rasti veiksnį (išreikštą daiktavardžio ar asmeninio įvardžio vardininku), tarinį (išreikštą asmenuojamąja veiksmažodžio forma). Mokosi sudaryti neišplėstinius ir išplėstinius sakinius.

Tekstas: *pasakojamojo teksto sandara, planas; gyvūnų, daiktų aprašymas.* Išmoksta sudaryti pasakojamojo teksto planą, suprasti pasakojimo (kaip teksto tipo) sandarą. Susipažįsta su gyvūnų, daiktų aprašymo vartojimu tekste.

Aptardami skaitomus literatūros kūrinius, jų ištraukas, išsako savo nuomonę ir ją pagrindžia.

MOKINIŲ PASIEKIMAI	
GEBĖJIMAI	ŽINIOS IR SUPRATIMAS
NUOSTATOS Neįžeisti pašnekovo išsakant savo mintis ir jausmus; kontroliuoti emocijas. Jausti poreikį perskaityti įvairios rašysenos tekstus (tiek bendraamžio, tiek suaugusiojo). Stengtis savarankiškai susirasti reikiamą įdomią informaciją. Ugdytis poreikį skaityti įvairius tekstus, lankytis bibliotekoje, būti jos skaitytoju, saugoti ir tausoti knygas. Noriai atlikti įvairias kūrybines užduotis. Domėtis lietuvių kalbos žodžių kilme, daryba. Stengtis kalbos dalis vartoti taisyklingai ir tikslingai.	

Klausymas ir kalbėjimas (sakinio teksto suvokimas ir kūrimas)

<p>Bendraujant su kitais juos girdėti ir suprasti, jausti jų kalbos nuotaiką, į ją reaguoti (sutikti ar prieštarauti, vykdyti nurodymus ir kt.); išreikšti žodžiais savo jausmus ir nuotaikas.</p> <p>Mokėti išklaudyti kitą, jo nepertraukti, ko nors nesupratus, mokėti paklausti.</p> <p>Atsižvelgiant į adresatą, situaciją, kurti įvairius pokalbius. Perskaičius knygą, pamačius spektaklį, televizijos laidą ir kt., pasidalyti įspūdžiais.</p> <p>Išklausius sekamą pasaką, sakmę, padavimą, nusakyti svarbiausius įvykius ir veikėjus.</p> <p>Atsižvelgiant į adresatą, pasekti pasaką, sakmę, padavimą.</p> <p>Taisyklingai tarti ir kirčiuoti dažniau vartojamus žodžius.</p>	<p>Suprasti elementariausias kalbos etiketo taisykles: kaip pasiteirauti ko nors, kaip kreiptis į mažiau pažįstamus žmones (mokyklos darbuotojus, kaimynus ir kt.); suvokti savo ir kitų žmonių reiškiamus jausmus, nuotaikas.</p> <p>Suprasti, kas svarbu bendraujant (kalbėti išraiškingai, sudominti pašnekovą ir kt.). Įžvelgti, ko trūksta bendraujant (drašos, išklaudyti ir suprasti kitą, žodžiais išreikšti mintį ir kt.).</p> <p>Suprasti pokalbio taisykles perteikiant asmeninę patirtį, savo įspūdžius apie perskaitytą knygą, matytą spektaklį ir kt.</p> <p>Suprasti, į ką reikia atkreipti dėmesį klausantis sekamos pasakos, sakmės, padavimo.</p> <p>Pasakyti, kokios savybės būdingos geram pasakotojui.</p> <p>Suvokti, kad taisyklinga tartis, tinkama intonacija (garsumas, tempas, pauzės, balso pakėlimas ir nuleidimas), taisyklingas kirčiavimas padeda taisyklingai kalbėti.</p>
<h3>Skaitymas (skaitymo technika, teksto suvokimas) ir literatūros bei kultūros pažinimo pradžios</h3>	
<p>Gebėti skaityti tyliai, garsiai.</p> <p>Skaityti ir suprasti klasės draugų, suaugusiųjų aiškiai ranka parašytus tekstus.</p>	<p>Suprasti, kada labiausiai tinka skaityti garsiai, o kada tyliai.</p> <p>Atskirti spausdintinį tekstą nuo rašytinio, nusakyti vartojimo skirtumus.</p>

<p>Skirti grožinį ir negrožinį tekstą: tekstuose pateiktą meninę ir dalykinę informaciją.</p> <p>Skaityti grožinės literatūros tekstus, savarankiškai kelti teksto klausimus, nusakyti temą ir pagrindines idėjas, veikėjus, veiksmo vietą ir laiką. Skirti prozos, poezijos ir dramos kūrinį.</p> <p>Skaityti šio amžiaus vaikams skirtą informacinę literatūrą. Savarankiškai rasti reikiamą informaciją žodynuose, vaikams skirtose periodinių leidinių svetainėse, enciklopedijose, internete ir kt.</p> <p>Orientuotis knygoje (autorius, pavadinimas, dailininkas; tekstas, iliustracijos, turinys, leidykla, išleidimo metai), pagal turinį susiieškoti reikiamą tekstą.</p> <p>Laikytis bibliotekos taisyklių, pasirinkti dominančias knygas.</p>	<p>Pasakyti, pagal kokius požymius atskiriamas grožinis ir negrožinis tekstas.</p> <p>Savais žodžiais paaiškinti, kas yra prozos kūrinio tema ir pagrindinės idėjos.</p> <p>Žinoti ir suprasti, kada naudojamasi žodynais, enciklopedijomis.</p> <p>Žinoti, kaip reikia ieškoti reikiamo teksto knygoje. Suprasti sąvokas: <i>autorius, pavadinimas, dailininkas; tekstas, iliustracijos, turinys, leidykla, išleidimo metai</i>.</p> <p>Pakomentuoti bibliotekos taisykles, žinoti, kokios knygos jam įdomios.</p>
Rašymas (rašymo technika, teksto kūrimas)	
<p>Mokytojui padedant arba savarankiškai pasirengti kūrybiniam darbui, apgalvoti, ką rašyti, įprasti pirmiausia darbą kurti juodraštyje, pakoregavus ir patobulinus perrašyti į švarraštį.</p> <p>Stengtis kurti rišlų tekstą atsižvelgiant į adresatą, motyvus, situaciją. Kurti pasakojimą apie patirtus ir matytus įvykius. Tikslingai kurti gyvūno, daikto aprašymą.</p> <p>Rašto darbuose taisyklingai rašyti:</p>	<p>Paaiškinti, kaip kurti tekstą.</p> <p>Žinoti pasakojimo ir aprašymo sandarą.</p> <p>Paaiškinti, kaip reikia rašyti:</p>

<p>žodžius, kurių rašyba nesiskiria nuo taisyklingo tarimo; daiktavardžių ir būdvardžių vienaskaitos galininką; daiktavardžių ir būdvardžių daugiskaitos kilmininką;</p> <p>daiktavardžių vietininką;</p> <p>daiktavardžių ir būdvardžių vienaskaitos vardininką pagal pavyzdžius;</p> <p>asmenvardžius ir vietovardžius;</p> <p>esamojo laiko veiksmažodžius;</p> <p>būtojo kartinio laiko veiksmažodžius;</p> <p>paprasčiausius priebalsių asimiliacijos atvejus (<i>dirbti – dirba, nešdavo – nešė</i> ir kt.);</p> <p>įsidėmėtinios rašybos žodžius (žr. <i>Ugdymo turinys – įsidėmėtinios rašybos žodžiai</i>).</p> <p>Kelti žodžius į kitą eilutę. Parašyti skyrybos ženklus sakinio gale, kableliais atskirti neišplėstines vienasrūšes sakinio dalis, dėti kablelį prieš <i>o, bet, tačiau, kad</i>, pirmąjį sakinį atitraukti nuo krašto. Mokyti pagal pavyzdį užrašyti veikėjų pokalbius, išskirti kreipinius.</p> <p>Nesudėtingos darybos žodžius (kuriuose nėra šaknies balsių kaitos, aiškūs priešdėliai, priesagos, galūnės) suskirstyti reikšminėmis dalimis, pažymėti sutartiniais ženklais, mokėti padaryti giminiškų žodžių.</p>	<p>daiktavardžių ir būdvardžių vienaskaitos galininką; daiktavardžių ir būdvardžių daugiskaitos kilmininką;</p> <p>daiktavardžių vietininką;</p> <p>daiktavardžių ir būdvardžių vienaskaitos vardininką</p> <p>asmenvardžius ir vietovardžius;</p> <p>esamojo laiko veiksmažodžius;</p> <p>būtojo kartinio laiko veiksmažodžius;</p> <p>paprasčiausius priebalsių asimiliacijos atvejus (<i>dirbti – dirba, nešdavo – nešė</i> ir kt.).</p> <p>Paaiškina skyrybą: sakinio gale, vienarūšių sakinio dalių, užrašyto veikėjų pokalbio.</p> <p>Suprasti, kaip padaromi giminiški žodžiai. Pasakyti reikšminių žodžio dalių pavadinimus. Nurodyti reikšmines žodžio dalis atitinkančius sutartinius ženklus.</p>
--	--

<p>Taisyklingai pagal išmoktas taisykles ir tikslingai vartoti veiksmažodžius, daiktavardžius, būdvardžius, būdorieveksmius.</p> <p>Mokėti kelti klausimus sakinio žodžiams. Atpažinti veiksnių, išreikštą daiktavardžio vardininku, ir tarinį, išreikštą veiksmažodžio asmenuojamąja forma, ir juos tinkamai pažymėti sutartiniais ženklais.</p>	<p>Atpažinti veiksmažodžius, reiškiančius veiksmus, konkrečios reikšmės daiktavardžius, būdvardžius, reiškiančius spalvas, formą, dydį, skonį, būdorieveksmius.</p> <p>Suprasti, kas yra sakinio veiksnys ir tarinys.</p>
---	---

4.2.3. UGDYMO TURINYS 5 KLASEI

Kalbinis ugdymas

Kalbėjimas ir klausymas

Tinkamo klausymosi taisyklės.

Kalbėjimas atsižvelgiant į tikslą: sudominti, išreikšti mintis ir jausmus, informuoti, įtikinti. Kalbėjimas įvairiems adresatams: jaunesniems už save, bendraamžiams. Monologinis ir dialoginis kalbėjimas.

Pokalbis, pasakojimas, atpasakojimas, pasakos sekimas, pristatymas, trumpas ir išsamus atsakymas į klausimą.

Skaitymas

Skaitymo tikslų (savo malonumui, mokymuisi, informacijai rasti) suvokimas. Skaitymas atsižvelgiant į teksto paskirtį, adresatą, pobūdį. Skaitymo įgūdžių tobulinimas (sklandus skaitymas, tinkamas intonavimas, pauzės, loginiai kirčiai). Raiškusis skaitymas.

Teksto prasmės suvokimas (tema, pagrindinė mintis, tiesioginė ir perkeltinė prasmė). Suvokimo strategijos (numatymas, klausimai, perfrazavimas).

Rašymas

Rašymas atsižvelgiant į tikslą: sudominti, reikšti savo mintis ir jausmus, informuoti, įtikinti. Rašymas įvairiems adresatams: jaunesniems už save, bendraamžiams.

Rašymo eiga: planavimas, juodraščio rašymas, juodraščio svarstymas (su draugais ir (arba) mokytoju), redagavimas, pateikimas.

Teksto struktūra (įvadinė, dėstymo, apibendrinamoji, pastraipos). Supažindinimas su teksto tipais: pasakojimas, aprašymas, samprotavimas.

Rašymas paisant žanro reikalavimų: rašinys, laiškas, charakteristika, žinutė, kvietimas, skelbimas, sveikinimas, kūrybiniai bandymai (pasaka, sakmė, eiliuoti tekstai ir pan.).

Kalbos pažinimas

Fonetika ir akcentologija. Garsai ir raidės. Balsiai, priebalsiai, dvigarsiai. Ilgųjų ir trumpųjų balsių, minkštųjų ir kietųjų priebalsių tarimo normos. Priebalsių tarimas žodžio gale ir kelių priebalsių sandūroje. Priebalsių supanašėjimas. Supanašėjusių priebalsių tarimas ir rašyba. Dvigarsių tarimas ir rašyba. Kirčiuoto skiemens suvokimas ir nustatymas.

Leksika. Žodis - kalbos ženklas. Žodžio forma ir reikšmė. Tiesioginė ir perkeltinė reikšmė. Žodžių daugiareikšmiškumas. Sinonimai, antonimai, homonimai (teorija). Frazeologizmai. Naudojimas žodynais.

Morfologija. Žodis - kalbos dalis. Kaitomosios ir nekaitomosios kalbos dalys (samprata, pirminis supažindinimas su visomis kalbos dalimis).

Daiktavardis ir veiksmažodis. Daiktavardis ir būdvardis (bendras supažindinimas su morfologinėmis savybėmis). Jungtukas, jaustukas, išiktukas. Nagrinėjamų kalbos dalių rašybos ypatumai.

Prieveiksmis, skaitvardis, dalelytė (supažindinimas). Skaitvardžio vartojimo ypatumai.

Žodžio sandaros kartojimas. Nosinių šaknies balsių rašyba. Žodžių darybos būdai ir normos (priešdėlių ir priesagų vartojimas). Svarbiausi nagrinėjamų kalbos dalių darybos būdai.

Sintaksė. Žodžių junginys. Sakinys. Sakinių rūšys. Sakinio dalys. Pagrindinės ir antrininkės sakinio dalys. Veiksnyis ir tarinys. Papildinys, aplinkybės ir pažyminys. Vienarūšių sakinio dalių skyrimas kableliais (paprasčiausi atvejai). Tiesioginė kalba (paprasčiausi skyrybos atvejai). Kreipinys, jo skyryba.

Rašyba ir skyryba pagal poreikius.

Pastraipa. Tekstas.

Iš *kalbos istorijos.* Vardų ir pavardžių kilmė, vietovardžiai, liaudiškoji ir mokslinė jų etimologija.

Literatūrinis ugdymas

Literatūra, knyga kaip žinių šaltinis.

Mitų, sakmių išmonė. Dievai ir mitinės būtybės, jų vardai. Smulkioji tautosaka, jos savitumas. Liaudies pasaka, pagrindiniai pasakų tipai.

Literatūrinės pasakos. Literatūrinių pasakų įvairovė. Garsesnieji folkloriškųjų literatūrinių pasakų (Brolių Grimų, A. Giedriaus, A. Vaičiulaičio, P. Cvirkos ar kt.) pavyzdžiai.

Tikrovės perkūrimas šiuolaikinėse originaliose literatūrinėse pasakose. Literatūrinių pasakų personažų įvairovė. Literatūrinių pasakų etinės, žmogiškosios vertybės.

Kūrinio *temos* samprata, temos atpažinimas. Kūrinio *turinys*, glaustas bei smulkus turinio atpasakojimas.

Eiliuota kalba. Eilėraščių deklamavimas, raiškūs skaitymas kaip prasmės perteikimo būdas.

Perkeltinė žodžio reikšmė.

Knyga kaip literatūros pateikimo forma. Knygos struktūra. Glausta knygos istorija ir ateities prognozės. Knygos „gimimas“ šiandien. Redagavimo samprata. Knygų įvairovė. Knyga šiuolaikinio mokinio gyvenime (interesai, motyvacija).

Pagrindinės teorinės sąvokos. Turinys ir forma, tema, veikėjai (personažai), įvykis, kūrinio veiksmas, vieta ir laikas, pasakojimas, dialogas, palyginimas, kartojimas.

Skaitytojo bruožai. Skaitydami grožinius ir negrožinius tekstus nuolat tobulina skaitymo įgūdžius: skaitymo techniką, skaitymo raiškumą, sąmoningumą. Mokytojo ir kitų suaugusiųjų, draugų padedami pasirenka savo amžiui ir skaitymo gebėjimams tinkamą knygą, mokosi tinkamai elgtis su knyga, ją perskaityti iki galo, gėrėtis jos iliustracijomis, domėtis iliustracijose pateikta informacija. Jeigu yra galimybių, mokosi naudotis internetu.

Siūlomi kūriniai

Kaip atsirado žemė ir Sužeistas vėjas (pasirinktos sakmės)

Lietuviškos pasakos. *Baltas vilkas. Dvylika brolių, juodvarniais lakstančių. Stiklo kalnas*

Maironis. *Trakų pilis. Milžinų kapai. Pavasaris*

J.Biliūnas. *Kliudžiau. Brisiaus galas. Kūdikystės sapnai* (pasirinkta ištrauka)

P.Cvirka. *Vaikų karas*

Biblija (ištraukos iš Senojo Testamento Pradžios knygos apie pasaulinį tvaną arba Nojaus arką)

H.K.Andersenas. *Pasakos arba Žiemos pasakos* (1 ar 2 pasirinktos pasakos)

MOKINIŲ PASIEKIMAI	
GEBĖJIMAI	ŽINIOS IR SUPRATIMAS
Nuostatos Noriai dalytis patirtimi sakybine kalba. Išklaustyti kitą, gerbti jo nuomonę. Noriai skaityti įvairaus pobūdžio tekstus ir dalyvauti juos aptariant. Siekti pažinti literatūros kaip meno rūšies savitumą. Noriai dalytis patirtimi, išsakant ją rašytine kalba.	
Kalbėjimas ir klausymas	

<p>Nurodyti aiškiai išreikštus autoriaus tikslus (informuoti, sudominti, įtikinti). Suformuluoti klausomo teksto temą, tiesiogiai išreikštą pagrindinę mintį.</p> <p>Vertinti klausomo teksto turinį ir raišką bei kalbėjimo kultūrą: išsakyti savo nuomonę, remiantis patirtimi.</p> <p>Sąmoningai klausytis, taikyti mokytojo pasiūlytas aktyvaus klausymosi strategijas.</p> <p>Kalbėti atsižvelgiant į adresatą (bendraamžiai, artimieji, mokytojai, kiti suaugusieji) ir komunikavimo situaciją (neoficiali). Mokytojui padedant pasirinkti kalbinę raišką.</p> <p>Tiksliai, aiškiai informuoti: apibūdinti daiktą, vietą, gyvūną, asmenį, nuosekliai papasakoti <i>įvykį (Kaip tai atsitiko?)</i>, <i>paašškinti nesudėtingą procesą (Kaip tai daroma?)</i>.</p>	<p>Suprasti klausymosi svarbą bendraujant ir laikytis susitartų tinkamo klausymosi taisyklių. Skirti monologą ir dialogą. Suprasti, kad įvairiais tekstais siekiama įvairių tikslų. Skirti teksto tikslą, temą ir pagrindinę mintį. Glaustai atpasakoti tekstą ar jo dalį, neiškreipiant esmės. Pasižymėti nurodytą informaciją.</p> <p>Grupuoti informaciją: įdomi – neįdomi, žinoma – nežinoma, aiški – neaiški. Atpažinti, tinka ar netinka kalbinė raiška konkrečiai situacijai. Suprasti, ar kalbėtojas susikaupęs, gerai pasirengęs, ar aiškiai suformulavo kalbos tikslą, ar tinkamai pradėjo ir pabaigė kalbą. Atpažinti kalbėjimo toną (iškilmingas, neutralus, pajuokiamas (humoristinis), neutralią ir emociškai nuspalvintą leksiką, pakartojimus. Paašškinti jų paskirtį. Pasidalinti įspūdžiais apie nežodines priemones: kalbėtojo žvilgsnį, gestus, mimiką, kūno laikyseną.</p> <p>Suprasti, kaip reikia klausytis (dėmesys reikšminiems žodžiams, pauzių reikšmė, pasižymėjimo svarba).</p>
--	--

<p>Siekiant saviraiškos ir sudominti pasakoti nuotykius, įvykius, grįstus patirtimi bei išmone.</p> <p>Išsakyti savo nuomonę apie gerai pažįstamus dalykus, vertinti, argumentuoti remiantis patirtimi.</p> <p>Dalyvaujant įvairaus pobūdžio pokalbiuose efektyviai klausytis, klausti, atsakyti, reikšti savo nuomonę.</p> <p>Reikšti mintis žodžiu taisyklinga ir stilinga kalba: paisyti kalbos normų, kalbėti tiksliai ir aiškiai.</p>	<p>Suprasti, kad komunikacijos sėkmė priklauso nuo gebėjimo atsižvelgti į adresatą, tikslus, situaciją ir tinkamai pasirinkti priemones.</p> <p>Skirti oficialią ir neoficialią kalbos vartojimo situaciją. Sąmoningai pasirinkti žodžius, kai kurias sintaksines konstrukcijas (pvz., pilnieji, nepilnieji sakiniai), laikytis kalbos etiketo.</p> <p>Suprasti, kokią reikšmę turi informacijos tikslumas. Skirti dalykinį ir meninį apibūdinimą. Mokytojui padedant pasirinkti priemones, padedančias klausytojui suvokti informaciją (pvz., parodyti, nubraižyti, nupiešti, rasti tinkamų iliustracijų).</p> <p>Skirti visumos įspūdį ir detalę. Išdėstyti detales laikantis erdvinio nuoseklumo (pvz., viršus – apačia, kairė – dešinė, arti – toli), chronologinio principo (pasakojant įvykį).</p> <p>Tinkamai vartoti būdvardžius, dalyvius, skaitvardžius,rieveksmius objektams apibūdinti.</p> <p>Tinkamai vartoti žinomus (ir iš kitų mokomųjų dalykų) terminus.</p> <p>Taisyklingai vartoti informacinių technologijų terminus.</p> <p>Paaiškinti pasakojimo sandarą (užuomazga, veiksmo eiga, kulminacija,</p>
--	--

Taikyti mokytojo pasiūlytas strategijas rengiantis kalbėti ir kalbant.
Mokytojui padedant apmąstyti savo kalbėjimo ir klausymo veiklą: paaiškinti, kas pasisekė, kas – ne, kodėl, ką kitąkart reikėtų daryti kitaip.

atomazga).
Pasakojant laikytis laiko sekos principo.
Siejant sakinius ir pasakojimo dalis tinkamai vartoti įvardžius,
prieveiksmius (laiko, vietos), prielinksnes konstrukcijas, jungtukus.
Tikslingai vartoti tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius sakinius,
kreipinius.
Vartoti sinonimus, kad būtų išvengta kartojimosi.
Vartoti vaizdingus
žodžius, frazeologizmus.
Paaiškinti dažniau vartojamų sąmoningų nežodinių signalų (gestai,
mimika, laikysena) reikšmę.

Laikytis elementarios samprotaujamojo teksto struktūros: teiginys,
argumentai, išvada. Skirti teiginį ir argumentus.
Siekiant įtikinti, vartoti tinkamas mandagumo formules, liepiamosios ir
tariamąsios nuosakos formas, įsmeinimus,
emociškai nuspalvintus
žodžius.

Nurodyti esmines sėkmingo bendravimo prielaidas.
Laikytis pokalbio, diskusijos taisyklių.

Suprasti, kad kalba nuolat kinta, kad kalbos taisyklingumas, pasirinktų

	<p>žodžių tikslumas padeda klausytojui geriau suvokti prasmę. Laikytis leksikos normų. Taisyklingai tarti garsus, intonuoti sakinius.</p> <p>Suprasti, kad norint geriau atlikti įvairias kalbėjimos užduotis verta pasinaudoti tinkamomis strategijomis.</p>
Skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas	
<p>Suprasti artimos vaikų patirčiai, nesudėtingos kompozicijos ir raiškos įvairaus pobūdžio tekstus.</p> <p>Daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas: nurodyti aiškiai išreikštą teksto tikslą, temą, pagrindinę mintį, nusakyti nuotaiką, nesunkiai atpažįstamas vertybes.</p> <p>Interpretuoti skaitomus tekstus: paaiškinti nesudėtingas netiesiogiai pasakytas mintis, grožiniame kūrinyje vaizduojamas situacijas remiantis patirtimi.</p> <p>Aptarti grožinio kūrinio vaizduojamojo pasaulio elementus (pvz., veiksmo vietą, laiką, veikėją, veiksmą). Grožiniuose ir negrožiniuose tekstuose rasti nurodytas kalbinės raiškos priemones ir paaiškinti jų paskirtį. Vertinti skaitomų tekstų turinį ir raišką: pasakyti savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus remiantis įspūdžiu, patirtimi.</p> <p>Atsižvelgiant į mokymosi tikslą dirbti su skirtingo pobūdžio (taip pat ir įvairialypės informacijos) tekstais: rasti informaciją nurodyta tema nurodytuose šaltiniuose. Tinkamai ją atsirinkti ir pagal nuorodas suklasifikuoti.</p>	<p>Glaustai atpasakoti tekstą ar jo dalį, neiškreipiant esmės. Rasti nurodytą informaciją tekste.</p> <p>Skirti teksto tikslą, temą, pagrindinę mintį. Atpažinti autoriaus tikslus (pvz., informuoti, paaiškinti, sudominti, įtikinti).</p> <p>Suprasti, kad išvadas, daromas skaitant, reikia pagrįsti.</p> <p>Pateikti smulkiosios tautosakos kūrinų pavyzdžių: mįslių, patarlių, gamtos garsų mėgdžiojimų, skaičiuočių, pajuokavimų. Atpažinti</p>

<p>Sąmoningai skaityti, stebėti ir koreguoti savo suvokimą. Taikyti mokytojo nurodytas strategijas prieš skaitant, skaitant ir perskaičius tekstą. Įvairiais būdais tikrintis teksto suvokimą, pvz: skaityti dar kartą (kelis kartus); pasižymėti, kas neaišku; klausti kitų, palyginti savo su kitų. Mokytojo klausiamam paaiškinti, kas pasisekė, kas ne, kodėl, ką kitąkart reikėtų daryti kitaip.</p>	<p>pasaką, sakmę, padavimą, pasakėčią, eilėrašį. Aptarti kūrinio veiksmo vietą ir laiką, veikėjus, veiksmą. Atpažinti tekste kalbinės raiškos priemones: sinonimus, antonimus, frazeologizmus, palyginimus, kreipinius, pakartojimus, ir paaiškinti jų paskirtį. Suprasti, kad nuomonę reikia pagrįsti.</p> <p>Žinoti, kaip mokyklos bibliotekoje susirasti nurodytus šaltinius, kaip susirasti nurodytą šaltinį pagal nurodytą adresą internete. Rasti informaciją nurodytuose žodiniuose ir nežodiniuose (pvz., diagramose) šaltiniuose.</p> <p>Nurodyti būdus, kuriais naudojasi, kad pasitikrintų skaitomo teksto suvokimą.</p>
Rašymas	
<p>Rašyti atsižvelgiant į tikslą, situaciją, adresatą. Pasirinkti kalbinę raišką atsižvelgiant į komunikavimo situaciją (oficiali, neoficiali) ir adresatą (pažįstamas, nepažįstamas, bendraamžis, vyresnis). Siekiant sudominti, kurti nesudėtingos kompozicijos pasakojimus.</p>	<p>Suprasti, kad kalbinė raiška priklauso nuo tikslo, situacijos ir adresato. Skirti oficialią ir neoficialią kalbos vartojimo situaciją. Žinoti, kaip tinkamai kreiptis, kaip formuluoti prašymą vyresniam žmogui ir bendraamžiui.</p>

<p>Siekti gyvumo, vaizdumo naudojantis leksikos ir sintaksės teikiamomis galimybėmis.</p> <p>Tiksliai, aiškiai, nuosekliai apibūdinti gerai žinomą asmenį, daiktą, gyvūną, vietą, paaiškinti įvykį, procesą (pvz., žaidimą).</p> <p>Išsakyti savo nuomonę (pvz., apie perskaitytą knygą, įvykusį renginį), argumentuoti remiantis patirtimi.</p> <p>Kurti įtikinamojo pobūdžio tekstus, susijusius su kasdienio gyvenimo situacijomis. Tinkamai pasirinkti leksines ir gramatines priemones.</p>	<p>Paaiškinti pasakojimo sandarą (užuomazga, veiksmo eiga, kulminacija, atomazga).</p> <p>Siejant sakinius ir pasakojimo dalis vartoti įvardžius,rieveksmius (laiko, vietos), prielinksnes konstrukcijas, jungtukus.</p> <p>Vartoti tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius sakinius, kreipinius, įterpti į pasakojimą dialogus.</p> <p>Vartoti sinonimus, kad būtų išvengta kartojimosi.</p> <p>Vartoti vaizdingus žodžius, frazeologizmus.</p> <p>Skirti pasakojimą ir aprašymą.</p> <p>Suprasti, kad apie tą patį dalyką galima rašyti skirtingai, nes tai priklauso nuo rašytojo tikslo. Skirti dalykinį ir meninį aprašymą.</p> <p>Suprasti, kad atsižvelgiant į tikslą pasirenkamas tam tikras žanras.</p> <p>Žinoti, kad taisyklės, receptai, skelbimai, pranešimai apie įvykius skirti informuoti, juose pateikiama nuosekli, tiksli informacija, vartojami neutralūs žodžiai.</p> <p>Skirti visumos įspūdį ir detalę.</p> <p>Išdėstyti detales laikantis erdvinio (pvz., viršus – apačia, kairė – dešinė, arti – toli), chronologinio principo.</p>
--	---

	<p>Vartoti būdvardžius, dalyvius, skaitvardžius,rieveksmius objektams apibūdinti.</p> <p>Laikytis elementarios samprotavimo struktūros (teiginys, argumentai, išvada). Skirti teiginį ir argumentus.</p> <p>Siekiant įtikinti vartoti tinkamas mandagumo formules, liepiamosios ir tariamosios nuosakos formas, emociškai nuspalvintus žodžius.</p>
--	---

5. PASIEKIMŲ VERTINIMAS

Ugdymo procese taikomi Europos mokyklose priimti vertinimo principai (1999-D-109), aprėpiantys formuojamąjį, diagnostinį ir suminį/baigiamąjį vertinimą. Pradinukų vertinimas yra kriterinis, orientuotas į lietuvių kalbos, kaip pirmosios kalbos, Programos reikalavimus.

Pagrindiniai mokymosi rezultatai vertinami:

- Vertinami visi mokinio gebėjimai ir žinios, įvardytos programos mokymosi uždaviniuose ir ugdymo turinyje.
- Vertinimas siejamas su mokinio veikla, kuri atliekama dėstant kursą.
- Visų tipų mokinio veikla ir darbai mokymosi metu turi būti vertinimo dalis (žodiniai ir rašto darbai, testai, praktinės užduotys ir kt.).
- Mokiniai turi būti supažindinti su standartais, kurie turi būti pasiekti, ir veiklomis, kurios turi būti atliktos, kad būtų atitinkamai įvertinti pagal vertinimo skalę.
- Mokiniai turi žinoti, koks yra jų pasirodymas, lyginant su kitų mokinių, besimokančių toje pačioje sekcijoje ar gretimose. Tai yra sąlyga tos pačios ir skirtingų sekcijų mokytojams koordinuoti vertinimą.

- Vertinimo tikslai, mokantis lietuvių kalbos, visų pirma sietini su pagalba mokiniui mokytis ir bręsti kaip asmenybei, pateikti informaciją apie jo mokymosi patirtį, pasiekimus ir pažangą, nustatyti mokinio ir mokytojo darbo sėkmę. Vertinimas turėtų padėti mokiniui pažinti save, suprasti savo stipriąsias ir silpnąsias puses, įsivertinti savo pasiekimų lygmenį, kelti mokymosi tikslus. Mokytojui vertinimas turėtų padėti įžvelgti mokinio mokymosi galimybes, nustatyti problemas ir spragas, diferencijuoti ir individualizuoti darbą, parinkti ugdymo turinį ir metodus.
- Mokiniai supažindinami tiek su bendrais vertinimo principais, tiek su vertinimo kriterijais konkrečioje pamokoje ar veikloje, atsiskaitymo ar vertinimo formomis, būdais ir kriterijais tam tikrais laikotarpiais, atskirų užduočių vertinimo tikslais ir kriterijais ir pan. Jei vertinamas rašytinis darbas, mokiniai turi būti supažindinami su žymėjimo ženklais, kad galėtų juos geriau suprasti. Rašto darbai galėtų būti kaupiami į aplankus, kad tiek mokytojas, tiek mokinys akivaizdžiai matytų pažangą. Žodiniai mokinių pasisakymai (pvz., monologinės kalbos, diskusijos, interviu ir kt.) gali būti įrašomi, kad galima būtų analizuoti pasiekimus.
- Vertinimui pasirenkami skirtingi būdai ir formos, siekiant kuo tiksliau įvertinti mokinio gebėjimus, pasiekimus, žinias ir atskleisti mokymosi kryptis, tobulėjimo ir ugdymosi gaires. Įvertinimo pateikimo forma pasirenkama pagal vertinimo tikslą (diagnostika, grįžtamasis ryšys ar kt.). Atskirų gebėjimų, žinių ar kt. sritys turėtų būti vertinamos kelis kartus per metus, kad būtų stebimas mokinio ugdymasis ir pažanga, kad galima būtų susidaryti objektyvesnį vaizdą ir suteikti tinkama paramą.

Pradinių klasių mokinio pasiekimai ir daroma pažanga yra vertinama pildant pusmetinę mokinio pasiekimų ataskaitą (Carnet Scolaire); vidurinės mokyklos mokinio pasiekimai ir daroma pažanga yra vertinama pildant du kartus per semestrą mokinio pasiekimų ataskaitą (Report).

Ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimai vertinami nuolat, stebint jį kasdienės veiklos metu. Vaiko daroma pažanga vertinama pasirenkant vertinimo būdus ir metodus: stebėjimą, pokalbį, diskusiją, veiklos analizę, garso, vaizdo įrašus, pedagogo užrašus ir kt. Vertinami konkretaus vaiko pasiekimai ir jo daroma pažanga, lyginant ankstesnius vaiko pasiekimus su dabartiniais. Vaiko pažangai įvertinti yra kaupiamas Portfolio (2011-01-D-14). Aptariant vaiko pasiekimus dalyvauja ikimokyklinio ugdymo mokytojas, vaikas ir jo tėvai. Vaiko pasiekimai vertinami pagal pasiekimus, kurie numatyti Europos mokyklos Ikimokyklinio ugdymo Programoje (2011-01-D-15) ir Lietuvių kalbos Programoje, skirtoje ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaikų gimtąją kalbą.

5.1. Lietuvių kalbos pasiekimų aprašai. 5 klasė (pradinė mokykla).

ATTAINMENT DESCRIPTORS
for Lithuanian language – P5

LIETUVIŲ KALBOS PASIEKIMŲ APRAŠAI
5 klasė (pradinė mokykla)

LYGIS	+	++	+++	++++
MOKYMOSI SRITYS	Mokymosi tikslai dar nėra pasiekti	Mokymosi tikslai pasiekti iš dalies	Mokymosi tikslai pasiekti patenkinamai	Mokymosi tikslai yra visiškai pasiekti
	Mokinys...	Mokinys ...	Mokinys ...	Mokinys ...
Klausymasis ir supratimas	<p>a. supranta trumpus teiginius, pasisakymus, argumentus, su mokytojo pagalba atpažįsta kalbėjimo toną,</p> <p>b. neatidžiai klausosi kalbančiojo, ne visada tinkamai reaguoja į pastabas, klausimus prašymus, ne visada atsako į pateiktus klausimus,</p> <p>c. iš dalies perpasakoja tai, ko klausėsi,</p> <p>d. su mokytojo pagalba geba grupuoti informaciją: įdomi – neįdomi, žinoma – nežinoma,</p>	<p>a. supranta teiginius, argumentus ir pasisakymus bei atranda svarbią informaciją, iš dalies atpažįsta kalbėjimo toną, nuotaiką,</p> <p>b. su mokytojo pagalba, daro paprastas išvadas ir komentuoja informaciją,</p> <p>c. perpasakoja tai, ko klausėsi,</p> <p>d. iš dalies geba grupuoti informaciją: įdomi – neįdomi, žinoma – nežinoma, aiški – neaiški,</p>	<p>a. skiria svarbią ir mažiau svarbią informaciją, atpažįsta kalbėjimo toną ir emociškai nuspalvintą leksiką, pakartojimus,</p> <p>b. atskiria faktus nuo nuomonių (objektyvius dalykus nuo subjektyvių),</p> <p>c. interpretuoja tai, ko klausėsi,</p> <p>d. geba tinkamai grupuoti informaciją: įdomi – neįdomi, žinoma – nežinoma, aiški – neaiški,</p>	<p>a. atskiria svarbią ir mažiau svarbią informaciją, paaiškina savais žodžiais klausydamosis ar apibendrindamas, atpažįsta kalbėjimo toną, emociškai nuspalvintą leksiką, pakartojimus, paaiškina jų paskirtį,</p> <p>b. atskiria aiškią informaciją nuo numanomos. Supranta, kad skirtingais tektais siekiama įvairių tikslų,</p> <p>c. interpretuoja tai, ko klausėsi ir gali tai pritaikyti skirtingoms situacijoms,</p> <p>d. geba argumentuotai grupuoti informaciją: įdomi – neįdomi, žinoma – nežinoma, aiški – neaiški, atpažįsta, ar kalbinė raiška tinka ar netinka konkrečiai situacijai,</p>

	e. su mokytojo pagalba klausosi teksto, stengiasi laikytis susitartų tinkamo klausymosi taisyklių.	e. iš dalies supranta klausymosi svarbą, stengiasi laikytis susitartų tinkamo klausymosi taisyklių.	e. supranta klausymosi svarbą bendraujant ir laikosi susitartų tinkamo klausymosi taisyklių.	e. supranta klausymosi svarbą bendraujant ir laikosi susitartų tinkamo klausymosi taisyklių, skiria monologą ir dialogą.
Kalbėjimas	<p>a. su mokytojo pagalba geba išreikšti mintis, jausmus bendroje situacijoje,</p> <p>b. sunkiai išreiškia savo nuomonę pokalbio metu, su mokytojo pagalba atsižvelgia į kalbėjimo situaciją, adresatą</p> <p>c. pristatant tekstą, prieš tai turi perskaityti jį visą,</p> <p>d. atlieka labai paprastus vaidmenis su ribotu teksto kiekiu,</p> <p>e. su mokytojo pagalba pasakodamas pavartoja vaizdingus žodžius objektams apibūdinti,</p> <p>f. su mokytojo pagalba stengiasi vartoti tiesioginių, klausiamųjų, sakinių, kreipinių,</p> <p>g. su mokytojo pagalba pasakodamas</p>	<p>a. geba suprantamai išreikšti mintis ir jausmus bendroje situacijoje,</p> <p>b. vadovaujasi pagrindinėmis pokalbio taisyklėmis, gina savo nuomonę, kalbėdamas iš dalies atsižvelgia į adresatą, tikslus, situaciją,</p> <p>c. pristato temą, logiškai išdėstydamas mintis, vartodamas ribotą terminologiją, ne visada taisyklingas gramatinės struktūras,</p> <p>d. su mokytojo pagalba atlieka vaidmenis,</p> <p>e. kalbėdamas vartoja vaizdingus žodžius, pakankamai gausus žodynas,</p> <p>f. stengiasi vartoti tiesioginių, klausiamųjų, sakinių, kreipinių,</p>	<p>a. sklandžiai, aiškiai ir išsamiai išreiškia nuomonę bendrine kalba, geba įtikinti, argumentuoti,</p> <p>b. tinkamai naudoja pagrindines pokalbio taisykles, gina savo nuomonę ir reaguoja į kitų nuomonę, geba įtikinti, kalbėdamas atsižvelgia į adresatą, tikslus, situaciją,</p> <p>c. pristato temą, logiškai formuluoja teiginius, vartodamas tinkamą terminologiją ir gramatinės struktūras,</p> <p>d. atlieka skirtingus vaidmenis kartu su kitais vartodamas tinkamą kalbą,</p> <p>e. kalba vaizdinga, turtingas žodynas, su pagalba vartoja perkeltinės reikšmės žodžius, sinonimus,</p> <p>f. tikslingai vartoja tiesioginių, klausiamųjų, sakinių, kreipinių,</p> <p>g. laikosi elementarios samprotaujamojo teksto</p>	<p>a. sklandžiai, aiškiai ir išsamiai išreiškia mintis, jausmus bendrine kalba pritaikydamas ją prie situacijos,</p> <p>b. tinkamai laikosi pagrindinių pokalbio taisyklių, gina savo nuomonę, pagrįsdamas ją pavyzdžiais ir formuluodamas tinkamą išvadą,</p> <p>c. pristato temą, logiškai formuluodamas teiginius, vartodamas tinkamą terminologiją, gramatinės struktūras, tinkamą intonaciją bei veido išraišką,</p> <p>d. vaidina skirtingus vaidmenis, improvizuoja tirdamas įvairias situacijas ir perspektyvas,</p> <p>e. kalba vaizdinga, pasakodamas vartoja perkeltinės reikšmės žodžius, sinonimus, kitų mokomųjų dalykų terminus,</p> <p>f. tikslingai vartoja tiesioginių, klausiamųjų sakinių, kreipinių, frazeologizmų,</p> <p>g. laikosi elementarios samprotaujamojo teksto</p>

	<p>suformuoja svarbiausius teiginius.</p>	<p>g. samprotaudamas pateikia tik svarbiausius teiginius, bet jų neplėtoja.</p>	<p>struktūros: teiginys, argumentai, išvada.</p>	<p>struktūros: teiginys, argumentai, išvada; skiria teiginį ir argumentus.</p>
<p>Skaitymas ir supratimas</p>	<p>a. skaito nesklaidžiai ir daro klaidų,</p> <p>b. reikalinga pagalba skaitant ir suprantant tekstą, ką perskaitė,</p> <p>c. savarankiškai neranda svarbiausios informacijos,</p> <p>d. interpretuoja tik dalį teksto, kartais jo nesuprasdamas; su mokytojo pagalba įvardija teksto temą, pagrindinę mintį,</p> <p>e. atpažįsta skirtingų rūšių tekstus – literatūrinius ir neliteratūrinius.</p> <p>f. -----</p>	<p>a. sklaidžiai skaito, retkarčiais padaro klaidų,</p> <p>b. reikalinga pagalba suprantant tekstą, ką perskaitė,</p> <p>c. kartais reikalinga pagalba ir daugiau laiko rasti pagrindinę informaciją,</p> <p>d. paprastai interpretuoja tekstą, iš dalies skiria teksto tikslą, temą, pagrindinę mintį,</p> <p>e. atpažįsta ir priskiria pagal rūšį skirtingus tekstus – literatūrinius ir neliteratūrinius.</p> <p>f. -----</p>	<p>a. sklaidžiai skaito, formuluoja rišlius sakinius,</p> <p>b. skaito ir supranta įvairaus pobūdžio tekstus,</p> <p>c. supranta teksto prasmę, pažymi svarbią informaciją,</p> <p>d. interpretuoja tekstą ir perteikia jo prasmę, įvardija teksto tikslą, temą, pagrindinę mintį, atpažįsta autoriaus tikslus,</p> <p>e. lygina skirtingų rūšių tekstus – literatūrinius ir neliteratūrinius, atskiria pasakojimą, samprotavimą, aprašymą,</p> <p>f. pritaiko skaitymo stilių pagal paskirtį ir situaciją klasės kontekste.</p>	<p>a. sklaidžiai skaito, formuluoja rišlius sakinius, numato teksto tęstinumą,</p> <p>b. savarankiškai ieško informacijos įvairiuose rašytiniuose šaltiniuose, grupuoja ir sieja informaciją,</p> <p>c. supranta perkeltinę/numanomą teksto prasmę,</p> <p>d. paaiškina teksto prasmę išreiškdamas savo nuomonę; įvardija teksto tikslą, temą, pagrindinę mintį; atpažįsta autoriaus tikslus,</p> <p>e. savarankiškai vartoja įvairių rūšių tekstus savo asmeniniams poreikiams,</p> <p>f. pritaiko skaitymo stilių pagal paskirtį ir situaciją, kreipdamasis į skirtingus klausytojus.</p>
<p>Rašymas</p>	<p>a. rašo neįskaitomai, nesklaidžiai ir netvarkingai, neįskaitomai, būtina kompiuterio pagalba,</p> <p>b. ne visada taiko rašybos taisykles, taiso klaidas su</p>	<p>a. rašo įskaitomai, tačiau rašysena nelabai tvarkinga; rašto darbams trūksta struktūros, rašydamas turi pasitelkti kompiuterį,</p> <p>b. daro keletą rašybos ir skyrybos klaidų, jas ištaiso priminus, užduotis atlieka per skirtą laiką,</p>	<p>a. sklaidi ir įskaitoma rašysena; laikosi teksto rašymo struktūros ir geba tinkamai naudotis informatikos įrankiais,</p> <p>b. rašo taisyklingai per užduočiai skirtą laiką, taiso klaidas,</p>	<p>a. sklaidi ir įskaitoma rašysena; nepriekaištingai struktūruojami tekstai, savarankiškai naudojasi informatikos įrankiais,</p> <p>b. rašo taisyklingai per užduočiai skirtą laiką, automatizuotai taiko rašybos taisykles, savarankiškai</p>

	<p>mokytojo pagalba ir reikia daugiau laiko užduočių atlikimui,</p> <p>c. reikalinga aiški instrukcija/nurodymai, kaip struktūruoti tekstą,</p> <p>d. rašo tekstus, tačiau ne visuomet pagal pateiktus nurodymus, dažniausiai vieno siužeto pasakojimus,</p> <p>e. reikalinga pagalba pasirenkant žodžius teksto minties plėtojimui, ne visada tinkama sakinių, viso turinio ir teksto konstrukcija,</p> <p>f. auditorija ne visada supranta kuriamą tekstą, naudojami keli šaltiniai, vienas pasakojimo laikas ir perspektyva.</p>	<p>c. su pagalba parengia paprastą teksto struktūrą,</p> <p>d. rašo suprantamą tekstą nurodyta tema, naudodamas atitinkamą stilistiką ir pasakojimo siužetą,</p> <p>e. peržiūri tekstą, atsižvelgdamas į žodines ir raštiškas jo taisymo pastabas; atsižvelgia į parinktus žodžius, sakinių sandarą, teksto konstrukciją; reikalinga sisteminga pagalba,</p> <p>f. kuria auditorijai suprantamą tekstą, naudodamas tinkamus šaltinius ir pasakojimo laiką.</p>	<p>savarankiškai, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles,</p> <p>c. parengia teksto struktūrą, planą ir kontūrus,</p> <p>d. rašo aiškius, suprantamus skirtingos stilistikos tekstus, atsižvelgdamas į siužetą ir perspektyvą,</p> <p>e. savarankiškai peržiūri tekstą, žodyną, sakinių sandarą, turinį; kartais reikalinga pagalba; teksto pagrindinė mintis aiški, pakankamai detalizuota,</p> <p>f. kuria auditorijai suprantamus ir aiškius skirtingų tipų tekstus, naudoja tinkamus šaltinius, atsižvelgia į pasakojimo laiką ir perspektyvą.</p>	<p>taiso klaidas, naudodamasis įvairiomis priemonėmis. Rašydamas taiko sakinių skyrybos taisykles,</p> <p>c. planuoja rašytinį tekstą naudojantis pirminėmis juodraštinėmis technikomis: užsirašant pastabas, darant minčių žemėlapi, lietu ir pan.,</p> <p>d. rašo aiškios sandaros, atitinkamo formato įvairius tekstus, taiko skirtingą stilistiką, atsižvelgia į pasakojimo siužetą ir perspektyvą,</p> <p>e. savarankiškai peržiūri tekstą, geba jį redaguoti, išplėsti turinį, atsižvelgia į žodinius ir raštiškus nurodymus; teksto pagrindinė mintis aiški, nuosekliai plėtojama, pakankamai detalizuota, kalba taisyklinga, turtinga,</p> <p>f. kuria aiškius, suprantamus įvairioms auditorijoms skirtingų tipų tekstus, naudoja tinkamus šaltinius; savarankiškai pasirenka tinkamą pasakojimo laiką, teksto kūrimo priemones.</p>
Kalbotyra / Lingvistika	<p>a. įvardija, kokia kalba jis kalba, pažįsta, kokia kalba kalbama jo gyvenamojoje vietovėje, šeimoje,</p> <p>b. domisi knygomis,</p>	<p>a. mokytojo paragintas domisi kalba, jos vartojimu, siekia išgirsti ir suprasti, kas kalbama,</p> <p>b. paragintas ieško įdomesnių ir įvairesnių knygų,</p>	<p>a. yra nusiteikęs domėtis kalba, jos galimybėmis, išskirtinumu, savitumu,</p> <p>b. nori pasirinkti ir skaityti įdomias, vertingas knygas,</p>	<p>a. domisi gimtąja ir kitomis kalbomis, jų savitumu, vartojimo galimybėmis,</p> <p>b. savo iniciatyva ieško trokštamų knygų,</p>

<p>c. nusiteikęs tobulinti skaitymo ir rašymo gebėjimus, dalijasi savo mintimis su kitais,</p> <p>d. su mokytojo pagalba fonetiškai nagrinėja žodžius,</p> <p>e. su mokytojo pagalba skiria tiesioginę ir perkeltinę žodžio reikšmę, su pagalba geba paaiškinti sinonimus, antonimus, homonimus, palyginimus, frazeologizmus, naudojami žodynais.</p> <p>f. su mokytojo pagalba geba gramatiškai nagrinėti daiktavardį, veiksmažodį, būdvardį, skaitvardį, įvardį,rieveiksmį,</p> <p>g. su pagalba geba sintaksiškai nagrinėti sakinius.</p>	<p>c. suvokia, kad skaitymo, rašymo, kalbėjimo, klausymosi gebėjimus reikia tobulinti,</p> <p>d. iš dalies geba fonetiškai nagrinėti žodžius,</p> <p>e. iš dalies skiria tiesioginę ir perkeltinę žodžio reikšmę, iš dalies geba paaiškinti sinonimus, antonimus, homonimus, palyginimus, frazeologizmus, naudojami žodynais,</p> <p>f. iš dalies geba savarankiškai gramatiškai nagrinėti daiktavardį, veiksmažodį, būdvardį, skaitvardį, įvardį,rieveiksmį,</p> <p>g. iš dalies geba sintaksiškai nagrinėti sakinius.</p>	<p>c. stengiasi nuolat tobulinti savo kalbinę raišką, skaitymo, rašymo, klausymosi gebėjimus,</p> <p>d. geba fonetiškai nagrinėti žodžius, juos paaiškinti ar atrasti žodyne,</p> <p>e. geba paaiškinti tiesioginę ir perkeltinę žodžių reikšmę, geba paaiškinti sinonimus, antonimus, homonimus, palyginimus, frazeologizmus, naudojami žodynais,</p> <p>f. geba savarankiškai gramatiškai nagrinėti daiktavardį, veiksmažodį, būdvardį, skaitvardį, įvardį,rieveiksmį, daro keletą klaidų,</p> <p>g. geba sintaksiškai nagrinėti sakinius, daro keletą klaidų.</p>	<p>c. savarankiškai tobulina ir turtina savo kalbinę raišką, skaitymo, rašymo, klausymosi gebėjimus,</p> <p>d. geba fonetiškai nagrinėti žodžius, laikosi kalbos tarimo normų,</p> <p>e. geba paaiškinti ar atrasti žodyne tiesioginę ir perkeltinę žodžių reikšmę, suvokia žodžių daugiareikšmiškumą, vartoja sinonimus, antonimus, homonimus, palyginimus, frazeologizmus, naudojami žodynais,</p> <p>f. geba savarankiškai gramatiškai nagrinėti daiktavardį, veiksmažodį, būdvardį, skaitvardį, įvardį,rieveiksmį, taiko gramatinės formas,</p> <p>g. geba savarankiškai sintaksiškai nagrinėti sakinius, žino jų rūšis, sakinio dalis.</p>
--	---	--	---

Programą parengė darbo grupė: Ida Juraitienė (Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo EM Inspektorė), Asta Kazakevičiūtė (Briuselio II m-klos pradinių klasių mokytoja), Ligija Ubartaitė (Liuksemburgo I m-klos pradinių klasių mokytoja), Renata Bernotienė (UPC), Saulė Tilvytienė (Briuselio II m-klos ikimokyklinio ugdymo mokytoja). Konsultavo: dr. Danguolė Kalesnikienė (UPC).

6. LIETUVIŲ KALBOS L1 VIDURINIO UGDYMO PROGRAMA

6.1. BENDRIEJI TIKSLAI

Europos mokyklos siekia dviejų tikslų – teikti formalųjį švietimą ir skatinti mokinių asmeninį tobulėjimą platesniame socialiniame ir kultūriniame kontekste. Formalusis ugdymas yra pagrįstas kompetencijų – žinių, įgūdžių ir nuostatų – ugdymu įvairiose srityse. Asmenybės ugdymas apima dvasinį, moralinį, socialinį ir kultūrinį asmens ugdymą. Asmenybė ugdoma formuojant gebėjimus tinkamai elgtis skirtingose socialinėse situacijose, suprasti savo gyvenamąją aplinką, formuoti savo tapatybę.

Įgyvendinti bendruosius tikslus – įgyti kompetencijų ir ugdyti asmenybę – padeda Europos kultūros turtingumo ir atsakomybės už jos tvarumą ir tęstinumą suvokimas. Pažindami Europos kultūros tradiciją, atrasdami bendras europines vertybes, įgiję bendro Europos gyvenimo supratimą ir patirtį, mokiniai gebės vertinti ir gerbti kiekvienos Europos šalies ir regiono tradicijas, formuoti ir puoselėti savo tautinę tapatybę.

Europos mokyklų mokiniai yra būsimi Europos ir pasaulio piliečiai. Jie turi būti pasirengę įveikti greitai kintančio pasaulio iššūkius, todėl jiems reikalingos įvairios kompetencijos. Europos Komisija ir Europos Parlamentas 2006 m. priėmė mokymosi visą gyvenimą kompetencijų aprašą. Dokumente išskiriamos aštuonios pagrindinės kompetencijos, reikalingos asmenybės tobulėjimui, aktyviam pilietiškumui, socialinei įtraukčiai ir užimtumui:

- 1) komunikavimas gimtąja kalba;
- 2) komunikavimas užsienio kalbomis;
- 3) matematinė kompetencija ir pagrindinės mokslo ir technologinės kompetencijos;
- 4) skaitmeninė kompetencija;
- 5) mokėjimo mokytis kompetencija;
- 6) socialinė ir pilietinė kompetencijos;
- 7) iniciatyvumas ir verslumas;
- 8) kultūrinis sąmoningumas ir raiška.

Europos mokyklose siekiama ugdyti visas šias pagrindines kompetencijas. Lietuvių kalbos, kaip gimtosios kalbos (L1), mokymo programa ugdoma komunikacinė kompetencija. Ši kompetencija, apimanti skirtingų šaltinių ir skirtingų formų verbalinių tekstų suvokimo, analizės, interpretavimo ir produkavimo gebėjimus, padeda plėtoti socialines ir pilietines kompetencijas. Mokydamiesi literatūros (kultūros), pažindami gimtosios ir kitų Europos šalių literatūros, kultūros tekstus ir kurdami savo tekstus, mokiniai ugdo kultūrinio sąmoningumo ir raiškos kompetenciją, formuojasi kultūrinę savimonę. Analizuojamų tekstų mokslinis turinys lavina mokinių matematinius, mokslinius, technologinius ir skaitmeninius įgūdžius, kaip ir jų pačių naudojamos informacinės komunikacinės technologijos kuriant savo tekstus. Skatinant idėjų kūrimą, pasitikėjimą savo kūrybinėmis galiomis, mokymąsi per problemų sprendimą ugdomas mokinių iniciatyvumas ir verslumas. Lietuvių kalbos, kaip gimtosios L1 kalbos, mokymas yra visų tolesnių mokymosi ir pažinimo procesų pagrindas, sudaro sąlygas formuoti mokinių tautinei tapatybei.

6.2. DIDAKTINIAI PRINCIPAI

Lietuvių kalbos L1 mokymo ir mokymosi Europos mokyklose didaktiniai principai:

1. *Kompetencijomis grįstas ugdymas: pažinimo, emocinių ir socialinių kompetencijų stiprinimas sutelkiant dėmesį į bendravimą ir tarpkultūrines kompetencijas.*

Mokydamiesi lietuvių kalbos ir literatūros mokiniai turi pažinti save ir kitus, ugdytis gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti daugiakultūrinėje aplinkoje, santykius su žmonėmis grįsti pagarba ir savitarpio supratimu.

Mokymasis yra socialinė veikla – dalijamasi patirtimi, keičiamasi nuomonėmis, kartu atliekami įvairūs darbai. Tai suteikia galimybę pasitikrinti ir praplėsti savo suvokimą, ugdo kūrybinį ir kritinį mąstymą, suteikia daugiau pasitikėjimo savimi. Bendradarbiavimu paremtos mokymosi formos skatina mokinių aktyvumą, ugdo savarankiškumą ir atsakomybę už mokymąsi.

Mokiniai turėtų mokytis kritiškai suvokti įvairių tipų tekstus, įskaitant daugialypę terpę, jų pagrindu kelti moralines ir filosofines problemas, formuoti vertybines nuostatas ir efektyviai veikti šiuolaikinėje socialinėje kultūrinėje aplinkoje, atsakingai naudodamiesi elektronine erdve ir ryšių technologijomis.

2. *Integracija ir kontekstualumas: integruotas visų kalbos gebėjimų formavimas tiek kalbinio ir literatūrinio, tiek tarpdalykinio ugdymo srityse, ugdymą siejant su sociolingvistiniu ir sociokultūriniu kontekstais.*

Turėtų būti išplėtos ir vienodai vertinamos visos keturios kalbos gebėjimų – kalbėjimo, klausymo, skaitymo ir rašymo – sritys. Kiek įmanoma, kalbos gebėjimai ugdomi remiantis autentiškais kontekstais ir situacijomis, siekiant plėtoti mokinių sociolingvistinę kompetenciją, kad jie suprastų skirtingus kalbos registrus ir galėtų tinkamai vartoti kalbą skirtinguose kontekstuose, efektyviai kurdami viešąjį sakytinį ir rašytinį diskursą.

Reikšminga vieta programoje skiriama tekstų analizei, pabrėžiant poreikį sistemingai ir sąmoningai tobulinti įvairių grožinės ir negrožinės literatūros žanrų, Lietuvos viešosios erdvės ir kultūrinio gyvenimo tekstų, meno kūrinių, filmų ir spektaklių suvokimo ir interpretavimo gebėjimus. Nagrinėjant senuosius literatūros tekstus mokiniams turėtų būti padedama įvertinti, kaip ir kodėl kalba keičiasi bėgant laikui ir skirtingomis aplinkybėmis. Šis supratimas leis jiems būti jautriems tinkamam kalbos vartojimui jų pačių gyvenime.

3. *Prieinamumas ir diferencijavimas: ugdymas atsižvelgiant į skirtingas mokymosi sąlygas ir aplinkas, socialinę ir kultūrinę patirtį, individualius sugebėjimus, skirtingą mokymosi stilių ir kitus poreikius.*

Ugdymo turinys turėtų užtikrinti kiekvieno mokinio individualių galių plėtotę, kad mokiniai galėtų nuosekliai įtvirtinti savo žinias ir tinkamai ugdytis gebėjimus ir nuostatas. Pagrindinis dėmesys turėtų būti skiriamas nuosekliam perėjimui tarp atskirų mokymo(si) ciklų, ypač tarp P5 ir S1. Mokinių klaidos turėtų būti laikomos sudėtine mokymosi proceso dalimi ir konstruktyviai naudojamos kaip mokymosi priemonė.

Planuojant ugdymo veiklą derėtų diferencijuoti užduotis ir / ar tekstus pagal jų sudėtingumą, mokinių individualias savybes, susijusias su skirtingais intelektais (kalbiniu, loginiu, muzikiniu ir kt.), pageidaujama mokymosi tempą ir stilių (vaizdinį, garsinį, kinestezinį ir kt.) bei socialinius įgūdžius.

Mokiniai turėtų būti skatinami pagal galimybes individualiai tobulinti kalbinius gebėjimus ir plėsti mokymosi strategijas.

4. Funkcinis kalbos dalykų mokymasis: kalbos pažinimo siejimas su teksto analize ir kalbine veikla.

Kalbos ugdymo srityje svarbiausias didaktinis principas yra funkcinis kalbos pažinimo (fonetikos, gramatikos, leksikos) mokymas. Tai reiškia, kad dera atsižvelgti į gramatinių formų vaidmenį platesniame raiškos kontekste ir derinti leksiką, žodžių darybos išgales ir sintaksines struktūras su komunikacijos intencija, kalbos stiliumi ir veiksmingumu. Kalba pristatoma kaip priemonė tyrinėti pasaulį ir bendrauti su kitais sakytine ir rašytine kalba, atsižvelgiant į situaciją, tikslą ir adresatą.

Svarbus vaidmuo mokant lietuvių kalbos Europos mokyklose skirtinas raštingumui ir retorinių gebėjimų ugdymui.

6.3. UGDYMO TIKSLAI

Kompetencijų ugdymas(is)

Baigdami S7 klasę mokiniai turi būti įgiję:

- 1) dalykines kompetencijas siauresne prasme, t. y., gebėti pateikti individualią teksto interpretaciją ir atskleisti skirtingus požiūrius, remiantis įvairiais informacijos šaltiniais, grožinės ir negrožinės literatūros kūriniais, apimančiais kultūrinę, literatūrinę, socialinę, politinę tematiką, gebėti išreikšti savo kultūrinę patirtį pačių kuriamais tekstais;
- 2) dalykines kompetencijas platesne prasme, t. y., komunikacinius, tarpasmeninius bei socialinius gebėjimus bendraujant ir apmąstant kalba (ir tekstais) reiškiamas idėjas ir vertybes, visuomenės gyvenimo problemas, svarstant galimus jų sprendimo būdus;
- 3) tarpdalykines kompetencijas, t. y., savarankiškumą naudojant metakognityvines strategijas ir metodus, pavyzdžiui, akademinio rašymo ir pristatymo gebėjimų plėtojimą, siekiant tolesnių sėkmingo mokymosi tikslų.

Dalykinės kompetencijos, kurios ugdomos ir vertinamos mokantis pagal vidurinio ugdymo programą, yra šios:

- a) skaitymas;
- b) rašymas;
- c) argumentavimas / samprotavimas;
- d) kalbinė nuovoka ir raiška;
- e) interpretavimas;
- f) dalyko žinios ir įgūdžiai;
- g) kritinis mąstymas;
- h) kalbėjimas ir klausymas.

Šios kompetencijos vertinamos per lietuvių kalbos (L1) brandos egzaminus žodžiu ir raštu, aprašytus 3 ir 5 prieduose.

6.3.1. Pirmasis mokymosi ciklas (S1–S3)

Pirmojo mokymosi ciklo pabaigoje mokiniai turėtų gebėti *vadovaujami mokytojo*:

- a) skaityti ir suprasti jų amžių atitinkančius grožinės ir negrožinės literatūros tekstus, atsirinkti, atpažinti reikiamą informaciją ir ja naudotis;
- b) rašyti įvairaus pobūdžio tekstus jų amžių atitinkančiomis temomis, išreikšti asmeninę patirtį, nuomonę, įspūdžius, idėjas; tinkamai formuluoti teiginius, vartoti nagrinėtas kalbinės raiškos priemones, taikyti išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles;
- c) diskutuoti, pristatyti savo poziciją žodžiu ar raštu nesudėtingomis temomis, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę ar idėją; vartoti lingvistiškai tinkamas raiškos priemones;
- d) suvokti nagrinėjamų tekstų ypatybes, funkcijas, temą, turinį; kurti rišlius nesudėtingus tekstus;
- e) analizuoti ir interpretuoti S1–S3 ciklo grožinius ir negrožinius kūrinius;
- f) naudotis pagrindinėmis dalyko žiniomis, vartoti dalyko terminus nagrinėdami ir kurdami tekstus;
- g) formuluoti klausimus, svarstyti ir išreikšti savo požiūrį į gyvenimo reiškinius ir problemas, kritiškai vertinti tekstų turinį ir raišką remdamiesi įvairiais šaltiniais;
- h) bendrauti su kitais; pasakoti, apibūdinti, trumpai pristatyti paprastas temas; parengti nesudėtingus pranešimus, tinkamai formuluoti sakinius žodinga kalba, dalyvauti diskusijoje, mandagiai ir tinkamai reikšti savo nuomonę.

6.3.2. Antrasis mokymosi ciklas (S4–S5)

Antrojo mokymosi ciklo pabaigoje mokiniai turėtų gebėti *pagal apibrėžtus kriterijus*:

- a) skaityti ir suprasti jų amžių atitinkančius grožinės ir negrožinės literatūros tekstus, atsirinkti informaciją, tinkamai ja naudotis; analizuoti, įžvelgti esminius aspektus;
- b) rašyti įvairaus pobūdžio įvairių žanrų tekstus, remdamiesi kontekstu, tinkamai vartoti nagrinėtas kalbinės raiškos priemones, taikyti išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles;
- c) formuluoti savo poziciją įvairiomis temomis, įtraukdami ir vertindami skirtingus požiūrius; pagrįsti savo nuomonę ar idėją, vartoti lingvistiškai tinkamas raiškos priemones;
- d) suvokti nagrinėjamų tekstų ypatybes, funkcijas, temą, turinį; kurti rišlius skirtingų žanrų tekstus;
- e) analizuoti ir interpretuoti S4–S5 ciklo kūrinius, atsižvelgdami į kultūrinius, istorinius, filosofinius, literatūrinius kontekstus; argumentuotai vertinti, formuluoti hipotezes;
- f) naudotis dalyko žiniomis, tiek kalbotyros, tiek literatūrologijos; vartoti dalyko terminus nagrinėdami ir rašydami tekstus; įgytas žinias sieti su kitų mokomųjų dalykų žiniomis; suvokti, kaip kalba kinta bėgant laikui ir skirtinguose kontekstuose;
- g) formuluoti klausimus, aptarti ir išreikšti savo požiūrį į socialinio ir kultūrinio gyvenimo reiškinius ir problemas; kritiškai vertinti sudėtingesnius įvairių negrožinės literatūros šaltinių, įskaitant žiniasklaidą, tekstus;

- h) aktyviai klausytis pokalbio ir tinkamai reaguoti, diskutuoti; gebėti parengti įvairius pranešimus, išreikšti ir pagrįsti savo požiūrį, pasirinkti tinkamą kalbinę raišką pagal kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

6.3.3. Trečiasis mokymosi ciklas (S6–S7)

Trečiojo mokymosi ciklo pabaigoje mokiniai turėtų gebėti *savarankiškai*:

- a) skaityti ir suprasti grožinės ir negrožinės literatūros tekstus, pagrįstus Europos ir nacionalinės kultūros paveldu; pasirinkti informaciją, tinkamai ja naudotis; analizuoti, išvelgti esminius aspektus;
- b) rašyti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų ir stilių tekstus, remdamiesi kontekstais; tinkamai struktūruoti, vartoti veiksmingas kalbinės raiškos priemones;
- c) formuluoti savo poziciją įvairiomis temomis, įtraukdami ir vertindami įvairius požiūrius ir jų raiškos būdus; konstruoti tikslią, logišką argumentaciją; vartoti lingvistiškai tinkamas raiškos priemones;
- d) suvokti tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, temą, turinį, pagrindinę mintį; kurti rišlius įvairių funkcinių stilių tekstus;
- e) analizuoti, interpretuoti ir lyginti S6–S7 ciklo kūrinius, atsižvelgdami į socialinius, kultūrinius, istorinius, literatūrinius kontekstus; argumentuotai vertinti, formuluoti hipotezes;
- f) naudotis dalyko žiniomis, tiek kalbotyros, tiek literatūrologijos; vartoti dalyko terminus nagrinėdami ir rašydami tekstus; įgytas žinias sieti su kitų mokomųjų dalykų žiniomis, integraliai mąstyti; demonstruoti žinias ir supratimą, kaip kalba kinta bėgant laikui ir skirtinguose kontekstuose;
- g) formuluoti klausimus, aptarti ir išreikšti savo požiūrį į socialinio ir kultūrinio gyvenimo reiškinius ir problemas; kritiškai įvairiais aspektais vertinti skirtingus negrožinės literatūros, įskaitant žiniasklaidą, tekstus iš įvairių šaltinių;
- h) aktyviai klausytis kalbos ir tinkamai į ją reaguoti; savarankiškai parengti įvairios tematikos, gerai struktūruotus ir argumentuotus pranešimus, remtis kontekstais; diskutuoti, polemizuoti, pagrįsti savo poziciją, ją reikšti laikantis viešojo bendravimo etikos.

6.4. UGDYMO TURINYS

Ugdymo turiniu įgyvendinami ugdymo tikslai – ugdomos kompetencijos, įgyjamos per septynerius vidurinio ugdymo metus. Ugdymo turinys pateikiamas spiraliniu principu taip, kad sudarytų galimybes įtvirtinti anksčiau įgytas žinias, įgūdžius ir gebėjimus ir juos nuosekliai papildyti vis sudėtingesniais elementais. Mokytojas, atsižvelgdamas į mokinių poreikius ir galimybes, jų kompetencijų lygį, nusprendžia, kaip turinys bus įgyvendinamas.

Privaloma ir rekomenduojama literatūra pateikta 1 priede.

Bendrosios nuostatos

Ugdomos kompetencijos suprantamos kaip nuostatų, gebėjimų ir žinių visuma. Mokantis lietuvių kalbos S1–S7 klasėse yra ugdomos, nuolat plėtojamoms ir gilinamos šios bendrosios nuostatos:

- savarankiškas ir sąmoningas mokymasis diferencijuotame ir personalizuotame mokymo(si) procese;
- bendravimas ir bendradarbiavimas su klasės draugais, įvairių bendradarbiavimo formų kūrimas;
- atsakomybė už savo kalbos turinį, raišką ir už savo sprendimus;
- savo kūrybinių gebėjimų ir mąstymo įgūdžių plėtojimas; akiračio plėtimas, sąmoningo skaitymo ir turiningos raiškos poreikis;
- asmeninis ryšys su Lietuvos ir Europos kultūros tradicija, pagarba kitų tautų kultūrai;
- literatūros kaip gyvenimo išminties šaltinio, padedančio pažinti save, ugdytis vaizduotę ir mąstymą, formuoti etines vertybes ir meninį skonį, vertinimas;
- kalbos įgūdžių kaip mokymosi įgūdžių pagrindo vertinimas.

6.4.1. Pirmasis mokymosi ciklas (S1–S3)

Įgūdžiai ir gebėjimai:

- tinkamai bendrauti dirbant poromis ir grupėje, klausytis ir bendradarbiauti sulaukiant savo eilės, išsakyti ir paaiškinti savo požiūrį, susitarti, priimti bendrą sprendimą;
- stebėti bendravimo skirtumus daugiakultūriame ir įvairialypiame socialiniame kontekste (pavyzdžiui, mokykloje) ir pritaikyti bendravimo strategijas sudėtingose komunikacijos situacijose; savarankiškai koreguoti savo komunikacinę elgesį;
- skaityti ir suvokti tekstą, taikyti įvairių žanrų grožinės ir negrožinės literatūros tekstų skaitymo strategijas;
- naudotis IKT priemonėmis mokymuisi, suvokti kritiško išteklių naudojimo svarbą ir etiką;
- vesti įvairių formų užrašus, kad atsirinktų tinkamiausius būdus pagal savo asmeninius poreikius (naudoti medžiagos grafinio organizavimo strategijas, diagramas, kurti grafikus, iliustracijas ir t.t.);
- ugdyti(s) rašymo įgūdžius, reikalingus tolimesniam mokymuisi; rašyti įskaitomai, tvarkingai, taisyklingai;
- naudotis tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklėmis, žodynais ir žinytais, skaitmeninėmis priemonėmis tarties, rašybos ir skyrybos savikontrolei;
- kurti įvairių tipų tekstus taikant rašymo etapus (temos pasirinkimas, planavimas, medžiagos rinkimas, eskizai, grįžtamasis ryšys, tobulinimas);
- tyrinėti kalbą, vadovaujantis mokytojo nurodymais, ir šias žinias panaudoti mokymosi procese;
- rasti sąsajų su žiniomis, įgytomis mokantis kitų dalykų (pavyzdžiui, informatikos, menų, istorijos).

Pagrindinės žinios:

- aktyvaus klausymosi taisyklės, bendravimo etika ir kalbos etiketas;
- skaitymo būdai; raiškiojo skaitymo ypatybės;

- internete pateikto teksto ypatybės, (ne)patikimumo bruožai; informacijos radimo strategijos;
- tekstų paskirtis; pasakojimo, aprašymo ir samprotavimo strategijos;
- grožinės literatūros rūšys ir žanrai, negrožinės literatūros žanrai;
- nagrinėjamų literatūros tekstų kalbinės raiškos priemonės ir jų funkcijos;
- mokyklinių tekstų žanrai – sakiniai ir rašytiniai, įskaitant asmeninės patirties aprašymus, literatūros kūrinio veikėjo, meno kūrinio aprašymą, įspūdžius, pranešimą, apžvalgą, laišką, argumentavimą;
- leksika; stilistinis sinonimų, antonimų, frazeologizmų vartojimas;
- fonetika ir grafika; ilgųjų ir trumpųjų balsių rašyba; nosinių balsių rašyba žodžių šaknyje; priebalsių supanašėjimas ir susilieėjimas;
- žodžių sudėtis ir daryba; žodžių su priešdėliais ir priesagomis rašyba; dūriniai, jų rašyba;
- kalbos dalys, jų klasifikacija, reikšmė, daryba, gramatiniai požymiai; kaityba ir galūnių rašyba;
- vientisinio sakinio sintaksė ir skyryba; bendros žinios apie sudėtinį sakinį;
- pagrindiniai tarties, kirčiavimo, rašybos ir skyrybos principai ir taisyklės.

6.4.2. Antrasis mokymosi ciklas (S4–S5)

Mokydamiesi lietuvių kalbos S4–S5 klasėse mokiniai tobulina kalbos ir bendravimo įgūdžius, įgytus ankstesniame studijų cikle, toliau ugdo šiuos gebėjimus ir įgyja naujų žinių.

Įgūdžiai ir gebėjimai:

- įvairaus pobūdžio pokalbiuose kultūringai kelti problemas, svarstyti, pritarti ar prieštarauti pateikiant argumentų, atsižvelgiant į kalbėjimo situaciją ir adresatą;
- naudotis skaitmeniniais lietuvių kalbos ištekliais; rasti reikiamą informaciją, kritiškai pasirinkti šaltinius, tinkamai jais remtis bei juos nurodyti; sintetinti ir grafiniu būdu pateikti informaciją, formuluoti ir argumentuoti savo įžvalgas;
- vertinti klausomo arba stebimo ir klausomo teksto turinį, raišką, poveikį klausytojui bei kalbėjimo kultūrą, apibendrinti ir interpretuoti tai, ką išgirdo ar perskaitė;
- tyrinėti įvairių skaitomų ar klausomų literatūrinių tekstų (įskaitant samprotavimus) kompoziciją ir struktūrą, pastraipų, sakinių, žodžių sandarą; tokiu būdu įgytą patirtį pritaikyti rašant savo tekstus;
- atlikti kalbos tyrimo darbus; tinkamai cituoti; vartoti išmoktas lingvistines ir literatūrines sąvokas;
- pasirinkti tinkamą komunikavimo būdą, pagal kontekstą tinkamą žodyną, kalbėti viešai; savarankiškai parengti pranešimą su vaizdine medžiaga iš tiriamųjų darbų;
- analizuoti ir lyginti tekstus žodžiu ir raštu, kurti interpretacijas, susiejant tekstus su savo patirtimi ir nuostatomis, šiuolaikine kultūra ir jos reiškiniais, savo ir bendruomenės gyvenimo problemomis;
- atpažinti ir apibūdinti įvairiuose tekstuose panaudotas raiškos priemones ir jų paskirtį, paaiškinti teksto sąsajas su kontekstu, atpažinti pagrindinius įtakos darymo būdus;

- kuriant įvairių tipų ir žanrų tekstus, taikyti rašymo ir rengimosi kalbai strategijas; kurti skaitmeninį iliustruotą tekstą;
- laikytis bendrinės kalbos normų ir viešojo bendravimo etikos.

Pagrindinės žinios:

- kalbėjimo ir klausymo strategijos; šiuolaikinės komunikacijos ypatybės, bendravimas internetu; efektyvaus, etiško bendravimo principai;
- žiniasklaidos paskirtis, ypatybės ir žanrai; elektroninių informacijos priemonių stilistikos ypatybės; priežastis ir pasekmė, jų skyrimo būdai; manipuliavimo atpažinimas;
- grožinio ir negrožinio teksto struktūros elementai;
- Kultūros epochos (Antika, Viduramžiai); tautosaka, svarbiausi pasirinktų istorinių laikotarpių Lietuvos ir kitų Europos šalių kultūros tekstai ir jų kūrėjai, simboliai, archetipai iš pasirinktų laikotarpių istoriniame, kultūriniame, literatūriniame kontekstuose;
- literatūros tekstų stilistinės raiškos priemonės ir jų funkcijos;
- grožinės ir negrožinės literatūros tekstų analizės metodai; lyginamoji analizė, remiantis *Venn* diagrama;
- mokyklinių tekstų žanrai ir darbo su tekstu būdai, įskaitant pagrindinių žodžių paiešką, santraukas, perfrazavimą, informacinio ar argumentacinio teksto planą, interpretaciją, gyvenimo aprašymą, motyvacinį laišką, literatūrinio teksto komentarus, diskusijas, polemiką, pranešimo rengimą ir pristatymą naudojantis multimedija;
- pagrindiniai retorikos principai, viešųjų kalbų rūšys; retorinės raiškos priemonės;
- daugiareikšmiai žodžiai; žodžių vartojimas perkeltine reikšme;
- lietuvių kalbos rašybos principai (fonetinis, morfologinis, tradicinis);
- sudėtinio sakinio sintaksė ir skyryba; sintaksinės stiliaus figūros;
- kalbos kultūra, kalbos norma, raiškos tinkamumas.

6.4.3. Trečiasis mokymosi ciklas (S6–S7)

Mokydami lietuvių kalbos S6–S7 klasėse mokiniai tobulina kalbos ir bendravimo įgūdžius, įgytus ankstesniuose studijų cikluose, toliau ugdomi šiuos gebėjimus ir įgyja naujų žinių.

Įgūdžiai ir gebėjimai:

- vartoti sąmoningą žodinę raišką ir kontroliuoti save bendraujant įvairiose situacijose; atpažinti informacinio, apeliacinio ir emocinio kalbėjimo priemones ir jas tinkamai pasirinkti;
- integruoti savirefleksiją į mokymosi procesą; sąmoningai taikyti individualias skaitymo strategijas;
- ugdyti(s) savarankišką mąstymą sprendžiant problemas, rasti individualius problemų sprendimo būdus;

- savarankiškai naudotis IKT priemonėmis, taikyti įvairius tekstų pateikimo ir bendradarbiavimo būdus (pavyzdžiui, dalijimasis dokumentais), sąmoningai ir etiškai naudotis internetiniais ištekliais;
- apibūdinti nagrinėjamas istorines kultūrinės epochas Lietuvoje ir Europoje, nusakyti jų esmę, pagrindinius reiškinius ir idėjas; savarankiškai taikyti žinias apie estetiškas menines koncepcijas, laikotarpių tendencijas;
- analizuoti aptariamojo laikotarpio literatūros kūrinius, tinkamai juos sieti su istoriniu kultūriniu kontekstu; savarankiškai aptarti ir vertinti naujausius lietuvių literatūros kūrinius;
- suvokti teksto analizės ir interpretavimo kryptį; aptarti teksto elementus, raišką;
- lyginti kūrinius, savarankiškai pasirinkti lyginimo aspektą;
- kurti literatūrinius rašinius, grįstus privalomąja literatūra, ir juos savarankiškai tobulinti turinio, argumentavimo ir kalbos požiūriu;
- taikyti argumentavimo taisykles ir efektyvias samprotavimo struktūras;
- sąmoningai ieškoti kalbos, literatūros ir kitų mokomųjų dalykų sąsajų ir jas kūrybiškai panaudoti samprotaujant;
- stebėti ir lyginti gimtosios ir užsienio kalbų struktūrinius ypatumus;
- pasakyti viešąją kalbą tikslingai vartojant stiliaus figūras ir retorinės raiškos priemones;
- tinkamai ir taisyklingai vartoti kalbą visose sakininės ir rašytinės kalbos situacijose.

Pagrindinės žinios:

- kalbinė komunikacija visuomenėje; kalba ir informacinės technologijos;
- kalbos funkcijos: komunikacinė, ekspresinė, pažintinė, estetinė, reprezentacinė; funkciniai stiliai ir kalbos ypatybės;
- kultūros epochos, svarbiausi istorinių kultūros laikotarpių (Renesansas – dabartis) Lietuvos ir kitų Europos šalių pasirinkti kultūros tekstai ir jų kūrėjai, simboliai, archetipai, siejant su filosofiniais, istoriniais, kultūriniais, literatūriniais, socialiniais kontekstais;
- literatūros tekstų stilistinės raiškos priemonės ir jų funkcijos;
- teksto analizės ir interpretavimo strategijos ir metodai;
- mokyklinių tekstų žanrai ir darbo su tekstu būdai, įskaitant lyginamąją analizę ir interpretaciją, lyginamąjį aiškinimą;
- tezė ir įrodymas, argumentai, jų rūšys; argumentavimo taisyklės; retorinė argumentacija;
- leksiniai žodžių sluoksniai, jų stilistinės ypatybės;
- sintaksinių struktūrų funkcijos, sintaksės ir interpretacijos santykiai;
- kalbos kultūra ir stilistika;

- kalba ir jos mokslo šakos; kalbos pasaulio vaizdas, kalbos kaita; kalbos gyvybingumas.

S6–S7 literatūros kursą rekomenduojama konstruoti chronologiniu principu, Lietuvos ir Europos literatūros (kultūros) supratimą siejant su platesniais filosofiniais, istoriniais, kultūriniais, socialiniais kontekstais.

6.5. VERTINIMAS

Europos mokyklose vertinamos aštuonios pagrindinės kompetencijos²: komunikavimas gimtąja kalba, komunikavimas užsienio kalbomis, matematinė kompetencija ir pagrindinės kompetencijos mokslo ir technologijų srityse, skaitmeninė kompetencija, mokėjimo mokytis, socialinė ir pilietinė kompetencijos, iniciatyvumo ir verslumo kompetencija, kultūrinis sąmoningumas ir raiška. Lietuvių kalbos (L1) ugdymo procese taikomi Europos mokyklose priimti vertinimo principai, aprėpiantys formuojamąjį, diagnostinį ir suminį / baigiamąjį vertinimą. Aukštesnėse mokymosi pakopose pirmiausia taikomi visi reikalavimai iš žemesnių pakopų.

Vertinimo tikslai, mokant lietuvių kalbos (L1), visų pirma sietini su pagalba mokiniui mokytis ir bręsti kaip asmenybei, informacija apie jo mokymosi patirtį, pasiekimus ir pažangą. Vertinimas padeda mokiniui pažinti save, suprasti savo stiprybes ir silpnybes, įsivertinti savo pasiekimų lygmenį, kelti mokymosi tikslus. Mokytojui vertinimas padeda įžvelgti mokinio mokymosi galimybes, nustatyti problemas ir spragas, diferencijuoti ir individualizuoti darbą, parinkti ugdymo turinį atitinkančią mokymo/si medžiagą ir metodus, planuoti veiklą.

Vertinimui pasirenkami skirtingi būdai ir formos, siekiant kuo tiksliau įvertinti mokinio gebėjimus, pasiekimus, žinias ir atskleisti mokymosi kryptis, tobulėjimo ir ugdymosi gaires. Įvertinimo pateikimo forma pasirenkama pagal vertinimo tikslą (diagnostika, grįžtamasis ryšys ar kt.). Mokiniai supažindinami tiek su bendrais vertinimo principais, tiek su vertinimo kriterijais konkrečioje pamokoje ar veikloje, atsiskaitymo ir vertinimo formomis, būdais ir kriterijais tam tikriems laikotarpiams ir pan. Jei vertinamas rašytinis darbas, mokiniai supažindinami ir su žymėjimo ženklais.

Vidurinio ugdymo programos besimokančių mokinių pasiekimai ir daroma pažanga yra fiksuojama elektroniniame dienyne du kartus per semestrą pildant mokinių pasiekimų ataskaitą (*Report*). S4 klasėje besimokantys mokiniai pagal mokykloje sudarytą grafiką atlieka B testus, o S5, S6, S7 klasių mokiniai kiekvieno semestro pabaigoje laiko dalyko egzaminą. Mokiniai gauna A ir B lygmenų pažymius: A pažymiai – klasės ir namų darbai, B pažymiai – svarių, didelės turinio apimties darbų vertinimas (B testai, egzaminai).

Vertinimo sistema septynių lygmenų, kiekvienam lygmeniui yra parengtas aprašas bei pasiekimų reikalavimai atskiriems ciklams, baigiant S3, S5, S7 klases. Pažymiai yra abėcėliniai ir skaitmenų ženklai: S1–S3 klasių mokinių darbai vertinami abėcėliniais pažymiais, S4–S7 – skaitmeniniais pažymiais. Nuo S4 klasės mokinių veikla vertinama sveikuosius ir pusinius skaitmenis atitinkančiais pažymiais (5; 5,5; 6; 6,5 ...). Vertinant abiturientų egzaminų darbus naudojami sveikuosius skaičius ir dešimtines trupmenas

² Europos parlamento ir konsiliumo rekomendacijos (*The Recommendation 2006/962/EC of the European Parliament and the Council of 18 December 2006 sets out eight key competences*).

atitinkantys pažymiai (6,1; 6,2; 6,8...). Vertinant S6–S7 klasių mokinių darbus, atsižvelgiama į Europos bakalaureato (toliau – EB) programos reikalavimus, egzaminų raštu ir žodžiu vertinimo kriterijus.

Mokiniai supažindinami su vertinimo sistema, t. y. siektiniais standartais ir veiklomis, kurios turi būti atliktos, kad būtų atitinkamai įvertinti pagal vertinimo skalę.

Vertinimo, taikomo Europos mokyklose, skalė			
Charakteristika	Pažymys		Apibūdinimas
Puikus užduoties atlikimas, visiškai atitinkantis reikalaujamas kompetencijas (galima viena kita nereikšminga klaida).	A	9.0-10	Puiku
Labai geri veiklos rezultatai, beveik visiškai atitinkantys reikalaujamas kompetencijas.	B	8.0-8.9	Labai gerai
Gerai veiklos rezultatai, atitinkantys bendruosius reikalavimus	C	7.0-7.9	Gerai
Patenkinami veiklos rezultatai, maždaug atitinkantys reikalaujamas kompetencijas	D	6.0-6.9	Patenkinamai
Veikla, atitinkanti reikalaujamas minimalias kompetencijas	E	5.0-5.9	Minimaliai / pakankamai
Silpnos žinios, menki gebėjimai, neatitinkantys minimalių reikalavimų	F	3.0-4.9	Neigiamai / silpnai
Labai silpnos žinios, menki gebėjimai, visiškai nesugebama pademonstruoti reikalingų įgūdžių	FX	0-2.9	Neigiamai / labai silpnai

Pasiekimų aprašai S1–S7 klasėms

Pažy- mys	Apibū- dinimas	Įvertini- mas	Aprašymai			
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
9–10	Puikiai	A	Kompetencijos, išreiškiamos žodžiu ir raštu			
			Skaitymas	Mokinys puikiai suvokia S3 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; pagal mokytojo rekomendacijas atsirenka, atpažįsta reikiamą informaciją, tinkamai ja naudojasi (galimi keli nereikšmingi trūkumai).	Mokinys puikiai suvokia S5 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; pagal reikalavimus atpažįsta, atsirenka informaciją, tinkamai ja naudojasi, analizuoja, įžvelgia esminius aspektus (galimi keli nereikšmingi trūkumai).	Mokinys puikiai suvokia S7 lygio (EB programos) grožinius ir negrožinius tekstus; savarankiškai atsirenka, atpažįsta reikiamą informaciją, tinkamai ja naudojasi, analizuoja, įžvelgia esminius aspektus (galimi keli nereikšmingi trūkumai).
			Rašymas	Mokinys puikiai geba pagal mokytojo rekomendacijas kurti, tinkamai struktūruoti įvairaus pobūdžio tekstus, susijusius su jo kasdienybe; tinkamai formuluoja teiginius, vartoja įvairių rūšių taisyklingų sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles; jo žodynas turtingas (galimi keli nereikšmingi trūkumai).	Mokinys puikiai geba pagal reikalavimus kurti, tinkamai struktūruoti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų tekstus, suvokti kontekstą; tinkamai formuluoja teiginius, vartoja įvairių rūšių taisyklingų sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles; jo žodynas turtingas (galimi keli nereikšmingi trūkumai).	Mokinys puikiai geba savarankiškai kurti, tinkamai struktūruoti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų, stilių tekstus, suvokti kontekstą; tinkamai formuluoja teiginius, vartoja įvairių rūšių taisyklingų sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles; jo žodynas turtingas, kalba stilinga (galimi keli nereikšmingi trūkumai).
Argumen- tavimas / samprotavimas	Mokinys puikiai geba pagal mokytojo rekomendacijas diskutuoti nesudėtingomis temomis, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę svariais argumentais, vartoja lingvistiškai tinkamas priemones.	Mokinys puikiai geba pagal reikalavimus diskutuoti įvairiomis temomis, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę svariais argumentais, vartoja lingvistiškai tinkamas priemones.	Mokinys puikiai geba savarankiškai diskutuoti įvairiomis temomis, polemizuoti, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę svariais argumentais, vartoja lingvistiškai tinkamas priemones.			

Pažymys	Apibūdinimas	Įvertinimas	Aprašymai			
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
9–10	Puikiai	A	Analizė ir interpretavimas	Mokinys puikiai geba pagal mokytojo rekomendacijas analizuoti ir interpretuoti S3 lygio grožinius bei negrožinius tekstus (galimi keli nereikšmingi trūkumai).	Mokinys puikiai geba pagal reikalavimus analizuoti ir interpretuoti S5 lygio grožinius bei negrožinius tekstus, kelti hipotezes (galimi keli nereikšmingi trūkumai).	Mokinys puikiai geba savarankiškai analizuoti, interpretuoti ir lyginti S7 lygio grožinius bei negrožinius tekstus, kelti hipotezes, kritiškai vertinti aptariamas situacijas (galimi keli nereikšmingi trūkumai).
			Dalyko žinios, įgūdžiai	Mokinys demonstruoja puikias S3 lygio dalyko žinias – tiek literatūros, tiek gramatikos (galimi keli nereikšmingi trūkumai).	Mokinys demonstruoja puikias S5 lygio dalyko žinias – tiek literatūros, tiek gramatikos, geba vartoti kalbotyros, literatūrologijos sąvokas, pagal mokytojo rekomendacijas geba įgytas žinias sieti su kitų dalykų informacija, integraliai mąstyti (galimi keli nereikšmingi trūkumai).	Mokinys demonstruoja puikias S7 lygio dalyko žinias – tiek literatūros ir kontekstų, tiek gramatikos, geba vartoti kalbotyros, literatūrologijos sąvokas, savarankiškai įgytas žinias sieti su kitų dalykų informacija, integraliai mąstyti (galimi keli nereikšmingi trūkumai).
			Kalbinė nuovoka, raiška	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas puikiai suvokia S3 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, geba kurti rišlius nesudėtingus tekstus, nusakyti temą (galimi keli nereikšmingi trūkumai).	Mokinys, vadovaudamasis reikalavimais, puikiai suvokia S5 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, geba kurti rišlius įvairių funkcinių stilių tekstus, nusakyti temą, problemą, pagrindinę mintį (galimi keli nereikšmingi trūkumai).	Mokinys puikiai savarankiškai suvokia S7 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, geba kurti rišlius įvairių funkcinių stilių tekstus, nusakyti temą, problemą, pagrindinę mintį (galimi keli nereikšmingi trūkumai).
			Kritinis mąstymas	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas puikiai suvokia S3 lygio informaciją,	Mokinys, vadovaudamasis reikalavimais, puikiai suvokia S5 lygio informaciją, geba	Mokinys puikiai savarankiškai suvokia S7 lygio informaciją bei socialinę tikrovę, geba

Pažymys	Apibūdinimas	Įvertinimas	Aprašymai		
			1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
			geba apmąstyti ir išsakyti savo požiūrį rišlia kalba.	apmąstyti ir išsakyti savo požiūrį rišlia kalba.	apmąstyti ir išsakyti požiūrį rišlia kalba.
			Kompetencijos, išreiškiamos žodžiu		
			Žodžiu Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas puikiai geba parengti S3 lygio nesudėtingus pranešimus, puikiai bendrauti, dalyvauti pokalbyje, diskusijoje, tinkamai formuluoja sakinius, jo žodynas pakankamai turtingas (galimi keli nereikšmingi trūkumai).	Mokinys pagal reikalavimus puikiai geba parengti S5 lygio įvairius pranešimus, puikiai bendrauti, palaikyti pokalbį, diskutuoti, tinkamai formuluoja sakinius, jo žodynas turtingas (galimi keli nereikšmingi trūkumai).	Mokinys puikiai savarankiškai geba parengti S7 lygio įvairios tematikos, gerai struktūruotus ir argumentuotus pranešimus, numatyti kontekstus, puikiai bendrauti, palaikyti pokalbį, diskutuoti, polemizuoti, tinkamai formuluoja atitinkančius tam tikrą funkcinį kalbos stilių sakinius, teiginius, jo žodynas turtingas (galimi keli nereikšmingi trūkumai).

Pažymys	Apibūdinimas	Įvertinimas	Aprašymai			
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
8–8.9	Labai gerai	B	Kompetencijos, išreiškiamos žodžiu ir raštu			
			Skaitymas	Mokinys labai gerai suvokia S3 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; pagal mokytojo rekomendacijas atsirenka, atpažįsta reikiamą informaciją, tinkamai ja naudojasi.	Mokinys labai gerai suvokia S5 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; pagal reikalavimus atpažįsta, atsirenka informaciją, tinkamai ja naudojasi, analizuoja, įžvelgia esminius aspektus.	Mokinys labai gerai suvokia S7 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; savarankiškai atsirenka, atpažįsta reikiamą informaciją, tinkamai ja naudojasi, analizuoja, įžvelgia esminius aspektus.
			Rašymas	Mokinys labai gerai geba pagal mokytojo rekomendacijas kurti, tinkamai struktūruoti įvairaus pobūdžio tekstus, susijusius su jo kasdienybe; tinkamai formuluoja teiginius, vartoja įvairių rūšių taisyklingų sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles; jo žodynas turtingas.	Mokinys labai gerai geba pagal reikalavimus kurti, tinkamai struktūruoti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų tekstus, suvokti kontekstą; tinkamai formuluoja teiginius, vartoja įvairių rūšių taisyklingų sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles; jo žodynas turtingas.	Mokinys labai gerai geba savarankiškai kurti, tinkamai struktūruoti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų, stilių tekstus, suvokti kontekstą; tinkamai formuluoja teiginius, vartoja įvairių rūšių taisyklingų sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles; jo žodynas turtingas, kalba stilinga.
			Argumentavimas / samprotavimas	Mokinys labai gerai geba pagal mokytojo rekomendacijas diskutuoti nesudėtingomis temomis, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę svariais argumentais, vartoja lingvistiškai tinkamas priemones.	Mokinys labai gerai geba pagal reikalavimus diskutuoti įvairiomis temomis, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę svariais argumentais, vartoja lingvistiškai tinkamas priemones.	Mokinys labai gerai geba savarankiškai diskutuoti įvairiomis temomis, polemizuoti, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę svariais argumentais, vartoja lingvistiškai tinkamas priemones.

Pažy- mys	Apibū- dinimas	Įvertini- mas	Aprašymai					
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)		
8–8.9	Labai gerai	B	Analizė ir interpreta- vimas	Mokinys labai gerai geba pagal mokytojo rekomendacijas analizuoti ir interpretuoti S3 lygio grožinius bei negrožinius tekstus.	Mokinys labai gerai geba pagal reikalavimus analizuoti ir interpretuoti S5 lygio grožinius bei negrožinius tekstus, kelti hipotezes.	Mokinys labai gerai geba savarankiškai analizuoti, interpretuoti ir lyginti S7 lygio grožinius bei negrožinius tekstus, kelti hipotezes, kritiškai vertinti aptariamąs situacijas.		
			Dalyko žinios, įgūdžiai	Mokinys demonstruoja labai geras S3 lygio dalyko žinias – tiek literatūros, tiek gramatikos.	Mokinys demonstruoja labai geras S5 lygio dalyko žinias – tiek literatūros, tiek gramatikos, geba vartoti kalbotyros, literatūrologijos sąvokas, pagal mokytojo rekomendacijas geba įgytas žinias sieti su kitų dalykų informacija, integraliai mąstyti.	Mokinys demonstruoja labai geras S7 lygio dalyko žinias – tiek literatūros ir kontekstų, tiek gramatikos, geba vartoti kalbotyros, literatūrologijos sąvokas, savarankiškai įgytas žinias sieti su kitų dalykų informacija, integraliai mąstyti.		
			Kalbinė nuovoka, raiška	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas labai gerai suvokia S3 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, geba kurti rišlius nesudėtingus tekstus, nusakyti temą.	Mokinys, vadovaudamasis reikalavimais, labai gerai suvokia S5 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, geba kurti rišlius įvairių funkcinių stilių tekstus, nusakyti temą, problemą, pagrindinę mintį.	Mokinys labai gerai savarankiškai suvokia S7 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, potekstę, geba kurti rišlius įvairių funkcinių stilių tekstus, nusakyti temą, problemą, pagrindinę mintį.		
			Kritinis mąstymas	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas labai gerai suvokia S3 lygio informaciją, geba apmąstyti ir išsakyti savo požiūrį rišlia kalba.	Mokinys, vadovaudamasis reikalavimais, labai gerai suvokia S5 lygio informaciją, geba apmąstyti ir išsakyti savo požiūrį rišlia kalba.	Mokinys labai gerai savarankiškai suvokia S7 lygio informaciją bei socialinę tikrovę, geba apmąstyti ir išsakyti požiūrį rišlia kalba, polemizuoti.		
			Kompetencijos, išreiškiamos žodžiu					
			Žodžiu	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas labai gerai geba parengti S3 lygio	Mokinys pagal reikalavimus labai gerai geba parengti S5 lygio įvairius pranešimus,	Mokinys labai gerai geba savarankiškai parengti S7 lygio įvairios tematikos, gerai		

Pažymys	Apibūdinimas	Įvertinimas	Aprašymai		
			1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
			nesudėtingus pranešimus, puikiai bendrauti, dalyvauti pokalbyje, diskusijoje, tinkamai formuluoja sakinius, jo žodynas pakankamai turtingas.	puikiai bendrauti, palaikyti pokalbį, diskutuoti, tinkamai formuluoja sakinius, jo žodynas turtingas.	struktūruotus ir argumentuotus pranešimus, numatyti kontekstus, puikiai bendrauti, palaikyti pokalbį, diskutuoti, polemizuoti, tinkamai formuluoja atitinkančius tam tikrą funkcinį kalbos stilių sakinius, teiginius, jo žodynas turtingas.

Pažymys	Apibūdinimas	Įvertinimas	Aprašymai			
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
7-7.9	Gerai	C	Kompetencijos, išreiškiamos žodžiu ir raštu			
			Skaitymas	Mokinys gerai suvokia S3 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; pagal mokytojo rekomendacijas atsirenka, atpažįsta reikiamą informaciją, pakankamai tinkamai ja naudojasi.	Mokinys gerai suvokia S5 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; pagal reikalavimus atpažįsta, atsirenka informaciją, pakankamai tinkamai ja naudojasi, analizuoja, įžvelgia esminius aspektus.	Mokinys gerai suvokia S7 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; savarankiškai atsirenka, atpažįsta reikiamą informaciją, pakankamai tinkamai ja naudojasi, analizuoja, įžvelgia esminius aspektus.
			Rašymas	Mokinys gerai geba pagal mokytojo rekomendacijas kurti, tinkamai struktūruoti įvairaus pobūdžio tekstus, susijusius su jo kasdienybe; tinkamai formuluoja teiginius, vartoja įvairių rūšių taisyklingų sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles, jo žodynas turtingas.	Mokinys gerai geba pagal reikalavimus kurti, tinkamai struktūruoti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų tekstus, suvokti kontekstą; tinkamai formuluoja teiginius, vartoja įvairių rūšių taisyklingų sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles, jo žodynas turtingas.	Mokinys gerai geba savarankiškai kurti, tinkamai struktūruoti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų, stilių tekstus, suvokti kontekstą; tinkamai formuluoja teiginius, vartoja įvairių rūšių taisyklingų sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles, jo žodynas turtingas, kalba pakankamai stilinga.
			Argumentavimas / samprotavimas	Mokinys gerai geba pagal mokytojo rekomendacijas diskutuoti nesudėtingomis temomis, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę svariais argumentais, vartoja lingvistiškai tinkamas priemones.	Mokinys gerai geba pagal reikalavimus diskutuoti įvairiomis temomis, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę svariais argumentais, vartoja lingvistiškai tinkamas priemones.	Mokinys gerai geba savarankiškai diskutuoti įvairiomis temomis, polemizuoti, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę svariais argumentais, vartoja lingvistiškai tinkamas priemones.

Pažymys	Apibūdinimas	Įvertinimas	Aprašymai					
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)		
7–7.9	Gerai	C	Analizė ir interpretavimas	Mokinys gerai geba pagal mokytojo rekomendacijas analizuoti ir interpretuoti S3 lygio grožinius bei negrožinius tekstus.	Mokinys gerai geba pagal reikalavimus analizuoti ir interpretuoti S5 lygio grožinius bei negrožinius tekstus, kelti hipotezes.	Mokinys gerai geba savarankiškai analizuoti, interpretuoti ir lyginti S7 lygio grožinius bei negrožinius tekstus, kelti hipotezes, kritiškai vertinti aptariamas situacijas.		
			Dalyko žinios, įgūdžiai	Mokinys demonstruoja geras S3 lygio dalyko žinias – tiek literatūros, tiek gramatikos.	Mokinys demonstruoja geras S5 lygio dalyko žinias – tiek literatūros, tiek gramatikos, geba vartoti kalbotyros, literatūrologijos sąvokas, pagal mokytojo rekomendacijas geba įgytas žinias sieti su kitų dalykų informacija, integraliai mąstyti.	Mokinys demonstruoja geras S7 lygio dalyko žinias – tiek literatūros, tiek gramatikos, kontekstų, geba vartoti kalbotyros, literatūrologijos sąvokas, savarankiškai įgytas žinias sieti su kitų dalykų informacija, integraliai mąstyti.		
			Kalbinė nuovoka, raiška	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas gerai suvokia S3 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, geba kurti rišlius nesudėtingus tekstus, nusakyti temą.	Mokinys, vadovaudamasis reikalavimais, gerai suvokia S5 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, geba kurti rišlius įvairių funkcinių stilių tekstus, nusakyti temą, problemą, pagrindinę mintį.	Mokinys gerai savarankiškai suvokia S7 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, potekstę, geba kurti rišlius įvairių funkcinių stilių tekstus, nusakyti temą, problemą, pagrindinę mintį.		
			Kritinis mąstymas	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas gerai suvokia S3 lygio informaciją, geba apmąstyti ir išsakyti savo požiūrį rišlia kalba.	Mokinys, vadovaudamasis reikalavimais, gerai suvokia S5 lygio informaciją, geba apmąstyti ir išsakyti rišlia kalba savo požiūrį.	Mokinys gerai savarankiškai suvokia S7 lygio informaciją bei socialinę tikrovę, geba apmąstyti ir išsakyti rišlia kalba požiūrį, polemizuoti.		
			Kompetencijos, išreiškiamos žodžiu					
			Žodžiu	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas gerai geba parengti S3 lygio nesudėtingus pranešimus,	Mokinys pagal reikalavimus gerai geba parengti S5 lygio įvairius pranešimus, bendrauti, palaikyti pokalbį, diskutuoti,	Mokinys savarankiškai geba gerai parengti S7 lygio įvairios tematikos, struktūruotus ir argumentuotus pranešimus,		

Pažy- mys	Apibū- dinimas	Įvertini- mas	Aprašymai		
			1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
			puikiai bendrauti, dalyvauti pokalbyje, diskusijoje, pakankamai tinkamai formuluoja sakinius, jo žodynas turtingas.	pakankamai tinkamai formuluoja sakinius, jo žodynas turtingas.	numatyti kontekstus, bendrauti, palaikyti pokalbį, diskutuoti, polemizuoti, tinkamai formuluoja atitinkančius tam tikrą funkcinį kalbos stilių sakinius, teiginius, jo žodynas turtingas.

Pažymys	Apibūdinimas	Įvertinimas	Aprašymai			
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
6–6.9	Patenkinamai	D	Kompetencijos, išreiškiamos žodžiu ir raštu			
			Skaitymas	Mokinys patenkinamai suvokia S3 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; pagal mokytojo rekomendacijas atsirenka, atpažįsta reikiamą informaciją, ja patenkinamai naudojasi.	Mokinys patenkinamai suvokia S5 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; pagal reikalavimus atpažįsta, atsirenka informaciją, ja patenkinamai naudojasi, analizuoja, įžvelgia esminius aspektus.	Mokinys patenkinamai suvokia S7 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; savarankiškai atsirenka, atpažįsta reikiamą informaciją, patenkinamai ja naudojasi, analizuoja, įžvelgia esminius aspektus.
			Rašymas	Mokinys patenkinamai geba pagal mokytojo rekomendacijas kurti, struktūruoti įvairaus pobūdžio tekstus, susijusius su jo kasdienybe; patenkinamai formuluoja teiginius, vartoja įvairių rūšių sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles, bet daro klaidų; jo žodynas nėra labai turtingas.	Mokinys patenkinamai geba pagal reikalavimus kurti, struktūruoti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų tekstus, suvokti kontekstą; patenkinamai formuluoja teiginius, vartoja įvairių rūšių sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles, bet daro klaidų; jo žodynas nėra labai turtingas.	Mokinys patenkinamai geba savarankiškai kurti, struktūruoti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų, stilių tekstus, suvokti kontekstą; patenkinamai formuluoja teiginius, vartoja įvairių rūšių sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles, bet daro klaidų; jo žodynas nėra labai turtingas, kalbos stilius patenkinamas.
Argumentavimas / samprotavimas	Mokinys patenkinamai geba pagal mokytojo rekomendacijas diskutuoti nesudėtingomis temomis, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę argumentais, vartoja pakankamai lingvistiškai tinkamas priemones.	Mokinys patenkinamai geba pagal reikalavimus diskutuoti įvairiomis temomis, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę argumentais, vartoja pakankamai lingvistiškai tinkamas priemones.	Mokinys patenkinamai geba savarankiškai diskutuoti įvairiomis temomis, polemizuoti, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę argumentais, vartoja pakankamai lingvistiškai tinkamas priemones.			

Pažymys	Apibūdinimas	Įvertinimas	Aprašymai			
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
6–6.9	Patenkinamai	D	Analizė ir interpretavimas	Mokinys patenkinamai geba pagal mokytojo rekomendacijas analizuoti ir interpretuoti S3 lygio grožinius bei negrožinius tekstus.	Mokinys patenkinamai geba pagal reikalavimus analizuoti ir interpretuoti S5 lygio grožinius bei negrožinius tekstus, kelti hipotezes.	Mokinys patenkinamai geba savarankiškai analizuoti, interpretuoti ir lyginti S7 lygio grožinius bei negrožinius tekstus, kelti hipotezes, kritiškai vertinti aptariamą situaciją.
			Dalyko žinios, įgūdžiai	Mokinys demonstruoja patenkinamas S3 lygio dalyko žinias – tiek literatūros, tiek gramatikos.	Mokinys demonstruoja patenkinamas S5 lygio dalyko žinias – tiek literatūros, tiek gramatikos, geba vartoti kalbotyros, literatūrologijos sąvokas, pagal mokytojo rekomendacijas geba įgytas žinias patenkinamai sieti su kitų dalykų informacija.	Mokinys demonstruoja patenkinamas S7 lygio dalyko žinias – tiek literatūros ir kontekstų, tiek gramatikos, geba vartoti kalbotyros, literatūrologijos sąvokas, savarankiškai įgytas žinias patenkinamai sieti su kitų dalykų informacija.
			Kalbinė nuovoka, raiška	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas patenkinamai suvokia S3 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, geba kurti nesudėtingus tekstus, nusakyti temą.	Mokinys, vadovaudamasis reikalavimais, patenkinamai suvokia S5 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, patenkinamai geba kurti įvairių funkcinių stilių tekstus, nusakyti temą, problemą, pagrindinę mintį.	Mokinys patenkinamai savarankiškai suvokia S7 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, potekstę, patenkinamai geba kurti įvairių funkcinių stilių tekstus, nusakyti temą, problemą, pagrindinę mintį.
			Kritinis mąstymas	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas patenkinamai suvokia S3 lygio informaciją, geba apmąstyti ir patenkinamai išsakyti savo požiūrį.	Mokinys, vadovaudamasis reikalavimais, patenkinamai suvokia S5 lygio informaciją, geba apmąstyti ir patenkinamai išsakyti savo požiūrį.	Mokinys patenkinamai savarankiškai suvokia S7 lygio informaciją bei socialinę tikrovę, patenkinamai geba apmąstyti ir išsakyti požiūrį.
			Kompetencijos, išreiškiamos žodžiu			

Pažy- mys	Apibū- dinimas	Įvertini- mas	Aprašymai			
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
			Žodžiu	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas patenkinamai geba parengti S3 lygio nesudėtingus pranešimus, bendrauti, dalyvauti pokalbyje, diskusijoje, patenkinamai formuluoja sakinius, jo žodynas nėra turtingas.	Mokinys pagal reikalavimus patenkinamai geba parengti S5 lygio įvairius pranešimus, bendrauti, palaikyti pokalbį, diskutuoti, patenkinamai formuluoja sakinius, jo žodynas nėra turtingas.	Mokinys savarankiškai geba patenkinamai parengti S7 lygio įvairios tematikos, struktūruotus ir argumentuotus pranešimus, numatyti kontekstus, bendrauti, palaikyti pokalbį, diskutuoti, polemizuoti, patenkinamai formuluoja atitinkančius tam tikrą funkcinį kalbos stilių sakinius, teiginius, jo žodynas nėra turtingas.

Pažymys	Apibūdinimas	Įvertinimas	Aprašymai			
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
5–5.9	Pakankamai	E	Kompetencijos, išreiškiamos žodžiu ir raštu			
			Skaitymas	Mokinys iš dalies suvokia S3 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; pagal mokytojo rekomendacijas labiau ar mažiau atsirenka, atpažįsta reikiamą informaciją, ja naudojasi.	Mokinys iš dalies suvokia S5 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; pagal reikalavimus labiau ar mažiau atpažįsta, atsirenka informaciją, ja naudojasi, analizuoja, išvelgia kai kuriuos esminius aspektus.	Mokinys iš dalies suvokia S7 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; savarankiškai labiau ar mažiau atsirenka, atpažįsta reikiamą informaciją, ja naudojasi, analizuoja, išvelgia kai kuriuos esminius aspektus.
			Rašymas	Mokinys iš dalies geba pagal mokytojo rekomendacijas kurti, struktūruoti įvairaus pobūdžio tekstus, susijusius su jo kasdienybe; bando formuluoti teiginius, vartoja įvairių rūšių sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles, bet daro daug klaidų, jo žodynas ribotas.	Mokinys iš dalies geba pagal reikalavimus kurti, struktūruoti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų tekstus, suvokti kontekstą; bando formuluoti teiginius, vartoja įvairių rūšių sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles, bet daro daug klaidų, jo žodynas ribotas.	Mokinys iš dalies geba savarankiškai kurti, struktūruoti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų, stilių tekstus, suvokti kontekstą; bando formuluoti teiginius, vartoja įvairių rūšių sakinių, taiko išmoktas rašybos ir skyrybos taisykles, bet daro daug klaidų, jo žodynas ribotas, kalba nerišli.
			Argumentavimas / samprotavimas	Mokinys iš dalies geba pagal mokytojo rekomendacijas diskutuoti nesudėtingomis temomis, bando formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę, vartoti lingvistiškai tinkamų priemonių.	Mokinys iš dalies geba pagal reikalavimus diskutuoti įvairiomis temomis, bando formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę, vartoti lingvistiškai tinkamų priemonių.	Mokinys iš dalies geba savarankiškai diskutuoti įvairiomis temomis, bando formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę argumentais, vartoti lingvistiškai tinkamų priemonių.

Pažymys	Apibūdinimas	Įvertinimas	Aprašymai			
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
5–5.9	Pakankamai	E	Analizė ir interpretavimas	Mokinys iš dalies geba pagal mokytojo rekomendacijas analizuoti ir interpretuoti S3 lygio grožinius bei negrožinius tekstus.	Mokinys iš dalies geba pagal reikalavimus analizuoti ir interpretuoti S5 lygio grožinius bei negrožinius tekstus, bando kelti hipotezes, aptarti tekstą.	Mokinys iš dalies geba savarankiškai analizuoti, interpretuoti ir lyginti S7 lygio grožinius bei negrožinius tekstus, bando kelti hipotezes, labiau ar mažiau geba kritiškai vertinti aptariamą situaciją.
			Dalyko žinios, įgūdžiai	Mokinys labiau ar mažiau demonstruoja šio lygio dalyko žinias – tiek literatūros, tiek gramatikos.	Mokinys labiau ar mažiau demonstruoja šio lygio dalyko žinias – tiek literatūros, tiek gramatikos, iš dalies geba vartoti kalbotyros, literatūrologijos sąvokas, pagal mokytojo rekomendacijas labiau ar mažiau geba įgytas žinias sieti su kitų dalykų informacija.	Mokinys labiau ar mažiau demonstruoja šio lygio dalyko žinias – tiek literatūros ir kontekstų, tiek gramatikos, labiau ar mažiau geba vartoti kalbotyros, literatūrologijos sąvokas, savarankiškai įgytas žinias labiau ar mažiau sieti su kitų dalykų informacija.
			Kalbinė nuovoka, raiška	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas iš dalies suvokia S3 tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, labiau ar mažiau geba kurti nesudėtingus tekstus, nusakyti temą, kalba nerišli, skurdoka.	Mokinys, vadovaudamasis reikalavimais, iš dalies suvokia S5 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, labiau ar mažiau geba kurti įvairių funkcinių stilių tekstus, nusakyti temą, problemą, pagrindinę mintį, kalba nerišli, skurdoka.	Mokinys iš dalies savarankiškai suvokia S7 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, potekstę, labiau ar mažiau geba kurti įvairių funkcinių stilių tekstus, nusakyti temą, problemą, pagrindinę mintį, kalba nerišli, skurdoka.
			Kritinis mąstymas	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas labiau ar mažiau suvokia S3 lygio informaciją, iš dalies geba apmąstyti ir išsakyti savo požiūrį.	Mokinys, vadovaudamasis reikalavimais, labiau ar mažiau suvokia S5 lygio informaciją, iš dalies geba apmąstyti ir išsakyti savo požiūrį.	Mokinys labiau ar mažiau savarankiškai suvokia S7 lygio informaciją bei socialinę tikrovę, iš dalies geba apmąstyti ir išsakyti požiūrį.

Pažy- mys	Apibū- dinimas	Įvertini- mas	Aprašymai			
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
			Kompetencijos, išreiškiamos žodžiu			
			Žodžiu	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas iš dalies geba parengti S3 lygio nesudėtingus pranešimus, labiau ar mažiau bendrauti, dalyvauti pokalbyje, diskusijoje, formuluoti sakinius, jo žodynas ribotas.	Mokinys pagal reikalavimus iš dalies geba parengti S5 lygio įvairius pranešimus, labiau ar mažiau bendrauti, palaikyti pokalbį, diskutuoti, formuluoti sakinius, jo žodynas ribotas.	Mokinys iš dalies geba parengti S7 lygio įvairios tematikos, struktūruotus ir argumentuotus pranešimus, labiau ar mažiau bendrauti, palaikyti pokalbį, diskutuoti, formuluoti sakinius, teiginius, jo žodynas ribotas.

Pažymys	Apibūdinimas	Įvertinimas	Aprašymai			
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
3–4.9	Silpnai (neišlaikyta)	F	Kompetencijos, išreiškiamos žodžiu ir raštu			
			Skaitymas	Mokinys menkai suvokia S3 lygio grožinius ir negrožinius tekstus net padedamas mokytojo; dažniausiai neatpažįsta reikiamos informacijos, neišskiria svarbiausių akcentų.	Mokinys menkai suvokia S5 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; pagal reikalavimus beveik neatpažįsta, neatsirenka svarbiausios informacijos, negeba tinkamai jos analizuoti, įžvelgti esminių aspektų.	Mokinys menkai suvokia S7 lygio grožinius ir negrožinius tekstus; pagal reikalavimus beveik neatpažįsta, neatsirenka svarbiausios informacijos, negeba tinkamai jos analizuoti, įžvelgti esminių aspektų, suvokti turinio, kontekstų.
			Rašymas	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas menkai geba kurti, struktūruoti įvairaus pobūdžio tekstus, susijusius su jo kasdienybe; menkai geba tinkamai formuluoti teiginius, daro daug raštingumo klaidų, jo žodynas ribotas.	Mokinys menkai geba pagal reikalavimus kurti, struktūruoti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų tekstus, suvokti kontekstą; negeba tinkamai formuluoti teiginių, daro daug raštingumo klaidų, jo žodynas ribotas.	Mokinys menkai geba kurti, struktūruoti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų, stilių tekstus, suvokti kontekstą; negeba tinkamai formuluoti teiginių, daro daug raštingumo klaidų, jo žodynas ribotas, kalba nerišli.
Argumėntavimas / samprotavimas	Mokinys menkai geba pagal mokytojo rekomendacijas diskutuoti nesudėtingomis temomis, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę, vartoti lingvistiškai tinkamų priemonių.	Mokinys menkai geba pagal reikalavimus diskutuoti įvairiomis temomis, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę, vartoti lingvistiškai tinkamų priemonių.	Mokinys menkai geba diskutuoti įvairiomis temomis, formuluoti teiginius, pagrįsti nuomonę, vartoti lingvistiškai tinkamų priemonių.			

Pažymys	Apibūdinimas	Įvertinimas	Aprašymai					
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)		
3–4.9	Silpnai (neišlaikyta)	F	Analizė ir interpretavimas	Mokinys menkai geba pagal mokytojo rekomendacijas analizuoti ir interpretuoti S3 lygio grožinius bei negrožinius tekstus, nesuvokia tekstų esmės.	Mokinys menkai geba pagal reikalavimus analizuoti ir interpretuoti S5 lygio grožinius bei negrožinius tekstus, kelti hipotezes, aptarti tekstą.	Mokinys menkai geba savarankiškai analizuoti, interpretuoti ir lyginti S7 lygio grožinius bei negrožinius tekstus, kelti hipotezes, kritiškai vertinti aptariamas situacijas.		
			Dalyko žinios, įgūdžiai	Mokinys menkai demonstruoja šiokių tokių S3 lygio dalyko žinių – tiek literatūros, tiek gramatikos.	Mokinys menkai demonstruoja S5 lygio dalyko žinių – tiek literatūros, tiek gramatikos, negeba tinkamai vartoti kalbotyros, literatūrologijos sąvokų, pagal mokytojo rekomendacijas menkai geba įgytas žinias sieti su kitų dalykų informacija.	Mokinys mažai demonstruoja S7 lygio dalyko žinių – tiek literatūros ir kontekstų, tiek gramatikos, negeba vartoti kalbotyros, literatūrologijos sąvokų, menkai geba įgytas žinias sieti su kitų dalykų informacija.		
			Kalbinė nuovoka, raiška	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas menkai suvokia S3 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, menkai geba kurti nesudėtingus tekstus, nusakyti temą, kalba nerišli, skurdi.	Mokinys, vadovaudamasis reikalavimais, menkai suvokia S5 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, menkai geba kurti įvairių funkcinių stilių tekstus, nusakyti temą, problemą, pagrindinę mintį, kalba nerišli, skurdi.	Mokinys menkai suvokia S7 lygio tekstų ypatybes, tekstų funkcijas, turinį, potekstę, menkai geba kurti įvairių funkcinių stilių tekstus, nusakyti temą, problemą, pagrindinę mintį, kalba nerišli, skurdi.		
			Kritinis mąstymas	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas menkai suvokia S3 lygio informaciją, menkai geba apmąstyti ir išsakyti savo požiūrį.	Mokinys, vadovaudamasis reikalavimais, menkai suvokia S5 lygio informaciją, menkai geba apmąstyti ir išsakyti savo požiūrį.	Mokinys menkai suvokia S7 lygio informaciją bei socialinę tikrovę, menkai geba apmąstyti ir išsakyti požiūrį.		
			Kompetencijos, išreiškiamos žodžiu					
			Žodžiu	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas menkai geba	Mokinys pagal reikalavimus menkai geba parengti S5 lygio	Mokinys menkai geba parengti S7 lygio įvairios tematikos,		

Pažy- mys	Apibū- dinimas	Įvertini- mas	Aprašymai		
			1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
			parengti S3 lygio nesudėtingus pranešimus, bendrauti, dalyvauti pokalbyje, diskusijoje, formuluoti sakinius, jo žodynas labai ribotas.	įvairius pranešimus, bendrauti, palaikyti pokalbį, diskutuoti, formuluoti sakinius, jo žodynas labai ribotas.	struktūruotus ir argumentuotus pranešimus, bendrauti, palaikyti pokalbį, diskutuoti, formuluoti sakinius, teiginius, jo žodynas labai ribotas.

Pažymys	Apibūdinimas	Įvertinimas	Aprašymai			
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
0–2.9	Labai silpnai (neišlaikyta)	FX	Kompetencijos, išreiškiamos žodžiu ir raštu			
			Skaitymas	Mokinys nesuvokia S3 lygio grožinių ir negrožinių tekstų net padedamas mokytojo; neatpažįsta reikiamos informacijos, neišskiria svarbiausių akcentų.	Mokinys nesuvokia S5 lygio grožinių ir negrožinių tekstų; pagal reikalavimus neatpažįsta, neatsirenka svarbiausios informacijos, negeba tinkamai jos analizuoti, išvelgti esminių akcentų.	Mokinys nesuvokia S7 lygio grožinių ir negrožinių tekstų; pagal reikalavimus neatpažįsta, neatsirenka svarbiausios informacijos, negeba tinkamai jos analizuoti, išvelgti esminių akcentų, suvokti turinio.
			Rašymas	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas negeba kurti, struktūruoti įvairaus pobūdžio tekstų, susijusių su jo kasdienybe; negeba tinkamai formuluoti teiginių, daro daug raštingumo klaidų, jo žodynas skurdus.	Mokinys negeba pagal reikalavimus kurti, struktūruoti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų tekstų; negeba tinkamai formuluoti teiginių, daro daug raštingumo klaidų, jo žodynas skurdus.	Mokinys negeba kurti, struktūruoti įvairaus pobūdžio, skirtingų žanrų, stilių tekstų; negeba tinkamai formuluoti teiginių, daro daug raštingumo klaidų, jo žodynas skurdus, kalba nerišli.
			Argumentavimas / samprotavimas	Mokinys negeba pagal mokytojo rekomendacijas diskutuoti nesudėtingomis temomis, formuluoti teiginių, pagrįsti nuomonę, vartoti lingvistiškai tinkamų priemonių.	Mokinys negeba pagal reikalavimus diskutuoti įvairiomis temomis, formuluoti teiginių, pagrįsti nuomonę, vartoti lingvistiškai tinkamų priemonių.	Mokinys negeba diskutuoti įvairiomis temomis, formuluoti teiginių, pagrįsti nuomonę, vartoti lingvistiškai tinkamų priemonių.
			Analizė ir interpretavimas	Mokinys negeba pagal mokytojo rekomendacijas analizuoti ir interpretuoti S3 lygio grožinių bei negrožinių tekstų, nesuvokia tekstų esmės.	Mokinys negeba pagal reikalavimus analizuoti ir interpretuoti S5 lygio grožinių bei negrožinių tekstų, kelti hipotezių, aptarti tekstų.	Mokinys negeba savarankiškai analizuoti, interpretuoti ir lyginti S7 lygio grožinių bei negrožinių tekstų, kelti hipotezių, kritiškai vertinti aptariamų situacijų.

Pažymys	Apibūdinimas	Įvertinimas	Aprašymai			
				1 ciklo pabaiga (S3 kl.)	2 ciklo pabaiga (S5 kl.)	3 ciklo pabaiga (S7 kl., EB programa)
			Dalyko žinios, įgūdžiai	Mokinys nedemonstruoja S3 lygio dalyko žinių – tiek literatūros, tiek gramatikos.	Mokinys nedemonstruoja S5 lygio dalyko žinių – tiek literatūros, tiek gramatikos, negeba vartoti kalbotyros, literatūrologijos sąvokų, pagal mokytojo rekomendacijas negeba įgytų žinių sieti su kitų dalykų informacija.	Mokinys nedemonstruoja S7 lygio dalyko žinių – tiek literatūros ir kontekstų, tiek gramatikos, negeba vartoti kalbotyros, literatūrologijos sąvokų, negeba įgytų žinių sieti su kitų dalykų informacija.
0–2.9	Labai silpnai (neiškaiškota)	FX	Kalbinė nuovoka, raiška	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas nesuvokia S3 lygio tekstų ypatybių, tekstų funkcijų, turinio, negeba kurti nesudėtingų tekstų, nusakyti temos; kalba nerišli, skurdi.	Mokinys, vadovaudamasis reikalavimais, nesuvokia S5 lygio tekstų ypatybių, tekstų funkcijų, turinio, negeba kurti įvairių funkcinių stilių tekstų, nusakyti temos, problemos, pagrindinės minties; kalba nerišli, skurdi.	Mokinys nesuvokia S7 lygio tekstų ypatybių, tekstų funkcijų, turinio, potekstės, negeba kurti įvairių funkcinių stilių tekstų, nusakyti temos, problemos, pagrindinės minties; kalba nerišli, skurdi.
			Kritinis mąstymas	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas nesuvokia S3 lygio informacijos, negeba išsakyti savo požiūrio.	Mokinys, vadovaudamasis reikalavimais, nesuvokia S5 lygio informacijos, negeba išsakyti savo požiūrio.	Mokinys nesuvokia S7 lygio informacijos bei socialinės tikrovės, negeba išsakyti požiūrio.
			Žodžiu	Mokinys pagal mokytojo rekomendacijas negeba parengti S3 lygio nesudėtingų pranešimų, bendrauti, dalyvauti pokalbyje, diskusijoje, formuluoti sakinius, jo žodynas labai skurdus.	Mokinys pagal reikalavimus negeba parengti S5 lygio pranešimų, bendrauti, palaikyti pokalbio, diskutuoti, formuluoti sakinius, jo žodynas labai skurdus.	Mokinys negeba parengti S7 lygio pranešimų, bendrauti, palaikyti pokalbio, diskutuoti, formuluoti sakinius, teiginius, jo žodynas labai skurdus.
			Kompetencijos, išreiškiamos žodžiu			

PRIEDAI

Prieduose aiškinaamos tos programos dalys, kurių detalizavimas yra naudingas rengiant darbo planus pagal mokymo programos reikalavimus.

1 priedas. Privaloma ir rekomenduojama literatūra

Į programą įtraukta privaloma ir rekomenduojama literatūra pritaikyta Europos mokyklų specifikai. Didelė dalis nurodytų autorių yra ir Lietuvos pagrindinio ir vidurinio ugdymo programose. Ugdymo procese negalima praleisti autorių ir kūrinių, kurie nurodyti kaip privalomi. Mokiniai taip pat turėtų nagrinėti ir kitus mokytojo nurodytus ar mokinių pasiūlytus įvairių žanrų grožinius ir negrožinius kūrinius. Papildomi kūriniai į programą įtraukiami atsižvelgiant į klasės specifiką, mokinių poreikius ir galimybes.

Pirmasis mokymosi ciklas (S1–S3)

Privaloma

Pasirinkti graikų mitai, lietuvių sakmės, lietuvių liaudies dainos.

Balys Sruoga. „Giesmė apie Gediminą“.

Vincas Krėvė. „Milžinkapis“.

Maironis. „Jūratė ir Kastytis“.

Pasirinkti Vytautės Žilinskaitės apsakymai.

A. de Sent Egziuperi (*Antoine de Saint-Exupéry*). „Mažasis princas“.

Pasirinkti Maironio, Vytauto Mačernio, Jono Aiščio, Marcelijaus Martinaičio eilėraščiai.

Lietuvos himnas – Vinco Kudirkos „Tautiška giesmė“.

Kazys Binkis. „Atžalynas“.

Kazys Boruta. „Baltaragio malūnas“.

Dalia Grinkevičiūtė. „Lietuviai prie Laptevų jūros“ (ištraukos).

Vanda Juknaitė. „Tariamasi iš tamsos“.

Rekomenduojama

Martynas Mažvydas. „Katekizmas“ (eiliuota prakalba).

Mikalojus Dauša. „Prakalba į malonųjį skaitytoją“ (ištrauka).

V. Šekspyras (*William Shakespeare*). „Romeo ir Džuljeta“.

Kristijonas Donelaitis. „Metai“ (ištrauka iš „Pavasario linksmybių“).

Adomas Mickevičius. „Gražina“.

Simonas Daukantas. „Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių“ (ištraukos apie kalbą, narsumą).

Ana Frank. „Dienoraštis“.

Saulius Šaltenis. „Riešutų duona“.

Kiti tekstai

Pasirinkti mokslo populiarinimo tekstai (pavyzdžiui, knygų, straipsnių fragmentai).

Pasirinkti publicistiniai ir kitų žiniasklaidos žanrų tekstai (pavyzdžiui, straipsnis, interviu, reportažas).

Pasirinkti interneto tekstai (pavyzdžiui, tinklaraščiai, forumai).

Atrinkti filmai (dokumentiniai ir vaidybiniai), garso ar vaizdo įrašai.

Antrasis mokymosi ciklas (S4–S5)

Privaloma

Tautosaka: pasaka „Eglė žalčių karalienė“, pasirinktos sakmės, lietuvių liaudies dainos.

Homeras. „Odisėja“ (pasirinktos giesmės).

Sofoklis. „Antigonė“.

Pasirinktos Senojo ir Naujojo Testamentų ištraukos.

Pasirinkti lietuvių autorių kūriniai tautosakos, Antikos, Biblijos motyvais.

Sigitas Geda. „Giesmė apie pasaulio medį“.

Ignas Šeinius. „Kuprelis“.

Žemaitė. „Marti“.

Vincas Krėvė. „Skerdžius“.

Vydūnas. „Tėvynė ir žmogus“.

Ieva Simonaitytė. „Aukštųjų Šimonių likimas“.

Justinas Marcinkevičius. „Mindaugas“.

Kazys Binkis. „100 pavasarių“.

Vanda Juknaitė. „Išsiduosi. Balsu“.

Rekomenduojama

Kazys Saja. „Po to, kai jie pavirto medžiais“.

Didžiųjų kunigaikščių laišakai (ištraukos iš Gedimino ir Vytauto laiškų).

„Rolando giesmė“ (*La Chanson de Roland*) (ištraukos).

M. de Servantesas (*Miguel de Cervantes Saavedra*). „Don Kichotas“ (ištraukos).

Vytautas Mačernis. „Don Quijote“, „Zancho Panza“, „Don Kichoto ir Sančo Pansa pokalbis“

Oskaras Vaildas. „Doriano Grėjaus portretas“.

Ichchokas Meras. „Lygiosios trunka akimirką“.

Juozas Grušas. „Meilė, džiazas ir velnias“.

Kostas Ostrauskas. „Jūratė ir Kastytis“ arba kita pasirinkta pjesė.

Pasirinktos Romualdo Granausko novelės.

Kiti tekstai

Atrinkti mokslo populiarinimo tekstai (pavyzdžiui, knygų, straipsnių fragmentai) kalbos, literatūros, kultūros, istorijos, tapatybės temomis.

Pasirinkta lietuvių autoriaus esė (pavyzdžiui, Gintaro Beresnevičiaus, Giedros Radvilavičiūtės, Alfonso Andriuškevičiaus).

Atrinkti tekstai iš šiuolaikinės spaudos (pavyzdžiui, skiltis, reportažas, apžvalga).

Atrinkti reklaminiai tekstai, įskaitant socialinę reklamą.

Pasirinkti lietuvių režisierių filmai.

Pasirinkta kalba (pavyzdžiui, Sigito Gedos „Žodis Lietuvai: kalba Persitvarkymo Sąjūdžio mitinge Vingio parke“ (1988.07.09), Justino Marcinkevičiaus „Kalba laidojant sausio 13 d. žuvusiuosius“).

Pasirinkti spektakliai.

Trečiasis mokymosi ciklas (S6-S7)

Privaloma

Renesansas ir reformacija Europoje ir Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje

Jonas Radvanas. „Radviliada“ (ištrauka).

Mikalojus Dauša. „Postilė“ („Prakalba į malonųjį skaitytoją“).

Martynas Mažvydas. „Katekizmas“ (lietuviška eiliuota prakalba).

Barokas

Pasirinkti Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus kūriniai.

Apšvieta

Kristijonas Donelaitis. „Metai“.

Romantizmas. Istorinis ir kultūrinis XIX a. Europos ir Lietuvos kontekstas

Maironis. „Pavasario balsai“.

Vincas Kudirka. „Tautiška giesmė“, „Varpas“, „Labora“.

XX a. pradžios literatūra. Realizmas

Jonas Biliūnas. Apsakymai, „Liūdna pasaka“.

Neoromantizmas

Vincas Krėvė. „Skirgaila“.

XX a. vidurio modernioji literatūra

Vincas Mykolaitis-Putinas. Eilėraščių rinkinys „Tarp dviejų aušrų“, „Altorių šešėly“.

Jurgis Savickis. Novelių rinkiniai „Šventadienio sonetai“, „Ties aukštu sostu“.

Henrikas Radauskas. Eilėraščių rinkiniai „Fontanas“, „Strėlė danguje“.

XX a. katastrofų literatūra

Salomėja Nėris. Eilėraščių rinkiniai „Diemedžiu žydėsiu“, „Prie didelio kelio“.

Balys Sruoga. „Dievų miškas“.

Antanas Škėma. „Balta drobulė“.

Modernioji XX a. antrosios pusės literatūra

Justinas Marcinkevičius. „Mažvydas“.

Juozas Aputis. Novelių rinkinys „Keleivio novelės“.

Judita Vaičiūnaitė. Eilėraščių rinkiniai „Po Šiaurės herbais“, „Šaligatvių pienės“.

Nepriklausomybės laikų literatūra. Naujaisi aktualūs šiuolaikinės lietuvių literatūros kūriniai.

Aidas Marčėnas. Eilėraščių rinkinys „Eilinė“.

Rekomenduojama

V. Šekspyras (*William Shakespeare*). „Hamletas“.

J. V. Gėtė (*Johann Wolfgang von Goethe*). „Faustas“.

Bitė Vilimaitė. Pasirinktos novelės.

Pasirinkti naujausios lietuvių literatūros kūriniai: romanas arba drama, arba novelės.

Pasirinktas naujausios lietuvių poezijos autoriaus eilėraščių rinkinys.

Kiti tekstai

Atrinkti mokslo populiarinimo tekstai (pavyzdžiui, knygų, straipsnių fragmentai) kalbos, literatūros, kultūros, istorijos, tapatybės, santykio su kultūros tradicija temomis.

Pasirinkta XXI a. lietuvių autoriaus esė.

Atrinkti tekstai iš šiuolaikinės spaudos (pavyzdžiui, reportažas, apžvalga, recenzija).

Atrinkti reklaminiai tekstai, įskaitant socialinę reklamą.

Pasirinktas lietuvių režisieriaus dokumentinis arba vaidybinis filmas.

Pasirinkta kalba.

Pasirinktas spektaklis.

2 priedas. Mokinių darbų žodžiu ir raštu vertinimo aprašai[‡]

1. Kalbėjimo vertinimas (S1–S5)

1.1. Kalbėjimo vertinimo kriterijai

Kriterijai	Taškai	Aprašas
Temos (užduoties, klausimo) atskleidimas ir kalbėjimo tikslo suvokimas	5	Tema puikiai atskleista. Aiškiai suformuluota pagrindinė mintis (pagrįsta išvada) ir iš jos kylantys (į ją vedantys) svarbiausi teiginiai, atskleidžiama mokinio pozicija. Tinkamai parinkti argumentai (pasakojimai, pavyzdžiai, analogijos, pateikiama iliustracinė medžiaga).
	4	Tema atskleista. Suformuluota pagrindinė mintis (pagrįsta išvada) ir iš jos kylantys (į ją vedantys) svarbiausi teiginiai, mokinio pozicija aiški. Tinkamai parinkti argumentai (pasakojimai, pavyzdžiai, analogijos, pateikiama iliustracinė medžiaga ir pan.).
	3	Tema atskleista. Pagrindinę mintį galima suprasti iš ją pagrindžiančių teiginių, argumentuojama, suformuluojamos išvados.
	2	Kartais nukrypstama nuo temos, dalis argumentų netinkami arba jų trūksta, išvados neaiškios.
	1	Nukrypstama nuo temos, teiginiai nepagrįsti, tuščiažodžiaujama.
	0	Kalbama labai trumpai, nesklaidžiai, nerišliai. Beveik nesugebama sieti sakinių, dažnos nepagrįstos pauzės. Sunku suprasti sakomą tekstą.
Tarties, kirčiavimo, intonacijos, gramatikos ir žodyno taisyklingumas, tinkamumas	5	Tartis, kirčiavimas, gramatika ir žodynas atitinka bendrinės kalbos normas (gali būti 1–2 trūkumai). Kalbama tinkama intonacija.
	4	Tartis, kirčiavimas, gramatika ir žodynas atitinka bendrinės kalbos normas (gali būti 3–4 trūkumai). Kalbama tinkama intonacija.
	3	Tartis, kirčiavimas, gramatika ir žodynas vartojami pakankamai taisyklingai (5–6 trūkumai).
	2	Tartis, kirčiavimas, gramatika ir žodynas dažnai vartojami netinkamai, netaisyklingai, bet daromos klaidos netrukdo suprasti teksto.
	1	Daroma daug tarties, kirčiavimo, gramatikos ir žodyno klaidų. Tai trukdo suprasti tekstą.
	0	Daroma labai daug tarties, kirčiavimo, gramatikos ir žodyno klaidų. Tekstas beveik nesuprantamas.

[‡] Abėcėliniais pažymiais vertinami S1–S3 klasių mokinių darbai; S4–S5 – skaitmeniniais pažymiais. Vertinant S6–S7 klasių mokinių darbus, atsižvelgiama į EB programos reikalavimus, egzaminų vertinimo kriterijus, vertinama skaitmeniniais pažymiais.

1.2. Kalbėjimo vertinimas pažymiu

Pažymys		Surinkti taškai
A	9.0–10	15–14
B	8.0–8.9	13–12
C	7.0–7.9	11–10
D	6.0–6.9	9–8
E	5.0–5.9	7–6
F	3.0–4.9	5–3
FX	0–2.9	3–0

2. Rašinio vertinimas (S1–S5)

2.1. Rašinio vertinimo kriterijai (S1–S3)

Kriterijai Taškai	Temos suvokimas ir plėtojimas, teiginių pagrindimas, argumentų tinkamumas	Struktūra ir nuoseklumas, stilius, žodyno turtingumas, sintaksinių formų įvairovė	Raštingumas: žodynas, gramatika, rašyba, skyryba
5	Tema puikiai suprasta, tinkamai pasirinkti aspektai. Argumentai parinkti taikliai.	Yra visos trys struktūrinės dalys, skaidymas pastraipomis itin tikslingas; mintys plėtojamos nuosekliai ir kryptingai. Kalba stilinga, sakiniai įvairūs, žodžiai parenkami tiksliai, pagal situaciją.	Rašoma taisyklinga kalba (ne daugiau kaip 1 klaida).
4	Tema suprasta, pasirinkti tinkami aspektai. Argumentų pakanka.	Yra visos trys struktūrinės dalys, pastraipomis skaidoma prasmingai; mintys plėtojamos nuosekliai. Kalba aiški, rišli; žodžiai parenkami tiksliai; sakinių struktūra įvairi.	Rašoma taisyklinga kalba, 2–4 klaidos.
3	Tema suprasta, aspektai pasirinkti tinkamai, tačiau ne visur pavyksta išvengti paviršutiniškumo. Didžioji dalis argumentų tinkami, kartais atsitiktiniai.	Yra visos trys struktūrinės dalys, tekstas ne visada prasmingai suskaidytas pastraipomis; gali pasitaikyti pasikartojimų / nenuoseklumo. Kalba aiški, rišli; sakinių struktūra įvairi; žodžiai vartojami tinkama reikšme.	Rašoma pakankamai taisyklinga kalba, yra 5–7 klaidos.
2	Tema suprasta paviršutiniškai / iš dalies; pasirinkti aspektai ne visi išplėtoti / prieštarauja vienas kitam; dažnai tuščiažodžiaujama. Argumentai formalūs, paviršutiniški.	Rašinio struktūra turi trūkumų, ne visada jaučiamos pastraipų ribos; gali būti kartojama ar pasakojama nenuosekliai. Pasitaiko aiškumo, rišlumo, sakinių struktūros trūkumų; žodžiai ne visada vartojami tinkama reikšme.	Rašoma ne visai taisyklinga kalba, yra 8–11 klaidų.

1	Tema suprasta tik iš dalies; pasirinkti aspektai nepadeda atskleisti temos / negebama jų išskirti; dažnai tuščiažodžiaujama. Bandoma argumentuoti.	Yra ne visos struktūrinės dalys, neįdomios pastraipų ribos; kartojama ar pasakojama nenuosekliai. Yra daug aiškumo, rišlumo trūkumų; dažniausiai neįdomios sakinio ribos / sakiniai elementarios struktūros; žodynas skurdus / žodžiai vartojami netinkama reikšme.	Yra nemažai kalbos, rašybos ir skyrybos klaidų (12–17 klaidų).
0	Tema nesuprasta arba rašoma apie dalykus, nesusijusius su tema. Neargumentuojama arba tuščiažodžiaujama.	Struktūra pabira; neįdomios pastraipų ribos; nuolat kartojama tas pats. Kalba neaiški, nerišli; sakiniai neaiškios struktūros; žodynas skurdus arba žodžiai vartojami netinkama reikšme.	Yra daug kalbos, rašybos ir skyrybos klaidų (18 ir daugiau klaidų).

2.2. Rašinio vertinimas pažymiu (S1–S3)

Pažymys		Taškai
A	9.0–10	15–12
B	8.0–8.9	11
C	7.0–7.9	10
D	6.0–6.9	9–8
E	5.0–5.9	7–6
F	3.0–4.9	5–2
FX	0–2.9	1–0

2.3. Rašinio vertinimo kriterijai (S4–S5)

Kri- terij- ai Taš- kai	Temos suvokimas ir plėtojimas, mokinio individualybės atsiskleidimas	Teiginių pagrindimas, argumentų tinkamumas ir vertė	Struktūra ir nuoseklumas: kryptingas ėjimas į išvadą	Teksto stilius, žodyno turtingumas, sintaksinių formų įvairovė	Raštingumas: žodynas, gramatika, rašyba, skyryba
5	Tema puikiai suprasta, pasirinkti aspektai išryškina jos aktualumą, analizė ir interpretacija leidžia atsiskleisti mokinio individualybei.	Argumentai parinkti taikliai; jų parinkimas rodo mokinio brandą, išprusimą, konteksto išmanymą.	Skaidymas dalimis ir pastraipomis itin tikslingas; mintys plėtojamos nuosekliai ir kryptingai, išvada rodo mokinio gebėjimą apibendrinti.	Kalba vartojama tikslingai, atskleidžiamas gebėjimas pasinaudoti visais reikalingais jos klodais: žodžiai parenkami tiksliai ir pagal	Rašoma taisyklinga kalba (ne daugiau kaip 1 klaida).

				situaciją. Rašydamas mokinys atskleidžia savo iškalbą ir erudiciją.	
4	Tema suprasta, jai atskleisti pasirinkti tinkami aspektai, analizė pagrįsta.	Argumentų pakanka. Jie svarūs, įtikinami.	Visos trys struktūrinės dalys tinka temai; pastraipomis skaidoma prasmingai, mintys plėtojamos nuosekliai.	Kalba aiški, rišli; žodžiai parenkami tiksliai ir pagal situaciją; žodynas turtingas; sakinių struktūra įvairi.	Rašoma taisyklinga kalba, 2–4 klaidos.
3	Tema suprasta, aspektai pasirinkti tinkamai, jie analizuojami, tačiau ne visur pavyksta išvengti paviršutiniškumo.	Didžioji dalis argumentų yra tinkami, bet kartais nepavyksta išvengti jų atsitiktinumo.	Yra visos trys struktūrinės dalys, tekstas ne visada prasmingai suskaidytas pastraipomis; gali pasitaikyti pasikartojimų ar tam tikro nenuoseklumo.	Kalba aiški, rišli; sakinių struktūra įvairi; žodžiai vartojami tinkama reikšme.	Rašoma pakankamai taisyklinga kalba, 5–7 klaidos.
2	Tema suprasta paviršutiniškai / iš dalies; pasirinkti aspektai ne visi išplėtoti arba prieštarauja vienas kitam; tuščiažodžiaujama.	Argumentai formalūs, paviršutiniški / ne visi teiginiai pagrįsti.	Struktūrinės dalys turi trūkumų, ne visada jaučiamos pastraipų ribos; gali būti kartojama ar pasakojama nenuosekliai.	Pasitaiko aiškumo, rišlumo, sakinių struktūros trūkumų; žodžiai ne visada vartojami tinkama reikšme.	Rašoma ne visai taisyklinga kalba, 8–11 klaidų.
1	Tema suprasta tik iš dalies; pasirinkti aspektai nepadedą atskleisti temos / negebama išskirti aspektų.	Bandoma argumentuoti.	Yra ne visos struktūrinės dalys, nejaučiamos pastraipų ribos; kartojama ar pasakojama nenuosekliai.	Yra daug aiškumo, rišlumo trūkumų; dažniausiai nejaučiamos sakinių ribos arba sakiniai elementarios struktūros; žodynas skurdus arba žodžiai vartojami	Yra nemažai kalbos, rašybos ir skyrybos klaidų (12–17 klaidų).

				netinkama reikšme.	
0	Tema nesuprasta / rašoma apie dalykus, nesusijusius su tema.	Neargumentuojama / tuščiažodžiaujama.	Struktūra pabira; nejuočiamos pastraipų ribos; nuolat kartojama tas pats.	Kalba neaiški, nerišli; sakiniai neaiškios struktūros; žodynas skurdus arba žodžiai vartojami netinkama reikšme.	Yra daug kalbos, rašybos ir skyrybos klaidų (18 ir daugiau klaidų).

Pastaba. Rašinio žodžių skaičius S4–S5 klasėse – ne mažiau 250–300 žodžių.

2.4. Rašinio vertinimas pažymiu (S4–S5)

Pažymys	Taškai
9.0–10	25–22
8.0–8.9	21–20
7.0–7.9	19–17
6.0–6.9	16–14
5.0–5.9	13–11
3.0–4.9	10–6
0–2.9	5–3

Pastabos

Vertinant mokinių darbų rašybą ir skyrybą taisoma, bet klaidomis nelaikoma:

- dalykai, kurių nebuvo mokyta;
- rašančiojo nuožiūra parašyti skyrybos ženklai, jeigu tai neprieštarauja skyrybos taisyklėms.

Tas pats žodis, netaisyklingai parašytas kelis kartus, laikomas viena klaida (*kūrti*).

Trys apsirikimai žymimi kaip viena klaida – *ak*.

Dvi vieno tipo klaidos laikomos viena klaida (*kūrti* ir *būrti*; *šala* ir *nesušalantis*; *sekdavo sena, gražia pasaką*).

Jeigu žodį ar žodžių grupę reikia išskirti kableliais, o mokinys parašė tik vieną kablelį arba neparašė nė vieno, toks atvejis laikomas viena skyrybos klaida. Vieno tipo skyrybos klaidomis laikomos pražangos, pažeidžiančios tą pačią taisyklę visiškai vienodos sandaros sakiniuose (*Kai baigėsi pamokos_ išėjome namo* ir *Kai nuskambėjo skambutis_ baigėsi pamoka*).

3 priedas. Bakalaureato lietuvių kalbos (L1) egzamino žodžiu aprašas

Lietuvių kalbos (L1) egzaminu žodžiu vertinami mokinių gebėjimai vartoti sakytinę kalbą, suvokti kultūrologinės tematikos publicistinius tekstus, apibūdinti autoriaus/ių požiūrį, polemizuoti ir išsakyti asmeninę nuomonę aptariamam klausimui.

Tikslas – patikrinti ir įvertinti mokinių sakytinės komunikacijos (viešojo kalbėjimo) gebėjimus.

Tikrinami šie gebėjimai:

- perskaičius pateiktą publicistinį tekstą parengti ir pasakyti argumentuotą, į adresatą orientuotą viešąją kalbą (monologą);
- gebėti naudotis pateiktu tekstu, literatūra bei kitų šaltinių duomenimis, kritiškai atsirinkti informaciją;
- rišliai išsakyti savo mintis, pagrįsti savo požiūrį; formuluoti teiginius, pateikti svarius argumentus, struktūruoti tekstą;
- perteikti mintis nuosekliai, sklandžiai, žodinga kalba, taisyklingai tarti ir kirčiuoti žodžius, prasmingai intonuoti, laikytis bendrinės kalbos normų ir viešojo bendravimo etikos;
- motyvuotai atsakyti į egzaminuotojo pateiktus klausimus.

Pateikiamo teksto apimtis – 400 žodžių.

Tematika – kultūrologinė. Funkcinis stilius – publicistinis.

Pasirengimo laikas – 20 min.

Egzamino laikas – 20 min.

Vertinimas:

- vertinamas viešasis kalbėjimas (monologas) ir atsakymai į klausimus (dialogas);
- mokinių viešąjį kalbėjimą pagal nustatytus kriterijus vertina du lietuvių kalbos dalyko specialistai, vienas iš jų – mokinius mokantis mokytojas.

4 priedas. Egzamino žodžiu užduoties ir vertinimo instrukcijos pavyzdžiai

UŽDUOTIS

Pagal pateiktus klausimus parenkite monologinę kalbą ir pasiruoškite diskusijai. Remkitės tekstu, skaitytomis knygomis, kultūrine, socialine patirtimi. (Pasirengimo laikas – 20 min.)

1. Kokie skirtingi požiūriai į kultūrą, švietimą yra išsakomi šiame interviu?
2. Remdamiesi pokalbiu, nusakykite, kokie iššūkiai kultūrai, kultūrinei žiniasklaidai bei apskritai kultūros žmonėms kyla mūsų visuomenėje.
3. Išsakykite argumentuotą savo nuomonę į tekste keliamus klausimus.

Darius KUOLYS

MŪSŲ KULTŪROS GYVENIMUI TRŪKSTA AISTROS IR DIDESNIŲ AMBICIJŲ (ištrauka)

Kultūrologą, istoriką doc. dr. Darių Kuolį kalbino Vaiva Lanskoronskytė; kalbėtasi apie tai, kad mūsų kultūriniam gyvenimui ypač trūksta viešų diskusijų, įsitraukimo į jas, aistros, kuri įgalintų žmogų ginti savo nuomonę.

Dažnai girdime minčių, kad dabartinė kultūros politika tarsi neturi strategijos. Ar tai tiesa?

Turbūt tiesa. Jeigu kultūros politikoje būtų aiški strateginė kryptis, ji būtų bent jau nemažai daliai kultūros žmonių žinoma, viešai diskutuojama. Jei to nėra, galima daryti išvadą, kad kažko stinga.

Ar įmanoma kažkokia kultūros politikos strategija šiandien?

- 5** Šiuos dalykus formuoti buvo mėginta nuo senų laikų. Prieškariu švietimo ministerija turėjo kultūros departamentą, kuris mėgino žiūrėti integraliai į švietimą ir kultūrą. Viešojo kultūros politika turėtų būti formuojama pristatant jos principus, generuojant idėjas. Šiandien mes neapsibrėžiame pagrindinių kultūros politikos tikslų, kam kultūra yra įsipareigojusi – savo tautai, visuomenei, politinei bendrijai. Šie klausimai nėra labai rimtai keliami, tik svarstoma, kaip gyventi ir išgyventi. Bendruomenė, kuri turi ambicijų save kurti, turėtų daugiau diskutuoti, svarstyti, kur ir kaip eiti toliau.
- 10** **Kaip manote, ar visuomenė atsiribojo nuo kultūros, ar kultūra tapo uždaresnė?**

15 Kultūros gyvenimas yra laisvas, traukiantis žmones. Jis vienaip ar kitaip provokuoja viešą gyvenimą. Kultūros žiniasklaida turėtų turėti galimybių užsakyti tekstus, o ne vien laukti, kad juos kas nors atneštų. Jeigu pastebi įdomią kultūros viešojo gyvenimo temą ar problemą, redakcija turėtų turėti galimybę inicijuoti straipsnio, recenzijos, nuomonės užsakymą.

Kultūrinė žiniasklaida galbūt yra kaustoma baimės dėl finansavimo, taip pat bijomasi ir asmeninių susipykimų, nes bendruomenė yra ganėtinai uždara.

20 Manau, kad apskritai lietuviškame gyvenime stinga tikros, atviros aistros, kad žmonės aistringai gintų, išsakytų savo idėjas. Būtų gerai, kad lietuviška žiniasklaida, kultūrinė spauda atvirėtų ir darytųsi gyvesnė, adekvačiau ir laiku reaguotų į įvairius dalykus, pateiktų skirtingas nuomones, provokuotų kultūrinį, viešąjį gyvenimą. Būtent tokio veikimo norėtusi, bet negalima jo pageidauti, jeigu valstybės administracinės struktūros kultūrinę žiniasklaidą laiko tam tikroje bado dietoje.

Ar įmanoma, kad kultūra taptų aktuali visiems ir visi į ją įsitrauktų?

25 Vienaip ar kitaip ji yra aktuali visiems. Mes visi gyvename kultūros erdvėje. Didesnė dalis visuomenės gyvena gana prastos kultūros erdvėje, bet nepaneigsi, kad tai vis tiek yra kultūrinė erdvė, tam tikra ženklų erdvė. Mes esame panardinti į vaizdinių, ženklų, idėjų pasaulį. Tai yra kultūros erdvė, kuri mus jungia į bendruomenę. Klausimas tik, kaip mes reflektuojame tą kultūros erdvę. Tą gyvybę palaikyti, įžiebtį reikia daugiau pastangų negu pasyviai stebėjimui, kas ką atneš.

(391 ž.)

www.bernardinai.lt; sausio 29 d., 2016

<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2016-01-29-darius-kuolys-musu-kulturos-gyvenimui-truksta-aistros-ir-didesniu-ambiciju/140121>

EUROPOS BAKALAUREATO L1 (LIETUVIŲ GIMTOSIOS KALBOS) EGZAMINO ŽODŽIU VERTINIMO KRITERIJAI

Kriterijus	Taškai	Aprašymas
Teksto ir klausimų suvokimas, teiginių argumentavimas	4	Puikiai suvokiamas tekstas ir klausimai, išsamiai atsakoma, teiginiai argumentuojami, remiantis ir asmenine patirtimi, ir kitais informacijos šaltiniais. Argumentuotai atsakoma ir į egzaminuotojų užduotus klausimus.
	3	Teksto ir klausimų esmė suvokta, atsakoma gana išsamiai, argumentuojant remiamasi ne tik asmenine patirtimi, tačiau vienas kitas teiginys nepakankamai pagrindžiamas arba pagrindžiamas ne visada tinkamais argumentais. Tiksliai ir argumentuotai atsakoma į didesnę dalį klausimų.
	2	Pakankamai suvokiamas tekstas ir klausimų esmė, tačiau dažnai kalbant nukrypstama į pašalinius ar neesminius dalykus, argumentuojama remiantis tik asmenine patirtimi arba pagrindžiama tik apie pusę teiginių. Netiksliai atsakoma į didesnę dalį klausimų.
	1	Beveik nesuprasta teksto ir klausimų esmė; vienas kitas teiginys susijęs su tekstu ir klausimais ir iš dalies argumentuotas remiantis tik asmenine patirtimi. Netiksliai atsakoma į užduodamus klausimus.

	0	Tekstas ir klausimai nesuprasti, kalbama visai apie kitus dalykus, visiškai nesugebama pagrįsti teiginių. Nesugebama atsakyti į užduodamus klausimus.
Kalbėjimo stilius, teksto struktūra	2	Kalbėjimas sklandus, nepastebėta jokių rišlumo, sakinių formulavimo trūkumų. Yra visos trys monologinės kalbos struktūrinės dalys, išlaikytos jų proporcijos.
	1	Kalbėjimas nepakankamai sklandus, kartais nesusiejami sakiniai, vartojama nereikalingų įterptinių žodžių. Yra visos trys monologinės kalbos struktūrinės dalys, bet turi trūkumų.
	0	Kalbėjimas nerišlus, kalbama atskirų sakinių nuotrupomis, nesugebama susieti vieno sakinio su kitu.
Kalbėjimo tikslas, kontaktas su adresatu, kalbėjimo trukmė	2	Suvokiamas kalbėjimo tikslas ir adresatas. Palaikomas kontaktas, paisoma klausančiojo reakcijos. Gestai ir mimika atitinka kalbėjimo tikslą. Kalbama monologu be pagalbos ne mažiau kaip 10 min.
	1	Ne visai suvokiamas kalbėjimo tikslas ir adresatas. Nepakankamai palaikomas kontaktas, nepaisoma klausančiojo reakcijos. Gestai ir mimika ne visada atitinka kalbėjimo tikslą (pavyzdžiui, per daug familiarūs). Monologo metu mokytojas priverstas užduoti klausimų. Kalbama ne mažiau kaip 5 min.
	0	Nesuvokiamas kalbėjimo tikslas ir adresatas. Nepalaikomas kontaktas, nejaučiama klausančiojo reakcija. Monologo metu mokytojas priverstas nuolat klausinėti. Kalbama mažiau kaip 5 min.
Tartis, kirčiavimas, gramatika, žodynas, intonacija	2	Nepastebėta jokių ryškių tarties, kirčiavimo, gramatikos ir žodyno klaidų. Taisyklingai intonuojama.
	1	Daroma tarties ir kirčiavimo klaidų, ne visiškai taisyklingas kalbėjimas, 4-6 gramatikos ar žodyno normų pažeidimai. Nemažai intonacijos trūkumų.
	0	Daroma daug tarties ir kirčiavimo klaidų, daroma labai daug gramatikos ir žodyno klaidų, kalba darosi panaši į žargoną.

Pastaba. Jei mokinio atsakymas neatitinka kurio nors kriterijaus viso aprašo, bet yra kiek geresnis nei pateikta kitame kriterijaus apraše, mokiniui skiriama 0,5 taško mažiau nei ankstesniame apraše. Pavyzdžiui, jei mokinys kalbėdamas nedaro jokių gramatikos ir žodyno klaidų, nedaug kirčiavimo klaidų, bet intonuoja nelietuviškai ar nevisai taisyklingai taria kai kurių lietuvių kalbos garsus, tokiu atveju jam skiriama ne 2, o 1,5 taško.

5 priedas. Bakalaureato lietuvių kalbos (L1) egzamino raštu aprašas

Egzamino užduočių tikslas: įvertinti bendruosius ir dalykinius mokinio gebėjimus – kalbos ir literatūros (kultūros) ugdymo/si pasiekimus.

Lietuvių kalbos (L1) egzaminas sudarytas pagal L1 egzaminų 6 modelį⁴.

Egzamino užduotys sudaromos remiantis S6–S7 ugdymo turiniu. Į egzamino užduotis įtraukiami tik lietuvių kalba sukurti tekstai.

Egzamino medžiagos apimtis: 1000–1600 žodžių.

Tikrinami gebėjimai:

- analizuoti grožinio kūrinio/ių turinį, raišką, kontekstą ir jų sąsajas;
- vertinti, lyginti su kitais kūriniais, aptariant panašumus ir skirtumus;
- aptarti, kaip kūrinio raiškos priemonėmis sukuriama jo prasmė;
- atskleisti kūrinio originalumą ir stiliaus individualumą lyginant su kitais to paties žanro arba to paties laikotarpio kūriniais;
- sukurti vientisą, rišlią tekstą, laikantis esminių teksto komponavimo principų, paisant bendrojo raštingumo.

Egzamino struktūra: 3 dalys.

A dalis: lyginamoji lyrikos analizė ir interpretacija.

Užduotis: palyginti du poezijos tekstus, aptarti teksto elementus, raišką. Darbo apimtis – ne mažiau kaip 200 žodžių.

Vertinamos kompetencijos: skaitymo, rašymo, interpretavimo, argumentavimo / samprotavimo, kalbinės nuovokos ir raiškos, dalyko žinių ir įgūdžių, kritinio mąstymo.

B dalis: negrožinio teksto (publicistikos) analizė ir interpretacija.

Užduotis: aptarti autoriaus idėjas ir požiūrį, analizuoti ir komentuoti tekstą, išsakyti asmeninę nuomonę. Darbo apimtis – ne mažiau kaip 200 žodžių.

⁴ Proposal for the harmonisation of the L1 written examination in the European Baccalaureate (2014-06-D-5-en-5).

Vertinamos kompetencijos: skaitymo, rašymo, samprotavimo, argumentavimo, kalbinės nuovokos ir raiškos, dalyko žinių ir įgūdžių, kritinio mąstymo.

C dalis: Literatūrinis rašinys, remiantis bent dviem autoriais.

Užduotis: pasirinkti vieną temą iš dviejų ir parašyti literatūrinį rašinį, remiantis bent dviem nurodytais autoriais, jų kūriniais, aptariant esmines temą atspindinčias idėjas, kontekstus, raišką, tekstų elementus ir pan. Darbo apimtis – ne mažiau kaip 400 žodžių.

Vertinamos kompetencijos: skaitymo, rašymo, interpretavimo, samprotavimo, kalbinės nuovokos ir raiškos, dalyko žinių ir įgūdžių, kritinio mąstymo.

6 priedas. L1 bakalaureato egzamino raštu matrica (L1 LT NMS)

L1 bakalaureato egzamino raštu bendroji matrica *						
Užduotys	Kompetencijos	Svoris %	Mokymosi tikslai	Klausimas (-ai)	Vertinimas / žymėjimas	Svoris taškais
1 dalis: negrožinis tekstas 1 klausimas: nežinomas negrožinis tekstas	SKAITYMAS Interpretacija Kritinis mąstymas Mokslinė kompetencija	15%	<ul style="list-style-type: none"> Suprasti informaciją negrožiniame tekste Išsirinkti svarbią informaciją Analizuoti negrožinio teksto ypatybes Analizuoti, kaip reiškiamas požiūris Suprasti autoriaus intenciją ir kritiškai ją vertinti Identifikuoti ir suprasti temą(-as), faktus ir jų kontekstą Įvertinti įvairius negrožinius tekstus Suprasti negrožinius tekstus pasinaudojant žiniomis, kurių nėra tekste Vartoti dalyko sąvokas 	1 klausimas	Vertinimo instrukcija	
	RAŠYMAS Argumentavimas Lingvistinė kompetencija	15%	<ul style="list-style-type: none"> Rašyti, kad įtikintumėte ar paneigtumėte Išnagrinėti prieštaringas temas ir analizuoti skirtingų nuomonių pagrįstumą Išreikšti asmeninę nuomonę apie tekstą ar temą Aiškiai išsakyti argumentus, vartojant veiksmingas kalbinės raiškos priemones Sukurti tekstą, atsižvelgiant į tikslinę auditoriją Vartoti taisyklingą kalbą (sintaksines konstrukcijas, žodyną, rašybą) Vartoti skirtingus kalbos registrus ir stilistines priemones 			
1 dalis		30%				30

2 dalis: literatūros tekstai 1 klausimas: dviejų lyrikos kūrinių lyginamoji analizė	SKAITYMAS Interpretacija Kritinis mąstymas Mokslinė kompetencija	35%	<ul style="list-style-type: none"> • Suprasti skirtingų žanrų literatūros tekstus • Analizuoti ir interpretuoti literatūros tekstus • Nustatyti specifines teksto detales, kalbines ir literatūrinės ypatybes • Išnagrinėti teksto tikslus ir juos kritiškai vertinti • Žinoti sąvokas ir terminologiją, reikalingą suprasti skirtingus literatūros tekstus • Nustatyti ir suprasti pagrindines teksto temas • Suprasti grožinės literatūros tekstus remiantis žiniomis, kurių nėra tekste 	2 klausimai	Vertinimo instrukcija	
	2 klausimas: literatūrinis rašinys, remiantis klasėje nagrinėtais kūriniais	RAŠYMAS Argumentavimas Lingvistinė kompetencija	35%	<ul style="list-style-type: none"> • Pateikti aiškius ir tinkamai struktūruotus atsakymus į pateiktus klausimus ar užduotis • Įtikinamai polemizuoti dėl literatūros tekstų, jų poveikio ir tikslų • Sklandžiai išsakyti nuomonę apie perskaitytus ir išnagrinėtus tekstus • Parodyti pagrįstą tekstų supratimą • Vartoti taisyklingą kalbą (sintaksines konstrukcijas, žodyną, rašybą) • Vartoti skirtingus kalbos registrus ir stilistines priemones 		
2 dalis		70%				70
IŠ VISO		100%				100

* Matrica buvo sudaryta vadovaujantis šiais dviem dokumentais, siekiant užtikrinti nuoseklumą visose L1 programose: Europos bakalaureato L1 egzaminų raštu ir žodžiu struktūra (2020-01-D-41-en-1) ir visų L1 vidurinio ciklo aprašais (2018-09-D-57-en-fr-de-3).

PUIKIAI	LABAI GERAI	GERAI	PATENKINAMAI	MINIMALIAI	SILPNAI	LABAI SILPNAI
100-90	89-80	79-70	69-60	59-50	49-21	20-0

L1 bakalaureato egzamino raštu specifinė matrica *						
Lietuvių kalba						
Užduotys	Kompetencijos	Svoris %	Mokymosi tikslai	Klausimas (-ai)	Vertinimas / žymėjimas	Svoris taškais
Negrožinis tekstas 2 dalis (B): nežinomas negrožinis tekstas (30 taškų)	SKAITYMAS Interpretacija Kritinis mąstymas Mokslinė kompetencija	15%	<ul style="list-style-type: none"> • Suprasti informaciją negrožiniame tekste • Išsirinkti svarbią informaciją • Analizuoti negrožinio teksto ypatybes • Analizuoti, kaip reiškiamas požiūris • Suprasti autoriaus intenciją ir kritiškai ją vertinti • Identifikuoti ir suprasti temą(-as), faktus ir jų kontekstą • Įvertinti įvairius negrožinius tekstus • Suprasti negrožinius tekstus pasinaudojant žiniomis, kurių nėra tekste • Vartoti dalyko sąvokas 	2 dalis (B)	Vertinimo instrukcija	
	RAŠYMAS Argumentavimas Lingvistinė kompetencija	15%	<ul style="list-style-type: none"> • Rašyti, kad įtikintumėte ar paneigtumėte • Išnagrinėti prieštaringas temas ir analizuoti skirtingų nuomonių pagrįstumą • Išreikšti asmeninę nuomonę apie tekstą ar temą • Aiškiai išsakyti argumentus, vartojant veiksmingas kalbinės raiškos priemones • Sukurti tekstus, atsižvelgiant į tikslinę auditoriją • Vartoti taisyklingą kalbą (sintaksines konstrukcijas, žodyną, rašybą) • Vartoti skirtingus kalbos registrus ir stilistines priemones 			
2 dalis (B)		30%				30

Literatūros tekstai	SKAITYMAS	35%	<ul style="list-style-type: none"> • Suprasti skirtingų žanrų literatūros tekstus • Analizuoti ir interpretuoti literatūros tekstus • Nustatyti specifines teksto detales, kalbines ir literatūrines ypatybes • Išnagrinėti teksto tikslus ir juos kritiškai vertinti • Žinoti sąvokas ir terminologiją, reikalingą suprasti skirtingus literatūros tekstus • Nustatyti ir suprasti pagrindines teksto temas • Suprasti grožinės literatūros tekstus remiantis žiniomis, kurių nėra tekste 	1 ir 3 dalys (A, C)	Vertinimo instrukcija	
	Interpretacija Kritinis mąstymas Mokslinė kompetencija					
1 dalis (A): dvių lyrikos kūrinių lyginamoji analizė (30 taškų)						
3 dalis (C): literatūrinis rašinys, remiantis nurodytais tekstais (40 taškų)	RAŠYMAS	35%	<ul style="list-style-type: none"> • Pateikti aiškų ir gerai struktūruotą atsakymą į pateiktus klausimus ar užduotis • Įtikinamai polemizuoti dėl literatūros tekstų, jų poveikio ir tikslų • Sklandžiai išsakyti nuomonę apie perskaitytus ir išnagrinėtus tekstus • Parodyti pagrįstą tekstų supratimą • Vartoti taisyklingą kalbą (sintaksines konstrukcijas, žodyną, rašybą) • Vartoti skirtingus kalbos registrus ir stilistines priemones 			
	Argumentavimas Lingvistinė kompetencija					
1, 3 dalys (A, C)		70%				70
IŠ VISO		100%				100

* Matrica buvo sudaryta vadovaujantis šiais dviem dokumentais, siekiant užtikrinti nuoseklumą visose L1 programose: Europos bakalaureato L1 egzaminų raštu ir žodžiu struktūra (2020-01-D-41-en-1) ir visų L1 vidurinio ciklo aprašais (2018-09-D-57-en-fr-de-3).

PUIKIAI	LABAI GERAI	GERAI	PATENKINAMAI	MINIMALIAI	SILPNAI	LABAI SILPNAI
100-90	89-80	79-70	69-60	59-50	49-21	20-0

7 priedas. Egzamino užduoties raštu ir vertinimo instrukcijos pavyzdžiai

EUROPOS BAKALAUREATAS 202...

LIETUVIŲ KALBA (L1)
PAVYZDYS

DATA: 202... m. d.

EGZAMINO TRUKMĖ:

4 valandos (240 minučių)

PAPILDOMA MEDŽIAGA:

nėra

YPATINGOS PASTABOS:

egzaminas sudarytas iš trijų dalių: atlikite A, B, C dalis raštu; C dalyje pasirinkite vieną iš dviejų pateiktų temų.

POEZIJOS ANALIZĖ IR INTERPRETACIJA

Perskaitykite abu eilėraščius, parašykite jų lyginamąją analizę ir interpretaciją. Lygindami eilėraščius atsižvelkite į jų tematiką, kontekstą(us), lyrinio subjekto išgyvenimus, kitus teksto elementus, raišką, panašumus ir skirtumus bei pan. (nebūtina visko aprėpti, orientuokitės į esminius dalykus). Apimtis – ne mažiau kaip 200 žodžių. Nepamirškite suskaičiuoti žodžius ir paraštėje pažymėti 200 žodžių ribą.

1. Salomėja Nėris

ODISĖJA

Žuvėdra supasi ant stiebo.
O jūra – svetima, plati...
Baltoji paukšte, pasistiebus
Pažvelk į tolį... Nematyt?

- 5 Tą žemę širdyje nešiojuos
Dienas ir nemigo naktis...
Ir bangos man charibdém žiojas.
O, rodos, kraštas taip arti:

- 10 Žydrioji Nemunėlio juosta
Ir ta baltapilė kalva...
Ak, pamatyt brangiausią uostą,
Kuris vadinasi Lietuva!

- 15 Ar duotą žodį aš tesėjau,
Kaip gali jį tesėt žmogus?
Tu pasakyk man, Odisėjau,
Koks kraujo skonis? Ar svaigus?

- 20 Tu, rodos, gėrei jį kaip vyną
Ir keršto svaiguly svaigai?
Tu mindei priešus į purvyną,
Užsimaskavęs neblogai.

Aš moteris – tik Odisėja,
Manęs Homerai neminės.
Bet aš mokėsiu būt teisėja
Skriaudikams mano giminės.

(119 žodžių)

(Maskva, 1943)

Nėris S. „Prie didelio kelio“, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, Vilnius, 1994.

2. Judita Vaičiūnaitė

PENELOPĖ

- Patyrusiai tavo meilę sunku –
juk niekas tavęs nepakeis,
juk niekas tavęs nevertas.
Ir kuo aš kalta,
kad galiu tavęs šimtmečiais laukti,
5 apkursti, kai salė ima švilpti ir ploti.
Ir kuo aš kalta,
kad juokiasi miestas, jaunikiai ir vergės.
Ir kuo aš kalta,
10 kad lieku nuobodi ir keista Penelopė.
Aš noriu tau židiniu šviesti
pro metų ir sienų kiautą.
Gryna kaip idėja
tau noriu išsaugoti tyro vandens
15 nepalietą sklidiną amforą.
Tegu visos moterų kartos
jaus tą laukimą, į mano širdį įdėtą,
išgirdusios jūrų užimą kriauklėj
ir matydamos tuščią kambarį.
20 Juk aš - iš tų, prie kurių sugrįžtama.
Ištikimųjų rūšies.
Visiems laikams kantrumu, išmintimi
išgarsėjau.
Nušluostysiu kraują nuo rankų tau
25 savo plaukais ir lūpom.
Prie tavo kelių pravirksiu iš džiaugsmo.
Aš myliu tave, Odisėjau.

(137 žodžiai)

Vaičiūnaitė J. „Skersgatvių šešėliais aš ateisiu“, „Žuvėdra“, Vilnius, 2002.

B DALIS

(30 taškų)

PUBLICISTIKOS ANALIZĖ

Perskaitykite pateiktą tekstą, parašykite vientisą argumentuotą rišlų tekstą, aptarkite autoriaus pasirinktą temą, pagrindinę idėją, problemą, kaip siekiama įtaigumo, ir išsakykite asmeninį požiūrį. Apimtis – ne mažiau kaip 200 žodžių. Nepamirškite suskaičiuoti žodžius ir parašėje pažymėti 200 žodžių ribą.

Arvydas ŠLIOGERIS

TURIME GALIMYBĘ VISUOTINAI VYKDOMAME DEHUMANIZACIJOS PROCESSE NEDALYVAUTI

Paklaustas, ką numano apie Lietuvos ir visos Europos ateitį, vienas iškiliausių Lietuvos filosofų, Lietuvos mokslo ir Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijų laureatas, tikrasis Lietuvos mokslų akademijos narys profesorius Arvydas Šliogeris

atsakė, jog be agresyvumo negali egzistuoti apskritai jokia visuomenė, o nūdienos
5 Europos galios, deja, apsiriboja vien žvakutės uždegimu.

**Kaži koks sunkus, keistas, sveiku protu nepaaiškinamas metas atėjo į
Lietuvą ir visą Europą. Tokiu metu be autoritetų ir proto šviesulių yra dar
sunkiau, todėl ir išdrįsau pas jus apsilankyti, net ir žinodamas, kad jau seniai
viešai nebereiškiate nuomonės ir kategoriškai nebendraujate su žiniasklaida.**

10 **Mat aš myliu Lietuvą ir man nenusispjauti, kas su ja bus.**

Myli Lietuvą? Tikrai? Ir aš myliu Lietuvą, tik turbūt niekad garsiai to nesu
sakęs. Sau tyliai išpažįstu, nes garsiai ištarti žodžiai kartais praranda savąsias
prasmes. Be to, kaip ir nėra kam viso to šiandien sakyti...

O metas – išties sunkus... Manasis kūrybingumas jau treji metai lygus nuliui,
15 todėl nieko kito neveikiu, tik skaitau – gyvenu su senomis, jau daug syk skaitytomis
knygomis. Visą gyvenimą skaičiau vien geras knygas, tad gerą ir dar neskaitytą
šiandien surasti jau darosi sunku, be to, geros knygos išlepina, po jų jau nebesinori
imtis prastesnių. Todėl vėl ir vėl skaitau Vincą Mykolaitį-Putiną, Marių Katiliškį... Šiuo
metu septintą kartą skaitau Broniaus Radzevičiaus „Priešaušrio vieškelius“.

20 Beje, į rankas imu tik grožinę literatūrą, dažniausiai – lietuvių literatūros
klasiką. Mokslinių, filosofinių veikalų net neatsiverčiu – jie prie manęs jau nebelimpa.
Tokie autoriai kaip Platonas, Kantas, Heidegeris, Kierkegoras – jau perskaityti, o
naujų aukšto rango autorių – paprasčiausiai nėra. Deja, XX amžiuje filosofija mūsų
pasaulyje numirė. Drauge su Heidegeriu.

25 Pats paskutinį kartą filosofinėmis temomis kalbėjausi su Olandijoje
studijuojančia anūke. Ji klausė manęs, kas kaip mąstytoją paveikė Aristotelį.
Įsivaizduojat? Dar vaikas visai, o kokių klausimų jai kyla. Atsakai jai tik todėl, kad
dvejeto negautų, – štai ir visa mano sąsaja su filosofija.

30 **Galbūt šiandien visi ir valgome tos filosofijos mirties vaisius? Žmonių
gyvenimui ima trūkti bendro vardiklio, vertikalės, siekių, filosofinės krypties...**

Gyvename globalioje situacijoje, kokios žmonijos istorijoje dar niekur niekada
nebuvo. Todėl ilgėtis vienos filosofinės krypties šiuo metu – ne tik neišmintinga, bet,
sakyčiau, net labai pavojinga. Vienos krypties žmonijai nori tie vaikinukai, kurie
sprogdina lėktuvus ir šaudo žmones. Įsivaizduojate, kaip atrodytų panašia kryptimi
35 žengiantis visas pasaulis?.. Todėl reikėtų sakyti: ačiū Dievui, kad dominuojančios
krypties šiuo metu dar nėra.

**Bet vakarietiškas bestuburiškumas, abejingumas ir bevališkumas
mane gąsdina ne ką mažiau nei tie lėktuvus sprogdinantys vaikinai. Juoba kad
būtent tokią laikyseną demonstruoja ir mūsų Lietuva.**

40 Labai jums pritariu. Tas vakarietiškas išglebimas tiesiog kelia šleikštulį. Štai
jūs apie filosofiją klausiate, o jos šiandieniam pasauliui paprasčiausiai nereikia –
šiandien Vakarų protams svarbūs tik techniniai mokslai, kaip fizika, chemija,
kibernetika, biologija... Ką tai reiškia? Ogi tai, kad mūsų pasaulis virsta totaline
pragmatizmo karalyste.

45 **Ar tokioje karalystėje įmanoma žmogui jaustis laimingam?**

Nežinau. Paklauskite JAV vien į vartojimą orientuotoje visuomenėje
gyvenančių žmonių. Deja, spėju, kad daugeliui toks būvis bus priimtinas. Gauni
algele, galimybę tyliai lindėti jaukiame savo kamputyje, kur turi duonos, sviesto,
televizorių, žiupsnelį asmeninių interesų... Ir dėl nieko daugiau neprivalai kvaršinti
50 sau galvos. Koks tau neva skirtumas, kieno vėliava virš tavęs plevėsuoja?..

**Visi po vieną – asmeninių interesų salelėse? Na, o tokie dariniai, kaip
tautos bei valstybės, – sunyks?**

Manau, taip. „Valstybės“ sąvoka jau ir dabar yra gana butaforinė – valstybės
ES viduje šiandien jau tėra sąlyginiai vienetai su bendrais siekiais, bendra valiuta,
55 bendra politika, bendromis sienomis, bendra gynybos sistema, valdžios aparatu ir
su iki beprotybės intensyvia komunikacija. Internetas, lėktuvai, visuomenės
išsivietinimas, klajokliškas gyvenimo būdas... Ar tautos negrįžtamai susilydys ES
katile, aš nežinau – nesu pranašas, bet akivaizdžiai matau, kad šiandien jos lydosi.

- ES erdvė kuriama taip, kad svarbiausias joje taptų vidutinis Europos žmogus.
- 60 O vidutinis Europos žmogus, negana to, kad yra vidutinybė, bet dar ir nesvietiškai ištvirkinta vidutinybė, kuri ne kažį kę temoka dirbti, įpratusi viską paruošta gauti tiesiai į stalą, laiko save genijumi, kuriam nei mokytis, nei tobulėti nereikia, su visuotinėmis tiesomis, su aksiomomis ir net su pasaulio dėsniais jis pasirengęs ginčytis, nes viskas jam atrodo tik nuomonių reikalas... Jokia hierarchija, išskyrus banditiškąją,
- 65 pasaulyje, anot jų, apskritai neegzistuoja, todėl darželinuko ir profesoriaus nuomonės – lygiavertės... Svarbiausia – tolerancija visam kam be atrankos, net savisaugos instinktą paminantis nekonfliktiškumas...

- Matėte Europos reakciją į tragiškus įvykius Prancūzijoje? Graudu, tačiau šitai akivaizdžiai rodo, jog tai viskas, ką mes apskritai begalime. Padejuoti ir žvakelę uždegti – daugiau nieko. Net ir pykčio – to vadinamojo gero, teisingo pykčio – žmonių akyse nepastebėjau. Deja, žvakelės uždegimą Europos visuomenė suvokia kaip visavertę pilietiškumo išraišką. Žvakele tas Europos pilietiškumas prasideda – žvakele ir baigiasi.

(739 žodžiai)

<http://kulgrinda.lt>; kovo 3, 2017

<http://kulgrinda.lt/1794/filosofas-arvydas-sliogeris-turime-galimybe-visuotinai-vykdomame-dehumanizacijos-procese-nedalyvauti/>

C DALIS

(40 taškų)

LITERATŪRINIS RAŠINYS

Pasirinkite vieną iš dviejų pateiktų temų ir parašykite literatūrinį rašinį. Remkitės bent dviem nurodytais autoriais, jų kūriniais, aptarkite esmines temą atspindinčias idėjas, kontekstus, raišką, tekstų elementus ir pan.

Apimtis – ne mažiau kaip 400 žodžių. Nepamirškite suskaičiuoti žodžius ir paraštėje pažymėti 400 žodžių ribą.

1. Kūrybos vertė lietuvių literatūroje

Vincas Mykolaitis-Putinas „Altorių šešėly“, Antanas Škėma „Balta drobulė“, Juozas Aputis „Įveikti save“

2. Tautinių vertybių akcentavimas lietuvių literatūroje

Kristijonas Donelaitis „Metai“, Jonas Biliūnas „Liūdna pasaka“, Vincas Krėvė „Skirgaila“

VERTINIMO INSTRUKCIJA

A DALIS (30 taškų)

Aspektai	Vertinimo kriterijai				Taškai
Temos suvokimas (6 taškai)	Tema suvokta, aptarta ir išsamiai analizuojama. Aspektai motyvuotai išskirti ir išnagrinėti. Atskleidžiamas literatūrinis (kultūrinis) išprusimas.				6–5
	Tema suvokta, bet nepakankamai analizuojama.				4–2
	Tema nurodyta, bet neanalizuojama arba pateikti netinkami teiginiai.				1
	Apie tai nekalbama, nesuvestas(-i) tekstas(-ai).				0
Analizės ir interpretacijos pagrįstumas (7 taškai) (lyrinis subjektas, jo situacija, išgyvenimai, erdvė, laikas, jų kitimas, vyksmas ar pan., žanras, meninė kalba)	Tekstai lyginami pastebint panašumus ir / arba skirtumus. Tekstų interpretacija išsamiai, pagrįsta esminiais analizės elementais ir dėmesiu raiškai, susieta su tekstų prasmėmis, vertybėmis.				7–6
	Aptarti kai kurie teksto elementai, bet nepakankamai. Arba išskirti ne esminiai, o antraeiliai aspektai.				5–4
	Nukrypstama nuo temos.				3–1
	Atpasakojami tekstai.				0
Teksto siejimas su kontekstu (2 taškai) (kūrinio, autoriaus, jo kūrybos, krypties, epochos, literatūros, istoriniu kontekstu)	Aptartas kontekstas(-ai) ir motyvuotai juo/jais remiamasi.				2
	Iš dalies remiamasi kontekstu.				1
	Kontekstu nesiremiamas, neaptariamas.				0
Teksto vientisumas (3 taškai)	Pasirinkta tinkama struktūra turiniui atskleisti: yra visos trys struktūrinės dalys. Tema plėtojama kryptingai, pagrindinė mintis aiški, nėra minties šuolių, nesikartoja tos pačios mintys. 1 trūkumas.				3
	2–3 trūkumai.				2
	4–5 trūkumai.				1
	6 ir daugiau trūkumų.				0
Stilius (4 taškai)	Sintaksė ir žodynas atitinka rašymo situaciją ir žanrą. Suvokiamos žodžių reikšmės ir jų stilistiniai atspalviai. Paisoma aiškumo, tikslumo, logiškumo. 1–2 trūkumai.				4
	3–5 trūkumai.				3
	6–8 trūkumai.				2
	9–11 trūkumų.				1
	12 ir daugiau trūkumų.				0
Gramatikos, žodyno klaidos	Taškai	Rašybos klaidos	Taškai	Skyrybos klaidos	Taškai

1–3	2	1–2	3	1–3	3
4–7	1	3–5	2	4–7	2
8...	0	6–9	1	8–11	1
		10...	0	12...	0

B DALIS (30 taškų)

Aspektai	Vertinimo kriterijai				Taškai
Teksto supratimas (8 taškai)	Išsamiai aptarta ir teksto tema, ir pagrindinė mintis, ir problema (-os), ir autoriaus požiūris.				8–6
	Neišsamiai aptarta teksto tema, pagrindinė mintis, problema(-os), autoriaus požiūris arba kalbama ne visais aspektais.				5–2
	Aptariamas tik vienas aspektas: arba tema, arba problema(-os), arba pagrindinė mintis, arba autoriaus požiūris.				1
	Visai nekalbama apie teksto temą, pagrindinę mintį, problemą, autoriaus požiūrį.				0
Negrožinio teksto komentavimas / analizė (8 taškai)	Pasirinkti tinkami argumentai. Paaiškinta, kaip autorius siekia įtaigumo.				8–6
	Ne visi teiginiai pakankamai argumentuojami, stengiamasi samprotauti. 2–4 trūkumai.				5–2
	Ne visi teiginiai pakankamai argumentuojami, atpasakojamas pateiktas tekstas, beveik nesamprotaujama. 5–8 trūkumai.				1
	Teiginiai neargumentuojami arba argumentai nepagrindžia teiginių, gausu faktinių trūkumų. 9 ir daugiau trūkumų.				0
Asmeninis požiūris (3 taškai)	Išsakytas asmeninis požiūris.				3
	Vertinimai ne visai aiškūs arba nenuoseklūs.				2–1
	Nevertinama, neišsakomos nuostatos.				0
Teksto vientisumas (3 taškai)	Tekstas vientisas ir rišlus. 1 trūkumas (minties šuolis / kartojama ta pati mintis).				3–2
	2–3 trūkumai.				1
	4 ir daugiau trūkumų.				0
Stilius (2 taškai)	Sintaksės formos įvairios, žodynas turtingas. Suvokiamos žodžių reikšmės ir jų stilistiniai atspalviai. Tekstas aiškus, logiškas. 1–2 trūkumai.				2
	2–5 trūkumai.				1
	6 ir daugiau trūkumų.				0
Gramatikos, žodyno klaidos	Taškai	Rašybos klaidos	Taškai	Skyrybos klaidos	Taškai
	1–2	1–2	2	1–3	2
	3–5	3–5	1	4–6	1
	6...	6...	0	7...	0

C DALIS (40 taškų)

Aspektai	Vertinimo kriterijai	Taškai
Temos suvokimas (8 taškai)	Tema atskleista, motyvuotai išskirti ir išnagrinėti temos aspektai. Pagrindinė mintis aiški. Atskleidžiamas literatūrinis (kultūrinis) išprusimas.	8–6
	Tema suvokta, iš dalies išnagrinėti temos aspektai. Pagrindinė mintis pakankamai aiški, bet trūksta prasminių akcentų.	5–3
	Tema iš dalies suvokta, nepakankamai atskleista, nukrypstant nuo temos. Nepakankamai aiški pagrindinė mintis.	2–1
	Tema nesuvokta, neatskleista.	0
Kūrinių analizė ir interpretavimas (9 taškai)	Kūrinių interpretavimas išsamus, pagrįstas esminiais analizės elementais ir dėmesiu raiškai, remiamasi abiem nurodytais autoriais. 1–2 trūkumai.	9–7
	Kryptingai plėtojama tema. Analizuojama ir interpretuojama pagrįstai, remiamasi abiem autoriais. 3–5 trūkumai.	6–3
	Kūrinių interpretacija paviršutiniška / remiamasi vienu autoriumi. 6–9 trūkumai.	2–1
	Kūriniai tik atpasakojami. 10 ir daugiau trūkumų.	0
Teksto siejimas su kontekstu (kūrinio, autoriaus, jo kūrybos, krypties, epochos, literatūros, istoriniu) (3 taškai)	Aptartas kontekstas(-ai) ir motyvuotai juo / jais remiamasi.	3
	Iš dalies remiamasi kontekstu.	2–1
	Kontekstu nesiremiam.	0
Teksto sandara (2 taškai)	Pasirinkta tinkama struktūra turiniui perteikti: yra visos trys struktūrinės dalys (įžanga, dėstymas, pabaiga), išlaikytos struktūrinių dalių proporcijos. 1 trūkumas.	2
	2 trūkumai.	1
	3 ir daugiau trūkumų.	0
Teksto vientisumas (3 taškai)	Tema plėtojama kryptingai, tekstas vientisas. Paisoma pastraipos vidinės struktūros. 1–3 trūkumai (minties šuoliai, kartojamos tos pačios mintys).	3
	4–6 trūkumai.	2
	7–9 trūkumai.	1
	10 ir daugiau trūkumų.	0
Stilius (5 taškai)	Sintaksė ir žodynas atitinka rašymo situaciją ir žanrą. Sintaksinės konstrukcijos įvairios. Suvokiamos žodžių reikšmės ir jų atspalviai. Paisoma aiškumo, tikslumo, logiškumo. 1–2 trūkumai.	5
	3–5 trūkumai.	4
	6–9 trūkumai.	3

	10–14 trūkumų.				2
	15–18 trūkumų.				1
	19–20 trūkumų.				0
Gramatikos, žodyno klaidos	Taškai	Rašybos klaidos	Taškai	Skyrybos klaidos	Taškai
1–3	2	1–3	4	1–3	4
4–7	1	4–7	3	4–7	3
8...	0	8–11	2	8–12	2
		12–15	1	13–16	1
		16...	0	17...	0

Pastabos

- Už motyvuotai didesnę sukurto teksto apimtį prie bendros taškų sumos galima pridėti:
 - 2 taškus už A dalies teksto apimtį,
 - 1 tašką už B dalies teksto apimtį,
 - 2 taškus už C dalies teksto apimtį.
- Jeigu mokinys parašė mažiau žodžių, negu nurodyta, po 1 tašką iš bendros taškų sumos atimama:
 - A dalyje – už 20 trūkstamų žodžių,
 - B dalyje – už 20 trūkstamų žodžių,
 - C dalyje – už 30 trūkstamų žodžių.
- Viename sakinyje žymima ne daugiau kaip viena stiliaus ar logikos klaida.
- Už kiekvieną fakto klaidą atimamas taškas iš atliktos užduoties taškų sumos.
- Gramatikos ir žodyno klaidomis laikomi atvejai, numatyti vadovėliuose ir „Baigiamųjų darbų vertinimo apraše“.
- Pasikartojanti ta pati gramatikos ir žodyno klaida visame darbe laikoma viena klaida.
- Ta pati žodžių rašybos klaida, pasikartojanti toje pačioje žodžio šaknyje, visame darbe laikoma viena klaida.
- To paties tipo 1–4 skyrybos ar rašybos klaidos (pavyzdžiui, šalutinio pažyminio sakinio skyrybos, tariamosios nuosakos 3 asmens rašybos) visame mokinio darbe laikomos viena klaida.
- 1–4 akies klaidos* ar 1–4 diakritinių ženklų rašymo trūkumai (taškai ant *i, j, j; š, ž* – ne asimiliacijos atvejais) visame mokinio darbe laikomi viena klaida (jei taško nėra ant *é*, – skirtinguose žodžiuose kiekviena klaida atskira).
- Žodžių kėlimo klaidos laikomos viena klaida visame darbe.

* Akies klaida – tai atsitiktinė klaida, kuri darbe nesikartoja (pavyzdžiui, sukeistos raidės)

Vidurinio ugdymo programos rengimo grupė: Audronė Anulienė (Briuselio II EM lietuvių kalbos mokytoja), dr. Zita Nauckūnaitė (ŠMSM Nacionalinės švietimo agentūros metodininkė, EM išorės ekspertė), Nida Poderienė (ŠMSM Nacionalinės švietimo agentūros metodininkė, EM išorės ekspertė), Lina Talačkienė (Liuksemburgo I EM lietuvių kalbos mokytoja), Violeta Valiuškevičienė (ŠMSM Nacionalinės švietimo agentūros metodininkė, EM vidurinio ugdymo inspektorė).

Siūlymus teikė: Diana Glemžienė (Varezės EM lietuvių kalbos mokytoja), Aleksandra Mokry (Frankfurto EM lietuvių kalbos mokytoja), Rūta Stanaitienė (ŠMSM Užsienio lietuvių skyriaus vyriausioji specialistė), Agnė Strolytė (Talino EM lietuvių kalbos mokytoja).